

פניני של יחזקאל בהלכה

תשורה

משמחת הנישואין של החתן הרה"ת
משה שלמה ושיינא שי' סלונים
י"ד טבת ה'תשפ"א
כפר חב"ד ב', אה"ק תוכב"א

ב"היום יום" - "אור זרוע לחסידי חב"ד" שערך הרבי,
הנה ליום ג' י"ד טבת, הדפיס הרבי כדלקמן:

הסבא משפאלע - דער שפאלער זיידע - היה איש נלהב מאד, ביתר
שאת ויתר עז על שאר חבריו תלמידי המגיד. בביקורו בליאדי אצל
רבינו הזקן - שנת תקס"ט או תק"ע - סיפר, אשר בהיותו בן שלש שנים
ראה את הבעש"ט "און ער האט מיר ארויפגעלייגט די הייליגע האנט
אויפ'ן הארצען און פון יעמאלט אן איז מיר ווארעם" (= "והניח ידו
הקדושה על לבי ומאז חם לי").

**תנועת צדיק, ומכל שכן ראיה או שמיעת קול,
צריך לפעול שלא ישכח לעד.**

ב"ה.

אקדמות מילין

"מזמור לתודה".

ברגשי גיל הננו בזה בשבח והודיה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו סלה, **"שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"** - יום שמחת כלולות צאצאינו, החתן התמים הרב מ' משה שלמה והכלה מ' שיינא שיחיו **סלונים**, ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, ארבעה עשר ימים לחודש טבת, תהא שנת פלאות אראנו.

מיוסד על "מנהג בית הרב", מתכבדים אנו להגיש לרגל יום הכלולות תשורה נאה ומרתקת זו לזכרון טוב ול"מזכרת נצח", לנוטלים חלק בשמחתנו - בצירוף תודתנו - על אשר באו מקרוב ומרחוק לברך את החתן והכלה היקרים בברכת "מזל טוב וחיים מאושרים".

זכו החתן והכלה לגדול ולהתחנך במקומות הכי נידחים בתור ילדי השלוחים של נשיא הדור - כ"ק הרבי המשלח, בעיר דיזשון שבצרפת, ובמחוז הקרפאטים שבאוקראינה (וכהיום הזה, המשך השליחות הק' עם אותם סוגי יהודים יקרים - עולים מחבר העמים, בעי"ת נתניה ובאה"ק תובב"א), כדי לקרב את יהודי סביבתם לאור התורה והמצוות כפי שהם מוארים במאור שבתורה, זוהי תורת החסידות.

אשר על כן התמקדנו בקובץ זה, בעיקר, סביב לנושא השליחות הקדושה אשר זכינו ומה נעים גורלנו והוטלה עלינו - בתוך כלל השלוחים שי' - "להביא לימות המשיח".

בנוסף לסקירה קצרה אודות חייו הסוערים של סב החתן - הנושא את שמו - בלב הקונטרס והתשורה, מתפרסמים בזה לראשונה סיפורי ו"פניני שליחות - כהלכה", הלא המה סיפורים מרתקים, מעוררים ושובי לב מעבודת השליחות, הן של משפחת החתן והן של משפחת הכלה, לצד הערות והארות הלכתיות הנוגעות למעשה בפועל בכל סיפור ומעשה (כמעט), בבחינת "ראה מעשה ונזכר הלכה" (סנהדרין פב א') ומכאן שם הקונטרס: "פניני שליחות - כהלכה"!

כלל ברזל לימדנו הרבי המשלח ואף סלל את הדרך לכך: "הוי מתלמידיו של אהרן וגו' ומקרבן לתורה" ולא איפכא ח"ו! (וראה בהרחבה בהערה*).

צא וראה כמה יהודים ואפילו פשוטים מכל מרחבי תבל לאלפיהם, קיבלו מענה קדשו בסגנון: "הנהגה יומית ע"פ שו"ע"...

"אל תקרי הליכות, אלא הלכות".

אצל הרבי המשלח המתקן (הליכות) עולם, תמיד עלו הדברים בקנה אחד עם ה"אלא הלכות", וכמה פעמים זכינו לשמוע מפי קדשו את הביטוי: **"איך בין א שו"ע איד!"** (= הנני יהודי של שו"ע), והרי "שלוחו של אדם כמותו", אלו המשתדלים שכל ענייני השליחות - למרות האתגרים (ולעתים האילוצים) הרבים - מיוסדים יהיו לאור ההלכה הצרופה, באשר תפקידנו הוא להיות "נרות להאיר", להביא את "דבר הוי' זו הלכה" עד מקום שידינו מגעת, לכל ובכל מרחבי תבל.

[בבואנו מימי החנוכה, אי אפשר שלא להיזכר בסיפור רב ההשראה מאותו שליח ראשי נכבד, חסיד ולמדן, שהתקשה לעמוד בנסיון העצום כאשר הודלקה המנורה המרשימה **לראשונה** על מדשאות הבית הלבן בווישינגטון בנר רביעי דחנוכה, ונשיא מעצמת ארה"ב עומד מולו ומבקש להדליק את כל נרות החנוכה שתאיר המנורה ברוב הדר ותפארת לתפארת אמריקה כולה... למרות שהיה זה רק משום "פרסומי ניסא" וכו', ניסה השליח להסביר שע"פ ההלכה היהודית, הנה "הנרות הללו קודש הם" והלילה הזה מדליקים רק ארבעה מנרות החנוכה... אך לא התקבלו הדברים בליבו הנכרי של נשיא המעצמה, ובלב כבד הודלקו באילוץ כל שמונת הנרות... למחרת קיבל השליח נזיפה מגבוה - ע"י המזכיר הראשי הבלתי נשכח הרב חדקוב ע"ה - על העדר "גאון יעקב" במדשאות הבית הלבן, בסגנון: **"ממך, מצפים ליותר!"**].

הנה כי כן, עבודת השליחות - גם עם סוג "הבן החמישי" - צריכה להיות מבלי לוותר על כללי ההלכה, ואף לא על קוצו של יו"ד. "שהרי אפילו טיפש מבין שאין שייך לשנות את חכמתו ורצונו של הקב"ה, אך זאת גופא צריך להיות מתוך אהבה ובדרכי נועם" (ס' השליחות עמ' 135). וגם מכאן שם הקונטרס: "פניני שליחות - **כהלכה!**"

ראוי לציין שחלק גדול מזו"ך הסיפורים שבקונטרס, יוצרים **בעצמם** את הדילמות והשאלות ההלכתיות. אולם בחלק מהם באו רק ציונים ונגיעות שבהם, ועל ידם, נמצא הפן ההלכתי. ו"תן לחכם ויחכם עוד".

הסיפורים - ובעיקר ההערות ההלכתיות של המו"ל - היו למראה עיניהם והסכמתם של ידידינו הגה"ח הרב **ברוך שליט"א אבערלאנדער** - שליח הראשי דכ"ק אדמו"ר ואב"ד בודאפעשט בירת הונגרי, והגה"ח הרב **מרדכי חיים אריה שליט"א לוינשטיין** - דיין ומו"ץ בק"ק המעטירה צאנז דעי"ת נתניה.

הקונטרס נערך והובא לדפוס ע"י אבי הכלה, השליח הרב **מנחם מענדל שי' טייכמן**.

תודתנו נתונה בזה על ההגהה הלשונית לידידנו השליח הרב **ישעיהו שי' וייס** מי-ם עיה"ק.

תוכן ומפתח

- 3. . . . . אקדמות מילין . . . . .
- 9. . . . . פותחים ב"דבר מלכות" . . . . .
- 12 . . . . . פתגמים קצרים מדא"ח – נישואין . . . . .
- 16 . . . . . "במענה על ההודעה מקביעות זמן התונתם" . . . . .
- 18 . . . . . "זה משה האיש" . . . . .
- 25 . . . . . "הביאני המלך חדריו" . . . . .

פניני שליחות כהלכה

- 33 . . . . . "והיתה בריתי...לברית עולם" . . . . .
- 37 . . . . . כשהכלה המהוללה בת 82 והחתן המאושר בן 92... . . . .
- 41 . . . . . להטוף מצוות! . . . . .
- 44 . . . . . בדרכי נועם ובדרכי שלום. . . . .
- 47 . . . . . "קול דודי דופק פתחי לי" . . . . .
- 50 . . . . . מילה בשחקים . . . . .
- 53 . . . . . "לטהר חוסיו בדיון" . . . . .
- 57 . . . . . מבצע שופר במסעדה "לא כשרה" – האמנם? . . . . .
- 59 . . . . . "העבריינים הקדושים" . . . . .
- 63 . . . . . "גא-ט'ס נאמען" . . . . .
- 66 . . . . . "ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת" . . . . .
- 70 . . . . . "ולקחתם לכם" – האמנם?! . . . . .
- 73 . . . . . ה"שהחינו" של "ר' חיים בריסקער" בחנוכה תשע"ט... . . . .

- 76 . . . . . "חנוניך חליץ ממסגרים" . . . . .
- 79 . . . . . "ליל הסדר" בתחנת הדלק בסלובקיה . . . . .
- 82 . . . . . "וכל ערל לא יאכל בו" . . . . .
- 85 . . . . . מופת חי ו"חותך" מג' תמוז תש"פ! . . . . .
- 89 . . . . . "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך" . . . . .
- 95 . . . . . "לא יעזוב צאן מרעיתו" . . . . .
- 97 . . . . . "מבצע חינוך" – "חנוך לנער" . . . . .
- 100 . . . . . כיפה מן התורה מנין? . . . . .
- 103 . . . . . עד מהרה ירוץ דברו . . . . .
- 104 . . . . . "מים – חיים" . . . . .
- 106 . . . . . מ"שנה טובה" ל"נשמה טובה" . . . . .
- 107 . . . . . "עוגה חגיגית" לכבוד . . . . . ליל הסדר!
- 109 . . . . . אל יתערב זר בשמחתינו . . . . .
- 111 . . . . . ההפרדה המאחדת . . . . .
- 117 . . . . . עיונים . . . . .

"נשיא דורנו עומד ומכריז: "לא תעמוד על דם רעך.. אתה יכול להציל!"

פותחים ב"דבר מלכות"...

לא תעמוד על דם רעך

של סכנת מיתה ("דם רעך") ברוחניות, ח"ו, יהודי שאיבד את החיות האמיתית, חיות בעיני היהדות, תורה ומצוותיה, בבחינת "עצמות היבשות".

על הפסוק! "לא תעמוד על דם רעך"- מפרש רש"י: "לראות במיתתו, ואתה יכול להצילו, כגון טובע בנהר וחיה או ליסטים באים עליו".

(ולאחרי דיוקים ושו"ת וביאורים ברש"י זה, סיים כדרכו בקודש): ומ"ינה של תורה" בפרש"י זה - הוראה נפלאה בעבודת ה' בנוגע להפצת התורה והיהדות: כתיב³ "הדם ("דם רעך") - הוא הנפש", וענינו ברוחניות - תורה ומצותיה, ש"הם חיינו ואורך ימינו".

וזהו הפירוש הפנימי של "לא תעמוד על דם רעך"⁵ - יהודי שנמצא במעמד ובמצב

בשו"ת מהרשד"ם חיו"ד סי' ר"ד: "ואם להציל דם חברו חייב לטרוח בין בגופו בין בממונו להצילו - להציל נפשו מני שחת עאכ"ו כ שחייב כו'.

מנחת חינוך סי' רל"ט ס"ק ד' (עיי"ש דקאי במצות "הוכח תוכיח את עמיתך"): "ונ"ל דחיוב התוכחה היא חוץ מעשה זו, עוד מתחייב אל"ת ד"ל"ת על דם רעך", דלא גרע מטובע בנהר דעובר על לא תעמוד, וגם "והשבותו", לרבות אבידת גופו, אעכ"ו דאם יכול להציל מן העבירה דהוא אבידת נפשו וגופו ר"ל, בודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו".

של"ה (ח"ג, תושב"כ, תו"כ, פרק "דרך חיים תוכחת מוסר", קדושים): "ואם נתחייבנו בהצלת הגוף כל שכן בהצלת הנפש, שאם יראנו עובר עבירה שמאבד עולמו יצילה... כיון שהוא רעך בתורה ובמצוות".

וראה אג"ק אדמו"ר מוהר"י צ"ח ע' תק"כ. ח"ז ע' קכ"ז, לקו"ש פ' בשלח תשמ"ה.

6. יחזקאל לז, א' ואילך. וראה שיחת ש"פ אחרי מבה"ח אייר תשמ"ו, ס"ל ואילך.

1. קדושים י"ט, ט"ז.
2. ראה "היום יום", כ"ט שבט.
3. ראה י"ב, כ"ג.
4. נוסח תפילת ערבית. וראה ס"פ נצבים. האזינו ל"ב, מ"ז.
5. להבא לקמן בפנים - יש לציין לדברי כמה פוסקים **בנגלה** שלמדו כן פקו"נ רוחני בק"ו מפקו"נ גשמי:

כאשר פעולת ההצלה כרוכה בסיכון עצמי, מפני ח"י או לסטים כו'. כלומר, שההתעסקות בהפצת התורה והיהדות צריכה להיות באופן ד"ל **לכתחילה אריבער**" (=לכתחילה מעל ומעבר)!

אמנם, מכיון שבכל זאת חושש מפני הסכנה שבדבר - ממשיך הכתוב: "אני ה'", כלומר, הקב"ה הוא בעל הבית האמיתי על ה"נהר", על ה"חיה", או על ה"לסטים", ובמילא, כאשר הולך לקיים את ציווי הקב"ה להציל את רעהו, אין לו לחוש משום דבר שבעולם!

ועוד ענין בזה - "אני ה'", "נאמן לשלם שכר ונאמן להפרע":

מכיון שישנו ה"קלוגינקער" {היצה"ר} שמנסה לבלבל מעבודה זו - צריכים להודיע לו שהקב"ה **"נאמן לשלם שכר"**. וע"ד מ"ש בפרקי אבות דשבת זו - "ודע לפני מי אתה עמל ומי הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך"⁹, "נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך"¹⁰.

ולפעמים, יש צורך להזכיר ליצר הרע שגם "מקל"..." **נאמן להפרע**", שכן, דבר זה ירתיעו מלבבל ולהפריע לעבודתו של יהודי בהצלת רעהו ע"י הפצת התורה והיהדות.

האמור לעיל מהוה עידוד ונתינת כח לכל ה"שלוחים" העוסקים בהפצת התורה והיהדות, והפצת המעיינות חוצה. בשליחותו

ומביא רש"י דוגמא לדבר - "כגון טובע בנהר", שכן, הסיבה לכך שהגיע למעמד ולמצב של סכנת מיתה, היא - **"מים הזידונים"**⁷, שמובא על הענינים הבלתי-רצויים שבעולם, אשר מפני היותו מונח כו', הגיע סוף-כל-סוף למצב של "טובע בנהר", רחמנא ליצלן, ויתירה מזה - "טובע בים"⁸, שאז, הסכנה היא גדולה יותר מאשר "טובע בנהר".

ובכן, אודות מצב כזה אומרת התורה: **"לא תעמוד על דם רעך"**. כלומר, כאשר אתה רואה יהודי שנמצא במעמד ומצב של סכנת מיתה רוחנית, רחמנא ליצלן - אסור לך לעמוד **"לראות במיתתו"**, רחמנא ליצלן, מכיון ש"אתה יכול להצילו"..." **בידך תלוי הדבר להשיב ולהחיות את נפשו** - ע"י שתעסוק בהפצת התורה והיהדות!

עצם העובדה שראית - בהשגחה פרטית - יהודי שנמצא במעמד ומצב האמור ("לראות במיתתו") מהווה הוכחה ש"אתה יכול להצילו", דאל"כ, מדוע הראו לך אותו? לא יתכן שיראו לך אותו אך ורק כדי שתצטער... אלא ודאי שבהכרח לומר ש"אתה יכול להצילו", ולכן הראו לך אותו כדי שתצילנו - ע"י פעולתך בהפצת התורה והיהדות!

ונוסף לזה, צריכה להיות פעולת ההצלה ד"רעך" ללא כל חשבונות כו' -

7. תהלים קכ"ד, ה' וראה תו"א ר"פ נח. המשך מים רבים תרל"ו בתחילתו. פע"ה. ועוד.

8. כלשון הרמב"ם (הל' רוצח ושמירת נפש פ"א הי"ד) והשו"ע (חוי"מ ר"ס תכ"ו), ועוד.

9. פ"ב מ"ד.

10. שם מט"ז.

ובפשטות - שעוד ברגעי הגלות האחרונים נמצא כאו"א מישראל במצב של חירות, עד שנעשה בעל הבית על כל העולם כולו, ובלשון הכתוב¹⁵ בנוגע ל"ימי צאתך מארץ מצרים" - "לכל בני ישראל היה אור במושבותם", בהיותם עדיין בארץ מצרים (גלות).

ותיכף ומיד - הולכים לקבל פני משיח צדקנו, וכל אחד ואחד לוקח עמו את כל המושפעים שנתקרבו על ידו ליהדות, תורה ומצוותיה, והם לוקחים עמהם את כל המושפעים שלהם, מכיון שנעשו "נרות להאיר"¹⁶, "טופח על מנת להטפוח"¹⁷, וכולם יחדיו - "קהל גדול ישובו הנה"¹⁸, אל הגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש, בעגלא דידן.

משיחת ש"פ קדושים, ב' דר"ח אייר ה'תשמ"ו.
(רשימת השומעים בלתי מוגה).

של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - ש"שליח עושה שליח", אפילו מאה שלוחים" - שעליהם לדעת ולזכור שציווי והוראת נשיא דורנו לעסוק בהפצת התורה והיהדות אינה בבחינת "הידור מצווה", כי אם, פקוח-נפש ממש, שכן, נשיא דורנו עומד ומכריז: "לא תעמוד על דם רעך" ... "אתה יכול להצילו" ... !

ומכיון שכן, בודאי יוסיפו ביתר שאת וביתר עוז במילוי השליחות דנשיא דורנו, ומהם יראו וכן יעשו רבים - שיצטרפו גם הם ל"שלוחים" של נשיא דורנו - לעסוק בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, וכאמור, באופן ד"לכתחילה אריבער".

ויהי רצון שע"י מעשינו ועבודתינו בהפצת התורה והיהדות, מתוך רגש של אהבת ישראל, כהציווי בפ' קדושים (בהמשך לציווי "לא תעמוד על דם רעך") "ואהבת לרעך כמוך"¹², "זה כלל גדול בתורה"¹³ - יתוסף בגילוי אהבת הקב"ה לכל אחד ואחת מישראל, שהרי כל יהודי הוא "רעך" דהקב"ה, כפי שמביא רש"י במסכת שבת¹⁴: "רעך ורע אביך אל תעזוב, זה הקב"ה".

ובזה גופא - באופן ד"ואהבת לרעך כמוך" ממש, כלומר, כשם שהקב"ה הוא בתכלית החירות, שהרי "מי יאמר לך מה תעשה ומה תפעל" - כמו כן יהי' גם כל אחד ואחת מישראל במצב דתכלית החירות.

15. בא, י' כ"ג.

16. ראה לקו"ש ח"ב ע' 484 ואילך. ח"י ע' 310. חי"ב

ע' 149 ועוד וש"נ.

17. ל' חז"ל - ברכות כ"ה, רע"ב. שו"ע אדה"ז או"ח

סו"ס פ"ב ועוד.

18. ירמ"ל ל"א, ז.

11. ראה שיחת ליל שמח"ת תשמ"ו ס"ט וש"נ.

12. קדושים י"ט, י"ח.

13. תו"כ ופירש"י עה"פ, ועוד.

14. ל"א א' - ד"ה דעלך.

פתגמים קצרים מדא"ה – נישואין

קישוטי הכלה / "אין מערבין שמחה בשמחה" / חמשה קולות / חופה - אור מקיף / שמחה מגלה הפנימיות / חתן וכלה - למעלה ולמטה / שמחת חו"כ - מצוה שבגופו / בואי כלה "שבת מלכתא" / "ויפגע במקום" / שמחת חתונה ו"שמחת עולם"...

כ"ק מוריניו הבעש"ט הק'

בענין 'קשוטי הכלה' - שמקשטין אותה בכמה מיני לבושין כדי שיבואו לקירוב הזוג היות ומצאה חן בעיניו על ידי הקישוטין... כמו כן, "ומבשרי אחזה אלוקה" - שהתפלה היא השכינה כלה עליונה והשושבין הוא הצדיק שעל ידו נעשה הייחוד וזיווג עליון. בתפלה מעומקא דלבא מייחד (הצדיק את) התפלה שהיא הכלה לאלקי ישראל (החתן), והיא זווג העליון, ועל כן קודם הזווג (התפילה) צריך לקשטה בכמה קישוטין ולבושין (על ידי הכנה ראויה).

(כתר שם טוב אות שצו)

כ"ק הרב המגיד ממעזריטש נבג"מ זי"ע

אמרו רז"ל: 'אין נושאים נשים במועד, לפי שאין מערבין שמחה בשמחה' אפשר לומר שרמזו רז"ל על פי פשוטו להזהיר את האדם על עניינן (של הנשים) בעולם הזה, כי ידוע שהגוף נקרא נוקבא, והזהירו רז"ל שלא יהיה עסק האדם במועד ימי חיו - חיי הבל שהם חרוצים וקצובים לו זמן מועט.

לא יחזור בהם אחרי תענוג הגוף למלאות תאוותו בתאוות גשמיות. 'לפי שאין מערבין שמחה בשמחה' - רצונו לומר שמחה והוללות של תענוגים החומריים בשמחה הרוחנית שהיא עבודת הבורא יתברך.

(אור תורה, אות תפג)

כ"ק אדמוה"ז נבג"מ זי"ע

'כל המשמח חתן וכלה זוכה לחמשה קולות' - 'קול' נקרא המשכה מפני שעל ידו מתגלה (מהדיבור) כל מחשבתו. על ידי עסק התורה ממשיך משורש אהבתו המוסתרת, את חמשת בחינות נשמתו שהם: נפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה, לתוך אותן תיבות ואותיות שהוא מדבר כל אחד ואחד כפי כחו ועוצם כוונתו אחד המרבה ואחד הממעיט.

...הן הנה חמשה קולות הבאים על ידי השמחה. דוגמת מלך בשר ודם אשר לא יתגלה לעין כל כי אם בעת השמחה: 'החתן' - הוא שורש הנפש רוח נשמה חיה יחידה של ישראל, 'והכלה' - המה אותיות התורה - ועל ידי עסק התורה בשמחה זוכה לתורה שניתנה בחמשה קולות היינו התגלות והמשכת ה' בחינות הנ"ל לתוך האותיות והתיבות שהוא מדבר ולומד.

(מאמרי אדמוה"ז על מארז"ל (ש"ס, זוהר ותפלה) עמ' א')

כ"ק אדמו"ר האמצעי נבג"מ זי"ע

הטעם שמעמידין החתן תחת החופה ביום חתונתו: כי החופה היא בחינת מקיף - וכל מה שיעסוק בעבודת ה' בכל ימי חייו, נמשך לו מהמקיף בעת הזאת. ולכן צריך לקשר מחשבתו בה' אז - שעל ידי כן ימשיך מהמקיף וכו'.

(דרושי חתונה עמ' תש"ב)

כ"ק אדמו"ר הצ"צ נבג"מ זי"ע

וזהו "משמח חתן עם הכלה": שעל ידי הכלה משמח וממשיך התגלות חתן, וכידוע שע"י שמחה מתגלה העלם הפנימיות, לכן, ע"י הכלה מתעורר שמחה ומתגלה מלמעלה למטה בחינת חתן - ירידה ממדריגה עליונה, לבוא בהתגלות למטה מסובב כל עלמין, וזהו "מצהלות חתנים מחופתם" - החופה וסובב כל עלמין על ידי השמחה - בא לידי גילוי, וכמו 'צהבו פניו של רבי' - על ידי השמחה התגלה בפניו מהפנימיות שלו וצהבו פניו.

(ספר הליקוטים, ערך חתן אות ד')

כ"ק אדמו"ר מהר"ש נבג"מ זי"ע

"אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה". צריך להבין מהו השבח במה שברא חתן, אך ענין השבח הוא מה שברא למטה חתן וכלה כדוגמה שיש למעלה חתן וכלה. ולא עוד אלא, שעל

ידי חתן וכלה שלמטה מעוררים בחינת חתן וכלה שלמעלה. דהנה התורה נקראת חתן, ולכן על ידי שמשמח בחינת חתן שלמטה, זוכה לבחינת חתן שלמעלה - שהוא בחינת התורה. וזהו השבח שמשבחין אותו יתברך מה שברא למטה חתן וכלה, ומה שעל ידי חתן וכלה למטה, מעוררין בחינת חתן וכלה שלמעלה.

(ספר המאמרים תרל"ד, עמ' טז)

כ"ק אדמו"ר הרש"ב נבג"מ זי"ע

מצוה על כל אחד ואחד לשמוח בשמחת חתן וכלה ובשמחה גופנית דוקא - להיות שמחה זו גבוהה מאוד במעלתה, מצד שהיא בבחינת שמחה גופנית שהגוף מתפעל בשמחה ומתבטל ונכלל בשמחה זו... אין בזה תערובות זרות כלל ונעשה מופשט לגמרי מכל ענין חומרי וגופני מפני שמתבטל כל גופו וחומריו באמת לאמיתו.

(קונטרס 'שמח תשמח', עמ' 103)

כ"ק אדמו"ר הרי"צ נבג"מ זי"ע

כשם שהשבת היא מקור הברכות, הנה כמו כן שמחת חתן וכלה וקבלת פניהם היא מקור הברכות. דהנה כתיב "כי על כל כבוד חופה", שהם ב' בחינות: כבוד חתן וכבוד כלה, דחתן הוא הקדוש ברוך הוא, כמאמר: "ביום חתונתו זו מתן תורה", שהקב"ה נקרא חתן וכנסת ישראל נקראת כלה, וכבוד הוא בחינת מקיף, כבוד חתן - אהבת הקב"ה לכנסת ישראל, כמו שכתוב: "אהבתי אתכם אמר ה'", וכבוד כלה - אהבת כנסת ישראל להקב"ה, וכמו שכתוב: "נכספה וגם כלתה נפשי" והחופה הוא המקיף הכללי על חתן וכלה.

וכן הוא למטה: דהסדר הוא שבאים רוב עם לקבל פני החתן, ואחר כך הולכים עם החתן לקבל פני הכלה, והחתן מכסה בצעיף את הכלה והולכים אל החופה.

והענין הוא: דבכל עליית המקבל אל המשפיע צריך להיות תחילה המשכת המשפיע בבחינת חיצוניות שבו לבחינת חיצוניות המקבל, כדי שעל ידי המשכה זו יוכל המקבל לישא את עצמו ולהתעלות להיות קרוב למדריגת המשפיע ואז יקבל המשכה הפנימית מהמשפיע.

(מאמר לכה דודי, כסלו ה'תרפ"ט)

כ"ק אדמו"ר נשיא דודנו

כשאחד הולך לבנות בית בישראל - עלול הוא לחשוב: תינח עד עתה, ישבתי ולמדתי תורה ועסקתי בתפילה ובמצוות, אך עתה, כשאני יוצא לעולם, עלי להניח כל זה ולהתמסר ללימוד וחינוך מנהגי המדינה, לערוך מירוץ אחר תושבי מדינה זו וכו'. נאמר לו על כך: לא! לאיזו משימה יש להתמסר? - "ויפגע במקום"! (-עבודת התפילה). ואדרבה: דוקא עתה יש לו להתמסר ל"ויפגע במקום" במידה יתירה מאשר עד עתה. שכן כל ה"עבודה" שעד עתה, שעסק בתורה, מצוות ותפילה, אינה מספיקה למצבו הנוכחי כשהוא יוצא אל העולם, לנסינות הגדולים לאין ערוך על הקודמים, ועליו, איפה, להתפלל לה' שיעמוד בנסיון.

(לקוטי שיחות חלק א, בלה"ק, עמי 53)

שמחת חתן וכלה היא אחת
מהשמחות הכי גדולות אצל ישראל, -
ועד כדי כך, ששמחה זו ממחרת את
קיום היעוד "ישמע גו' בערי יהודה
ובחוצות ירושלים גו' קול ששון וקול
שמחה קול חתן וקול כלה", שלכן
צריכים כולם (ובפרט בני המשפחה)
להשתתף בשמחה זו, בתור הכנה
ל"שמחת עולם"...

(יחידות לחתנים וכלות
אור ל"א סיון ה'תשד"מ)

”במענה על ההודעה מקביעות זמן חתונתם”...

סיפור נפלא סיפר ה”חוזר” הראשי הגה”ח הרב **יואל שליט”א הכהן** (”פירורים משלחנו של ר’ יואל” עמ’ 100):

”סיפר לי יהודי שאני מכירו היטב וסומך על דבריו, שפעם, כאשר אחת מקבוצות החתנים עברו לפני לפני הרבי לקבלת דולר, הוא שמע איך לאחר נתינת הדולר לאחד החתנים וברכת ”ברכה והצלחה”, שאל הרבי את החתן: ”אתה כבר קיבלת את המכתב? אני כבר חתמתי” (מדובר אודות המכתב ברכה של הרבי לקראת החתונה. מכתב זה נשלח על-ידי המזכירות לכל אחד מהחתנים).

היהודי שסיפר לי זאת אמר, שמאוד הסתקן לדעת מה פשרם של דברים אלו. הרי עברו עשרות חתנים ולאף אחד מהם לא הזכיר הרבי מאומה על דבר המכתב, ורק לאותו בחור אמר הרבי את הדברים הנ”ל.

הוא בדק את הנושא והתברר לו, שכמה ימים קודם, ישבו יחד כמה חתנים ודיברו ביניהם בנושא המכתב ברכה של הרבי לחתונה. המכתב היה זהה אצל כולם. זהו נוסח אחיד בו הרבי היה מברך את כל החתנים לקראת חתונתם. המזכירות הכינה לכל חתן מכתב עם שמו האישי והרבי היה חותם בתחתית המכתב. הבחורים דיברו על הנושא וחלק מהם אמרו, שלמרות שזהו מכתב עם נוסח אחיד, מכל מקום כאשר הרבי חותם אזי הוא מכניס בזה את כל עצמיותו ומעניק את הברכה המפורטת במכתב לחתן זה באופן אישי. ככל שמדובר באדם פנימי יותר, אזי גם אותם דברים שנראים כחיצוניים נעשים מתוך פנימיות נפשו. על-אחת-כמה-וכמה יהודי צדיק שבכל פרט מפעולותיו הוא מכניס את כל עצמיותו ממש.

אבל היו כמה מהבחורים שטענו שהרבי עובר על המכתבים מהר מאוד, מבלי להתייחס לנושא בכל תשומת ליבו. והיה גם בחור שהרחיק לכת וטען, שקשה לו להאמין שתוך כדי טרדותיו הרבות של הרבי, הוא בודק את שמו של החתן המופיע על כל אחד מהמכתבים. הוא חותם על המכתב ומיד ממשיך הלאה למכתב הבא. ולבחור הזה פנה הרבי ואמר:

”קיבלת את המכתב? אני כבר חתמתי!...”

סיפור זה שמעתי מאותו יהודי שראה את המעשה ובדק את העניין. לאחר משך זמן השתתפתי בהתוועדות חסידית באיזשהו מקום וסיפרתי את הסיפור הנ"ל, והוספתי, שהיהודי שסיפר לי על כך מוכר לי כאיש אמין שאינו מגזים ומשנה בדיבורו ולהערכת סיפור זה נכון ואמיתי.

לאחר ההתוועדות, ניגש אלי אחד המשתתפים ואומר לי כך: "אתה יודע שהסיפור אמיתי כיוון ששמעת ממשהו אמין בעיניך, אבל אני יודע בוודאות גמורה שהמעשה נכון. משום שאני הייתי אותו החתן ו"בדידי הוא עובדא"..."

לא רק שהרבי האציל מברכותיו גם לבחור כזה, הן בחתימת המכתב והן בעברו לקבל את הדולר מידי הרבי, אלא יותר מזה: הרבי אף דאג עבורו שיהיה לו קצת יותר דעת להתרומם ולהבין נכון במה מדובר כאן...

ובליקוט "מענות קודש - ה'תנש"א" (עמ' 149 מחודש סיון), מצינו מענה קודש הרבי לסב החתן החסיד הנודע הרב משה ע"ה **סלונים** אודות חתונת בנו יחידו אבי החתן דנן - הרב חיים שליט"א **סלונים**:

"בטח נתקבל המכתב ברכה ע"ש החתן וכלה שליט"א אזכיר עה"צ { על הציון} לכל הנ"ל (דהכלל ודהפרט)".

ובאותם ימים (שלהי סיון - שם עמ' 157), זכה החתן בעצמו - אבי חתן דנן שליט"א - למענה בקשר להחלטות טובות שכתב - ללמוד עם זוגתו שיעור תניא יומי ושיחה אחת שבועית ולבקר יהודים בביקורי בית אחת לשבוע: "ויהא כל הנ"ל בהצלחה וכו', אזכיר עה"צ".

"אני כבר חתמתי!..."
מכתב הברכה לחתונת אבי החתן בחת"ק

"זה משה האישי"

סב החתן, הרב **משה שלמה** ע"ה **סלונים**, נין ונכד לכ"ק אדמו"ר האמצעי וכ"ק רבינו הזקן בעל התניא והשו"ע ז"ע. שימש כמנהל רשת אוהלי יוסף יצחק, מנהל לשכת עזרת אחים ומעסקני חב"ד. בילדותו למד בת"ת "עץ חיים" ובישיבת חברון בירושלים ואח"כ נכנס לישיבות תומכי תמימים ליובאוויטש בירושלים ובישיבת תו"ת לוד. עסק רבות בפעילויות ציבוריות. פרסם מאמרים שונים בבטאון חב"ד וכן כתב את המבוא לספר 'מגדל עז', שעסק בתולדות חייו של אביו. לאורך השנים בתפקידו כמנהל רשת "אהלי יוסף יצחק" היה מושבו במשרד צנוע בצריף העץ בו שכנו משרדי רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש'

סב החתן במחיצת הרבי.

בארץ הקודש ת"ו, תוארו הרשמי אמנם היה מנהל ה'רשת', אך מצודתו היתה פרוסה הרבה מעבר לכתלי אותו צריף והרבה מעבר לענייני ה'רשת'.

איש חסיד היה ר' משה וכחסידי ומקושר לרבי בכל ליבו ונפשו עסק בלהט רב וב"קאך" חסידי אופייני בכל ענייני הק' של הרבי. מתוך שלל פעולותיו הברוכות והאווירה החסידית לה חניך ועבורה שימש כמקור הראיה לרבים וטובים.

נפטר בדמי ימיו בכ"ג מר-חשון שנת תשנ"ו, והוא בן 59 בלבד. מנ"כ בניו יורק.

בשורות הבאות, מאמר על אודותיו אשר כתב בנו, אבי החתן שי' - השליח הרב **חיים** שי' **סלונים** - השנה, לרגל יארצייט הכ"ה דאביו - סב החתן דנן שי', הנושא את שמו החשוב לאויזש"ט ובריאות.

כמו"כ צירף בזה אבי החתן שי' (כטעימה מתוך ספר שבעז"ה י"ל בקרוב על אודותיו ז"ל)

עוד כמה פנינים מימי חיי אביו הסוערים לצד ליווי פרטני ומענות קודש להם זכה בתור עסקן דגול, אך יותר מכך חסיד אמיתי ומקושר.

”אורות דתהו ב(ו)כלים דתיקון”

בשיחה הידועה דכ”ח ניסן תנש”א, זעק הרבי ’טוט אלץ וואס איר קענט’, באופן של “אורות דתהו בכלים דתיקון”.

הדרישה של עשי' באופן של “אורות דתהו” אינה חדשה. הרבי דרש מהחסידיים פעמים רבות לפעול באופן של “לכתחילה אריבער”.

”לכתחילה אריבער” - לכאורה - אין זה מצב של “תיקון”, ובכ”ז הרבי דרש זאת.

אמנם, ידוע שגם בדרישות אלו ישנם הגבלות, וידועות השיחות בעניין זה, כמו השיחה המפורסמת, אחרי שאחד מחשובי השלוחים שי' כתב לרבי על חובות עצומים שהיו לו, והרבי אמר שגם כשדורשים “לכתחילה אריבער”, הרי זה בערך לאפשרויות. והביא לכך את הפסוק “מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות”, שגם כשיש מצב של מדלג זה ביחס להרים, ומקפץ ביחס לגבעות, אך לא כתוב מקפץ על השמים, ללא הגבלות כלל.

א”כ, מצינו שבכל עניין דרש מאתנו הרבי “אורות דתהו”, עכ”פ שלא לעשות רק לפי האפשרויות. אולם צריך שזה יהי' בכלי העולם - “כלים דתיקון”.

ולכאורה, זה הקושי הגדול בדורנו, לפעול במרץ אדיר באופן של אורות דתהו, וביחד עם זה לפעול לפי ערך הכלים, או לראות להגדיל את הכלים אך שזה יהי' באופן של “כלים דתיקון”.

נראה, שקל יותר לפעול באחת משתי התנועות.

קל יותר לפעול באופן מצומצם, לפי ערך הכלים. אך אז לא פועלים 'דברים גדולים', ורוב ענייני הרבי נפעלו אכן ב'שטורעם' ולכתחילה אריבער'.

לאידך, קל יותר לאדם שהוא בתנועה של 'לכתחילה אריבער', לפעול ללא הגבלות. קשה לו להגביל את עצמו, והרבה פעמים

כותב השורות אבי החתן השליח הרב חיים שי' סלונים, במחיצת הרבי במעמד ה"כוס של ברכה".

אינו יודע מתי צריך להגביל, ובכלל, אם מותר לו להגביל את עצמו, כי הרי הרבי דורש ללכת באופן של "לכתחילה אריבער"...

ולכן, לכאורה, יש לחיות בכל אחת מהתכונות, קל יותר מלהיות בבחינת 'רצוא ושוב', מצד אחד שטורעם גדול ומצד שני לדעת להגביל א"ע בזמן ובמקום הנכון, כי מי שדורש אורות דתוהו, דורש שיהיו באופן של כלים דתיקון.

ולהעיר מהיום יום ז' תמוז: ... חסידות היא - נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן. הדרגה של 'עיגולים' מבלי אשר ימצא ראש וסוף, אבל אחרי כל זה העיקר הוא

סדר. הבעש"ט הי' מסודר, המגיד ממעזריטש הקפיד על סדר, והסבא רבא - רבינו הזקן - לימד חסידים שיהיו מסודרים...

ישנם הרבה אנשים מסודרים בעולם, ולא זהו חידושה של החסידות. אך לחיות לפי דרישותי של החסידות וביחד עם זה להיות מסודר זה דבר לא פשוט. וזהו כעניין "אורות דתוהו בכלים דתיקון".

ולכאורה, זו הסיבה שעדיין לא זכינו להתגלות משיח, כי לא השכלנו עדיין להתאים את האורות דתוהו לכלים דתיקון, כי או שאנו יותר מדי "תיקון", או שיותר מדי "תוהו"... אולם, לכאורה נראה שאף שכל אחת מהתנועות אינן לגמרי לפי הרצון, הרבי מעדיף את הנהגת אנשי התוהו 'שעושים יותר מדי' על אנשי התיקון שמתקדמים לאיטם... ראי' לדבר, היא התשובה הבאה לאבא ז"ל, משלהי סיון תשמ"ו (בזמנו התפרסמה חלקה השני של התשובה, אך לא חלקה הראשון).

"הוא היחיד ממש"

במענה רואים שמחד גיסא הרבי מעודדו על הנהגה של פעילות בתנופה גדולה, ולאידך גיסא הוא כותב לו על חוסר הסדר..

"וגזע צור מחצבתו מסייעתו"... אחד מהמכתבים הראשונים לסב החתן שהוא מצאצאי רבינו הגדול בעל התניא והשו"ע.

"שהנהגתו אינה מסודרת"...

"ביחד עם זה - לולא הוא היחיד (מודגש פעמיים - ח.ס.) ממש, הי' קורה להרשת ר"ל - מה שקרה למאות ביהכנ"ס החרדים שהיו בת"א וירות"ו, לכולל חב"ד, לאגו"ח בארה"ק וכו' ואנשי חב"ד שי' ורבניהם שי' בראשם שבאה"ק לא החליטו עדיין שאפשר טבעי אז זיי זאלן א קרעכץ טאן ע"ז"...

אבא ע"ה, כידוע מאוד התמסר לענייני הרבי. הוא לא הסתפק

במה שיש אלא תמיד פיתח עוד ועוד. וזאת ללא אפשריות כספיות, שתמיד הי' בחובות גדולים. עד שהרבי בעצמו הגבילו.

במשך חייו, עבד בכמה ממוסדות הרבי ולא נח על שמריו.

מוסדות הרשת היו בקשיים גדולים, אך הוא לא הרפה והמשיך ופיתח.

וכן במוסד "עזרת אחים" ליהודי בריה"מ ובשאר מוסדות.

הרבי והוראותיו הק' פשוט בערו בו.

כשיצאה הוראה מהרבי, מיד הי' המדרבן בעניין.

ישנן דוגמאות רבות לכך, אך אחת הדוגמאות הן בתי חב"ד.

על אף ששליחותו היתה ברשת, כאב לו שהוא לא מספיק מתעסק בעניינים שהרבי 'קאך זיך' בהם עתה.

ולכן, כשהרבי יצא עם דרישה לפתוח בתי חב"ד, נסע להתוועד בכמה מקומות, עם הבחורים שחזרו מהקבוצה והחדיר בהם את עניין השליחות והם העידו שבזכותו הם יצאו לשליחות וכן בכל מקום מגוריו לא הרפה, ועודד לפתוח בתי חב"ד. (עד שכמ"פ הגבילו אותו).

כמו-כן, עניין משיח בער בו (ואף ענין זהותו של משיח) וכשהי' נראה לו שהגיע הזמן, עסק בזה. וכך למשל בתשמ"ג הוציא קובץ חידושי תורה מכו"כ רבנים ומשפיעים, בענייני גאולה. אך לאחרי תקופה, ניתנה לו ההוראה מגבוה לגנוז את הדברים...

וכך, בתקופה בה הרבי דרש לפעול בענייני משיח, העניין פרץ בו שוב, ובתוקף.

ואסיים בקטע מנוסח הפ"נ
שכתב לרבי בער"ה תשנ"ו
(כחודשיים לפני פטירתו):

טייערער רבי!

השתדלנו לעשות את אשר צוית
עלינו. בודאי הגיע הזמן בו תעשה
אתה את מה שהבטחתנו. עמדת
על גג בית המקדש והכרזת 'ענווים
הגיע זמן גאולתכם'..

אנו ממשיכים לעמוד בפרץ
ולחזק ברכיים כושלות. אנו
ממשיכים לעודד ולהפיח בלבבות
יהודים שדברך חיים וקיימים...

ובלשון הרבי בשיחתו מחיי
שרה תשנ"ב, שהשלוחים באים

למשלח האמיתי מודיעים לו, עשיתי את שליחותי ועכשיו הגיע הזמן שתעשה את שליחותך,
שלח נא ביד תשלח, שלח לנו את משיח צדקנו בפועל ממש.

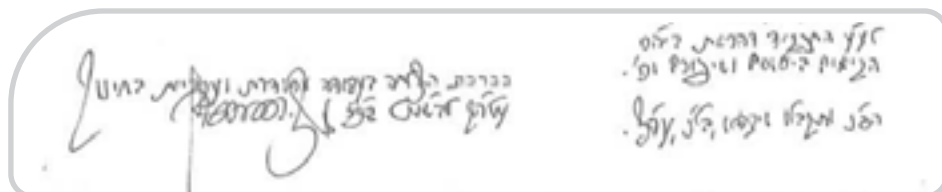
מכתב קדשו לסב החתן הפותח ב"ש"ב" (= "שאר בשרי")
ומסיים לפני חתי"ק ב"ש"ב" (= "שאר בשרו")...

הנהגה מסודרת...

אבא ה' בעל מרץ גדול. ומאוד התמסר לרבי ולפעולותיו. ובמרצו הרב לפעמים נטה יותר
להנהגה של "התרחבות בלי צמצום ... ואתהלכה ברחבה". אך הרבי דרש ממנו סדר.

ואפרסם כאן כמה תשובות שהיו לו מהרבי - בעניין סדר.

אמנם, ישנה סיבה חזקה שלא לפרסם אותם, כי לכאורה זה היפך הכבוד ובהשקפה

לע"ע התפקיד דהרשת ביה"ס הקיימים ביסוסם ושיפורם וכו'.

הפ"נ נתקבלו ויקראו, בל"ג, עה"צ.

ברכת הצלחה בעבודה מסודרת ועקביית בחינוך עטה"ק ולבשו"ט בכ"ז (חתי"ק).

"ברכה להצלחה בעבודה ובאופן מסודר"

"ברכה לסדר ולבשורת בזה"

ראשונה היפך הענין ד"כיבוד אב", אך בהסתמך על כך שעניינו הוא התקשרות, ועיקר עניינו, חפצו ורצונו היו שענייני והוראות הרבי יתפרסמו בעולם, והעיקר, שיפעלו פעולתם, מובטחני שבעז"ה יהיו הדברים לרצון.

במענות הקודש (וכך גם ביחידויות להם זכה) רואים שמצד

אחד הרבי מעודדו על הנהגה של פעילות בתנופה גדולה, ולאידך כותב לו על חוסר הסדר... ביחד עם זה, הרבי דרש ממנו מה שלא דרש מאחרים (כהמענה בכ"ק המצו"ב מסוף מכתב מכ"ף מ"ח תשמ"ב).

במכתבו מעש"ק בשלח תשכ"ו (אחרי כמה שנים בחינוך) הוא כותב לרבי שחסר אצלו סדר, ומבקש ללמוד בכלל למשך שנה להתמסר ללימוד נגלה, חסידות ועבודת התפילה ושה יעזור להמשך עבודתו בחינוך. הקיף הרבי את המילים 'ללמוד בכלל', וכותב: "זמנו כהמשך להלימוד בישיבה וכמעבר בין הישיבה וכשמגיע הזמן לפרנס א"ע - ולא הנ"ל".

ועל מש"כ שזה יעזור לו להכנס לסדר, הקיף הרבי את המילים 'להכנס לסדר מסויים' וענה: "זה תלוי בהחלטתו תקיפה בזה ובפעילות ממשית בכיון זה משך זמן עד שיתרגל. ופרנסתו עתה מתאימה לזה".

"אלה ברכב"...

לימים חש צמאון אדיר לטוס לרבי עם בני משפחתו שי', אך היה שקוע בחובות ו"כסף מנלן"... מה עשה? מכר את רכבו ובכסף התמורה לרכב כמעט ו"טס לרבי ברכבו"... אך מיד קיבל על כך נזיפה ו"סנוקרת" קדושה מגבוה..

"נבהלתי לכתבו איך "השיג" הכסף להוצאות נסיעתו לכאן, ואיני רואה כל הצדקה כלל לרצונו להוסיף בהוצאות נסיעות ב"ב שי' לכאן, ויבטל נסיעתם לכאן, ומחשבתו {רצוי' ודי בכך, ואין להוסיף על החובות עוד".

ביחידות תשרי תשל"ד, הוסיף הרבי לבקשת הברכה בפתק שהגיש: 'מסודר'. ואמר: בברכה שתהי' מסודר. פשוט להחזיק בדבר אחד ולהיות עקבי. אינני יכול לומר בדיוק מה הסיבה לכך אם בגלל המרץ הרב שיש לך...

ריבוי פעמים שרצה לנסוע לרבי, ולא אישר לו. כמ"פ הרבי כתב לו שנסיעה אליו במצבו, נובעת מאי סדר (ומצו"ב כמה תשובות בענין).

תמיד חי עם נושא זה של לפעול באופן רחב אך לאיך לצמצם את עצמו.

(ישנם עוד תשובות בעניין אך קצרה היריעה ואי"ה יורחב בספר שיצא בקרוב בע"ה לע"נ.)

"הב"אני המלך חדדי"

כותב השורות (המו"ל) אבי הכלה שי' במחיצת הרבי.

לרגל שמחת הכלולות בשטומ"צ, מספר לראשונה ובפרסום ראשון, אבי הכלה השליח הרב **מנחם מענדל שי' טייכמן**:

הי' זה ב(ליל או מוצאי) כ"ד טבת ה'תשנ"ה, ישבנו כמה עשרות תמימים להתוועדות ב"זאל הקטן" אשר ב-770, לרגל יומא דהילולא דרבינו הזקן בעל התניא והשו"ע נבג"מ זי"ע. לפתע נכנס לזאל בשקט אופיינית כדרכו, אחד ומיוחד שבמשב"קים שי' ומסמן לי ולעוד תמים נוסף (הת' מ.ג.) לבוא איתו עימו. לוקח אותנו לאן שלוקח ומכניס אותנו למקומות מיוחדים וקדושים ומבקש למיין ולסדר ערימות שלמות של "כתבים" ומענות קודש וכיו"ב... פחד ואימה אחזתני כאשר עלינו לקומה השניה והכניסני לבדי לחדרו הפרטי של כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע לסייע במה שצריך...

על שידה גדולה היתה מונחת אך ורק תמונת הוד זו של כ"ק רבינו הריי"צ נ"ע ...

לאחר כו"כ שעות, כאשר כילינו מלאכתנו, בתור נתינת תודה וייש"כ העניק לנו חלק מהאוצרות, ובו מענות קודש קצרים בכתי"ק של הרבי נשיא דורנו והוראות לחברי המזכירות.

טעימה מאוצרות אלו מוגשת בזה לראשונה עם פענוח המו"ל **ללא אחריות כלל וכלל**.

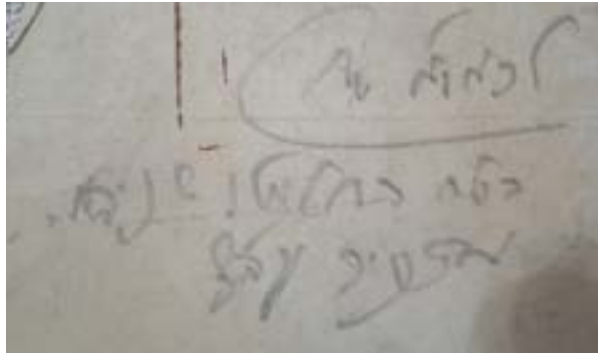
{אגב: ניתן להבחין כיצד הכתבי יד קודש - למרות שנשמרו בכספת - מפויחים הם. זאת כתוצאה מהשריפה הנוראה וההצתה המכוונת של אנטישמים שונאי ישראל ימ"ש ששרפו (בעיר אוגוואר שבקרפאטים, אוקראינה), את ביתנו על כל תכולתו וחפציו בימי שמח"ת ה'תשס"ח.

למפרע התברר ששונאי ישראל הנ"ל הגיעו לחצרנו עם נשק קר וחם רח"ל, כדי "להשמיד להרוג ולאבד" את "שונאיהם של ישראל" ... - כנראה כנקמה על דברי עידוד ונחמה ליהודי המקום ע"י השליח כותב השורות וסדרת מאמרים נגד ארס האנטישמיות אשר באותם ימים הרימה שוב את ראשה המכוער.

"הודו לה' כי טוב" ובאופן נסי למעלה מדרך הטבע לגמרי, קול פנימי דחף אותנו בהושע"ר, להתארגן ולעזוב את המקום ולעשות לראשונה את חג שמח"ת ושבט בראשית הצמודה,

דווקא בעיר הסמוכה מונקאטש ו"ברוך השם שלא נתננו טרף לשיניהם" ו"שפך הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים, ולא שפך חמתו על ישראל"... ותהילה לא-ל, שזוכים אנו להגיע ליום הכלולות הגדול בריאים ושלימים - "כי גבר עלינו חסדו"!

• ברכה לשידוך
(כתב בעיפרון):
לכאו"א שי' (היינו הן לצד החתן
והן לצד הכלה)
בטח החליטו שניהם
אזכיר עה"צ (= על הציון דכ"ק
אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע).

לכאו"א שי'
ויהא בשטומו"צ
(בשעה טובה ומוצלחת).

דהמלך
מהיר
אולי הכוונה לצרף המכתב כללי
דהמלך בשדה.
מהיר - לשלוח בהקדים ובזריזות.

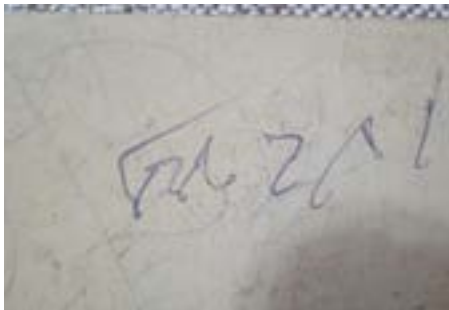

להוסיף בולים
כיון שמצו"ב

התחלת אדר

ותבש"ט (=ותבשר טוב)

בדלר"ה (והיינו לצרף להכותב המכתב כללי דר"ה)

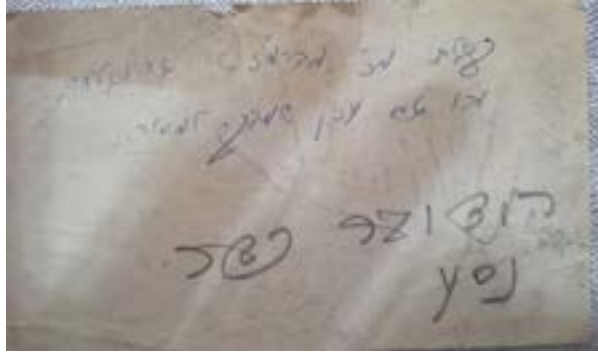
דלר"ה (היינו להוסיף להשולח המכתב "כללי-פרטי" דר"ה).

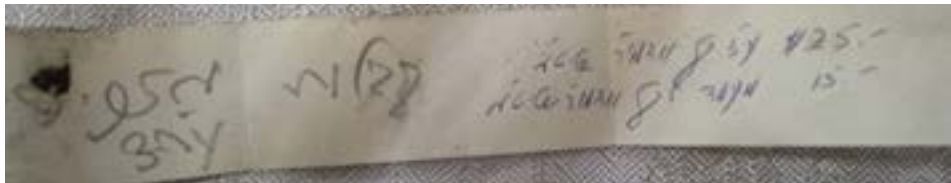
נת' לברית (נתקבל, וכנראה הכוונה לצרף להכותב מכתב לברית מילה).

השולח המכתב כתב; "קיבלתי מכתב מהרמ"ז שי' (המקובל הרב מנחם זאב שי' גרינגלאס) ובו גם ענין שמבקש למסור.

והעיר הרבי בגוכתי"ק;
המדובר כבר נסע

מנהגי
הכותב הזכיר אודות יום הולדתו ומעל המילים "יום הולדת" כותב הרבי **מנהגי** היינו להורות להכותב אודות "מנהגי יום הולדת".

**קבלות
אזכיר עה"צ**

למרות הסכום הצנוע שמצרף הכותב (25 דולר "על דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א" - היינו לאיזה מוסד שיחליט הרבי ועוד 15 דולר "דמי מעמד", טורח הרבי לכתוב לצרף לו קבלות ומסיים ב"אזכיר עה"צ" לברכה).

פניני שליחות כהלכה

סיפורי ו"פניני שליחות"

בבית חב"ד

דמשפחת הכלה

”זהיתה בריתי .. לברית עולם”

הי' זה בשלהי חורף תשס"ג, כאשר הגענו לראות את עיר שליחותנו בקהילתנו מלפנים באוקראינה, מיד בתחנת הרכבת פוגש אותנו הנהג לייזר שאף ה"מאמע לשון" - אידיש, שגורה עדיין היטב על פיו ולשונו.

עוד טרם ראינו את העיר והתרשמנו מהמקום, לא מסוגל עוד לייזר להתאפק ופונה אלי בפניה ותחינה היהודית הראשונה על האדמה בה אנו דורכים לראשונה, תחינה שברבות הימים כנראה שבזכותו הפכה להיסטוריה. הוא מבקש ממני שאארגן ברית מילה לבנו בכורו - רוברט - שבהעדר מוהל במדבר השממה הזה, נשאר ערל, ולאביו, לייזר, יהודי חם ולבבי כאב הדבר. (לאשתו היהודיה - אם הילד - לא ממש כאב... ואף בלידת בנם הבא, היה צורך להילחם איתה להכניס הרך הנולד לברית..)

ראיתי זאת כסימן ו"אות" משמיים וחשתי בעומק לבבי שפעולה נצחית וכבירה זו - ביצוע בריתות מילה ליהודים והצלתם מכרת*, תהיה בעז"ה חלק ניכר וכולט בשליחותנו במקום, אך עדיין לא שיערתי עד כמה עשרות רבות של ניצוצות יהודים יקרים מחכים לנו בעיירות הקטנות הללו...

{ח' ניסן תשס"ג הגענו צליחה אל העיר - אונגוואר (אוזשגורוד), בירת הקרפאטים, אוקראינה - ומיד ניגשנו אל העבודה שהזמ"ג והכשרנו את מסעדת הענק בעיר המכונה "קרונה"... לרגל ליל הסדר הציבורי בו התאספו כ 300 יהודים}.

שבועיים אחרי פסח, יום חג לה' ולנו - כאשר זכינו לראשונה להביא מוהל מומחה - ר' יעקב גייסנוביטש - מהקצה השני של אוקראינה על גבולות רוסיה ולהכניס 3 יהודים בזה אחר זה בבריתו של אאע"ה. כמובן שרוברט הנ"ל בתוכם ונקרא שמו בישראל - **ראובן בן אליעזר**. האבא לייזר - לא היה מאושר ממנו.

...

אמנם סיפורו של ליאוניד - הנימול הראשון שלנו באותו יום של בריתות ראשונים - היה מרתק ומיוחד:

ליאוניד - סטודנט לרפואה - בן לאב ואם יהודים, כמעט שהתחתן רח"ל עם נכר'יה - "שיקסע" וזכינו שבועות ספורות לפני האסון הגדול להניע אותו מהחלטתו, "מצוה גוררת מצוה" וליאוניד אף שוכנע להיכנס בבריתו של אאע"ה. הוא היה הנימול הראשון בבחינת "פתיחת הצינור" ונתינת הכח לכ- 150 הנימולים שבאו אחריו עד עתה, הן באוקראינה והן באה"ק תובב"א (וברצות השם יזכה אותנו לעוד כהנה וכהנה עד ביאת משי"צ בעגלה דידן ממש!).

בעריכת חופתו של ד"ר גאלין

מיודענו ליאוניד - אשר נקרא שמו בישראל **לוי יצחק** - עלה ארצה עם בחורה יהודי'ה מ"קרים" וכאשר חידשנו עימו הקשר עם העתקת שליחותינו ארצה, שכנעתיו להפסיק לחיות באיסור מתמיד ולבוא מהר בברית הנישואין כדת משה וישראל!

לוי יצחק הפך בנתיים לרופא חשוב בישראל ולאחר הכנה רבה וכו', הולכנו אותו לחופתו שהתקיימה לגמרי בהשגחה-פרטית מופלאה, באור לכ"ה תשרי תשע"ו, יום הילולת הרב הקדוש ר' **לוי יצחק** מבארדיטשוב...

החופה שערכנוה עם תרגום לרוסית כדת משה וישראל, היתה מרגשת במינה!

הזכרתי שעדיין מהדהדת באזניי ההכרזה כ"ג שנה קודם על ערי והרי הקרפאטים שבאוקראינה: "**כשם שנכנס לברית, כן ייכנס לחופה**"... והערב הזה החתן ד"ר לוי יצחק, בא ב"ה בברית הנישואין עם כלתו תחי'.

ב"ה ד"ר לוי יצחק גאלין מניח כיום תפילין שהענקנו לו, מידי יום ביומו!

שהחיינו וקיימנו...

ד"ר גאלין ורעייתו (רופאה גם היא), זה כחמש שנים שלא זכו לפרי בטן. אחרי הרבה תפילות ופעולות, לפני כשנה ומחצה נולד בנם בכורם בשטומ"צ וזכה כותב השורות להתכבד בסנדקאות. בהשג"פ מופלאה מתברר שהרך הנולד - יוסף אביב - נכנס בבריתו של אאע"ה בדיוק באותו תאריך - ח"י שנים אחר שאביו ד"ר לוי יצחק, נכנס בברית אי שם בביתנו שבערבות אוקראינה...

היש לך "סגירת מעגל" מרגשת

מזו?!

כהלכה

סגירת מעגל. ד"ר לוי יצחק בברית לבנו בכורו, חי שנים בדיוק לאחר כניסתו בבריתו של אאע"ה...

* שנו חכמים בלשון המשנה (נדרים סוף פ"ג): "רבי ישמעאל אומר: גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות. רבי יוסי אומר: גדולה מילה שדוחה את השבת חמורה. רבי יהושע בן קרחה אומר: גדולה מילה שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה מלא שעה"... רבי אומר: גדולה מילה, שכל המצוות שעשה אברהם אבינו, לא נקרא שלם עד שמל,

שנאמר: "התהלך לפני והיה תמים" (בראשית יז), דבר אחר: גדולה מילה, שאלמלא היא - לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, שנאמר: "כה אמר ה': אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת" (ירמיהו ל"ג). עכ"ל המשנה.

וב"יד החזקה" להרמב"ם הל' מילה רפ"א כתב: "מילה, מצות עשה שחייבין עליה כרת... שאין הכרת תלוי אלא בערל עצמו" ובשו"ע הל' מילה: "ואם לא מל - חייב כרת". ועוד כתב הרמב"ם (שם ה"ב) "אין מלין בנו של אדם שלא מדעתו, אא"כ עבר ונמנע למולו, שבית דין מלין אותו על כרחו. נתעלם מבית דין ולא מלו אותו - כשיגדל, הוא חייב למול את עצמו. וכל יום ויום שיעבור עליו משיגדל ולא ימול את עצמו, הרי הוא מבטל מצות עשה, אבל אינו חייב כרת, עד שימות והוא ערל במזיד" והנה הראב"ד שם משיג על הרמב"ם ופוסק ש"וכל יום עומד באיסור כרת", וכך פסק להדיא רבינו הזקן בעל התניא והשו"ע בשלחנו הטהור (הלכות שחיטה ס"ז סק"ז בסופו): "כיון שבכל יום עובר באיסור כרת".

ולכאורה יש לומר שכל שליח או איש ציבור - עסקן ציבורי וכיו"ב, כאשר נודע לו על יהודי ערל, חלים עליו הזכות והחוב הקדוש (כמו על "בית הדין" או עכ"פ כשליח ביה"ד) לעשות הכל ולהכניס היהודי בבריתו של אאע"ה כדי להצילו מכרת יום יומי!

וברמב"ם שם סיים במעלת המילה (הל' מילה פ"ג ה"ט): "בוא וראה כמה חמורה מילה שלא נתלה למשה רבינו עליה אפילו שעה אחת אע"פ שהיו בדרך. וכל מצוות התורה נכרתו עליהן שלש בריתות בלבד... ועל המילה נכרתו שלש עשרה בריתות עם אברהם אבינו".

ובלקו"ש לפרקי אבות (לקו"ש ח"ד לה"ק עמ' 171) מצאנו, שלמרות שלא הודיעתנו התורה את שכרה של כל מצוות עשה - אפשר ללמוד אותו מן ה"הפסד", היינו מן העונש המגיע לעובר על המצוה, ומכך שעל ביטול מצוות מילה מגיע "כרת" - מצות עשה היחידה (בזמה"ז) שהיא בכרת החמור - יש להוכיח ששכרה גדול מריבוי מצוות אחרות.

וב"דבר מלכות" לפרשת וירא ה'תשנ"ב אומר הרבי (ועיי"ש ביאור נפלא בהשייכות דגילוי שם הוי"ד וירא אליו" דווקא לאחר קיום מצוות מילה): **"מצות מילה היא למעלה מכל מצוות התורה ש"כל מצוות התורה נכרתו עליהן שלש בריתות... ועל המילה נכרתו שלש עשרה בריתות"**.

{אמר הכותב: והעיר את עיני הגה"ח הרב **מרדכי חיים אריה שליט"א לוינשטיין** - דיין ומו"ץ בק"ק צאנז דעי"ת נתניה מהרמב"ם בפירוש המשניות שלו, שבת פ"ט מ"ו: "ווממה שאני חייב להזכירך בכאן שהאדם כשעבר ולא מל את בנו או יליד ביתו וחס עליו ביום הח', עבר על מצות עשה גדולה וחמורה **כי אין בכל המצוות כמוה** ולא יתכן לו לעולם לשלם זאת המצוה אבל זה העון קשה יותר ממי שעבר עליו חג הסוכות ולא עשה סוכה או ליל פסח ולא אכל מצה, לפי שזה אחר שעבר יום הח' למילה לא נפטר מזו המצוה אבל הוא מצווה ומוכרח למולו תמיד וכל זמן שלא ימול אותו ויהיה ערל יהיה עובר על מצות עשה שהגיע זמנה וכשימול אותו תסור ממנו זאת העבירה ויעשה מצוה **וכמו כן כל מי שיראה זה האדם רוצה לומר הילוד הערל ולא ימול אותו עובר על מצות עשה עד שימול אותו כאילו היה בנו** וכשיגדל הילד ויגיע לזמן חיוב המצות נפטר כל אדם ממיילתו ונתחייב הוא למול את עצמו מיד וכ"ז שלא ימול עצמו הוא עובר על מצות עשה עד שימול וכשימול ואפי' באחרית ימיו אז עשה מצוה וסר ממנו העון ואם מת והוא ערל אז יהיה מחוייב כרת הנזכר בתורה במי שלא ימול ואינו יודע בכל המצוות מצוה כזאת רוצה לומר שלא יתחייב בה מלקות והוא מכשול גדול כדי שימות החוטא בחטאו".

כמו"כ העירני הנ"ל - ע"ד ואודות החיוב דכל יהודי להשתדל להכניס יהודי ערל בבריתו של אאע"ה - לעיין ברא"ש חולין פ"ו ה"ח וב"דרך פיקודיך" לה"בני יששכר", מצות עשה ב' (מילה) חלק הדיבור ס"י שם וכמוצא שלל מצאתי שכותב וז"ל (ההדגשות אינם במקור): **"ונ"ל דכל איש ואיש מישראל מיקרי ב"ד לענין זה** באם רואה איש ישראלי קטן בן ישראל שאינו מהול ויכול למולו, **חייב למולו** וכן הוא המנהג" ומכש"כ וק"ו אודות אלו אשר כל עיסוקן בשליחות הקודש, לקרב ליבן של ישראל לפני אבינו שבשמיים}.

ולהרחבת ענין הבריתות למבוגרים בדורנו והמסתעף מזה להלכה, עיין ב"עיונים" מאמרו ההלכתי המצויין (בשינויים קלים) של ידידנו הגה"ח הרב **ברוך שליט"א אבערלאנדער** - שליח ורבה של בודאפעסט.

כשהכלה המהוללה בת 82 והחתן המאושר בן 92...

גם זה קורה בבית חב"ד ליוצאי חבר העמים, המתעסק עם יהודים אשר גזלו מהם באכזריות שנות דור(ות) והרחיקו מהם שנות אור את אור היהדות, את אור התורה ומצוותיה "נר מצוה ותורה אור"... וזהו בדיוק תפקידנו ושליחותינו בשליחות הרבי המשלח, לעודד רוחם ולדרבנם ש"אף פעם לא מאוחר" ואין צורך להסתכל על הגיל שבפספורט, באשר "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" בכל גיל, בכל עת ובכל שעה...

דומה שהחתן והכלה המאושרים שבכותרת, אשר חופתם נערכה בחצר בית חב"ד בל"ג בעומר תשע"ט, היוו דוגמא חיה ומופת חי וחותך לשאר אחיהם המסתפקים, שאכן "כל זמן שהנר דולק, אפשר עוד לתקן" אינה חלילה קלישאה... אלא אורח חיים של ממש! עובדה היא שאחריהם זכינו ללוות עוד כמה זוגות של מבוגרים או בגיל העמידה לחופתם "כדת משה וישראל"...

וכאן אנו מגיעים לשאלה הגדולה:
האמנם לכל זוג יהודי המתגורר ביחד,
יש להזדרז ולהעמיד חופה?!

האם כל חופה ובכל מצב ניתן
להגדירה מיד שהיא: "כדת משה
וישראל"?

הנה השאלה כבדת המשקל הבאה
שתשפוך מעט אור על הסוגיא:

כהלכה

שאלה: ברור לי שהשאלה דלהלן
לא מהפשוטות הינה, אך תורה היא

החתן המאושר מורם אל על לסעודת החתונה

אחת החיפות בקהילה

וללמוד את המעשה אשר יעשון
אנו צריכים....

זוג מבוגר (יחסית) שעלו ארצה
מרוסיה והתיישבו ב"גבעת אולגה"
הסמוכה לחדרה, שוכנעו לעשות
חופו"ק כדת משה וישראל. בנתיים
הכל נפלא!

אך דא עקא שרק הבוקר מתברר
לי שזהו זיווג שני...

הבעל אינו כהן וזה דבר ברור.

אך דא עקא שגם הוא וגם היא,
חיו בעבר עם בן זוג אחר/ת יהודים
ושניהם - בעלה הראשון והאשה
הראשונה של בעלה הנוכחי - חיים
וקיימים.

חיו רק בנישואין אזרחיים ולאף צד לא היתה שם חופה וקידושין!

לחפש את בעלה הראשון אי שם ברוסיה ו(לשכנעו שיסכים לשתף פעולה ו) לסדר להם
גט כדת וכדין, זה יהיה דבר מסובך ביותר.

והשאלה הגדולה כעת, מה עדיף, לעשות חופה בהסתמך על (פוסקי זמנינו המקילים
בשל) העובדה שמעולם לא היתה שם חופה וקידושין, או שמא לחשוש לדעות המחמירים
ו"שב ואל תעשה עדיף" - ולא לעשות חופה כלל?!

יורנו המורה בשאלה קשה זו ושכרו כפול מן השמים.

תשובה: "תשובה" בת עמודים רבים כתב לי כיד ה' הטובה עליו ידידנו הגה"ח הרב ברוך
אבערלאנדער שליט"א - שליח ואב"ד בודאפעטש אשר בקהילתו היתה שאלה כמעט זהה
(אך בשינוי "קל" שהוא גדול וכדלהלן), אך אין האריכות מתאימה למסגרת זו ואנסה לקצר
ולסכם בס"ד תורף הדברים ויהיו לרצון אמרי פי:

מהות ה"נישואין האזרחיים"

אודות דינו של נישואין אזרחיים ישנה אריכות גדולה בפוסקים שבדורות האחרונים, ואין
צורך לחזור על כל הנאמר בענין זה, ואציין בזה בס"ד עיקרי ההלכה ומה שיש לדון בו
בהנוגע לענייננו.

עד לפני בערך 200-150 שנה נערכו הנישואין (והגירושין) באירופה רק על ידי רבנים או אנשי דת. מוסדות השלטון והחוק לא התערבו בזה לטוב או למוטב. אבל בעקבות המהפיכה הצרפתית והתרופפות הקשר שבין הדת והמדינה הנהיגו בהרבה מדינות באירופה "נישואין אזרחיים", כלומר נישואין שנערכים על ידי פקיד ממשלתי (בהונגריה לדוגמא זה התחיל ב-1 באוקטובר 1895 [י"ג תשרי תרנ"ו]).

בספרי השו"ת ישנם דיונים רחבים על תוקף הנישואין האזרחיים ובדור האחרון חלקו בזה הגאון ר' יוסף אליהו הנקין (נפטר תשל"ג) והגאון ר' משה פיינשטיין (נפטר תשמ"ו). הגרי"א הנקין פסק שאשה שהיתה נשואה בנישואין אזרחיים חייבת בגט, וכפי שכתב בספריו ('פירושי איברא' [תרפ"ה] סי' ד-ה, 'לב איברא' [תשי"ז] עמ' 20-12, 'תשובות איברא' סי' עד-עו). ואילו הגר"מ פיינשטיין דחה את שיטתו, וכפי שכתב בשו"ת 'אגרות משה' (אה"ע ח"א סי' ה, עד-עז; ח"ב סי' יט; ח"ג סי' כה; ח"ד סי' עה, פ-פא; ח"ה סי' יב): "ועיין בספר פירושי איברא... שהוא מצריך גט מדינא ודחק שם בדברי הריב"ש, אבל אני בארתי בתשובה שא"א לפרש כדבריו בדברי הריב"ש. והעיקר לדינא שאינה צריכה גט. ולכן למעשה ישתדל כתר"ה למצ[ו]ן א הבעל ולהשיג ממנו גט, ואם אי אפשר להשיג גט מהבעל יש להתירה לעלמא בלא גט" (אה"ע ח"א סי' עה).

ונהוג עלמא כהכרעת ה'אגרות משה' שמצריך גט לכתחילה אבל לא במקום עיגון, וכפי שכתב גם בשו"ת 'קול מבשר' (ח"א סי' כב): "כמעט כל הגאונים בדור שלפנינו הסכימו דנישואין אזרחיים שנעשו בנימוסי ערכאותיהם א"צ כלל גט לדינא... מקצתם (ש)למעשה הצריכו גט [רק] מצד חומרא". ראה גם שו"ת 'שרידי אש' (אה"ע סי' קי בסופו) והנסמן ב'משפט הכתובה' שם (עמ' תקמ-תקמא).

אמנם בשו"ת 'צמח צדק' (אה"ע סי' קלח) דן ב"מי שהיה נשוי אשה ויש לו בנים, ותקפו יצרו וייחד לו עוד אשה בלי קדושין, וייחד לה בית, והיה נכנס ויוצא בביתה ויש לו בת ממנה. ויש יותר מעשרה שנים שנוהג עמה כן כדרך פילגש. ולא היתה טובלת לנדתה ג"כ ברוב העתים. רק בתחלה י"א שהיתה טובלת. וכעת רצונה להניחו ולהנשא לאיש. אם יכולה להנשא בלי גט ממנו".

בתשובה שם האריך מאד. עיקר האריכות היא האם פילגש יוצאת בלא גט. אמנם בסוף מוסיף גם לדון מצד הכלל ד"אין אדם עושה בב"ז".

ואכן לאלו ההולכים לאור תורת ה'צמח צדק' לכאורה יש להחמיר בכל מקרה של נישואין אזרחיים, ולא "לומר בזה היתר" למרות שגם אין לומר בזה "איסור ברור".

ומצאתי שאכן כך הורה הרה"ג החסיד ר' חיים מרדכי ע"ה **פערלאו**, מחבר הספר 'גט למעשה', במקרה של נישואין אזרחיים. בתשובתו (שנדפסה בשו"ת 'טעם ברוך' ח"א סי' עא) הוא כתב כדלקמן: "...איני יכול להסכים ע"ז בשום אופן כי... אם לא באו להחלט שהוא

איסור גמור אבל בודאי שלא באו לידי היתר. והרבה גדולי ישראל ברוסיה ובליטא לא התירו זה הדבר אשר קטנם עבה ממתני, א"כ אני מה אענה אבתרייהו... לכל הפחות מוכרח ליתן לזה דין פילגש, כי הרי היא מיוחדת לו... ובדין פילגש איתא בשו"ת צמח צדק לכ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה זי"ע מליובאוויטש (בחלק א' של חלק אבה"ע סי' קל"ח) בענין פילגש, ושם ג"כ באופן שלא היתה טובלת לנדתה, ולאחר הפלפול והאריכות אינה מתירה בלתי גט פטורין בשום אופן... ואם ימצא מי שיתיר הרשות בידו, אבל אני איני יכול להיות נמנה וכו'...".

הרי לנו שההולכים לאורו ושיטתו של כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע, **עליהם לעשות כל המאמצים למצוא הבעל שיתן גט ורק אח"כ להעמיד החופה לבני הזוג בזיווג השני לסימן טוב ומז"ט.**

לסיכום:

- הרב הנקין החמיר בנישואין אזרחיים, ופסק שהאשה אינה מותרת לעלמא רק בגט פיטורין כדמו"י, אבל בנישואין ברוסיה בשנות המהפיכה הקיל גם הוא, כי הנישואין האזרחיים דאז אינם נחשבים בכלל בגדר נישואין.
  - לעומתו היקל ה'אגרות משה' בנישואין אזרחיים, וסבר שאין זה נחשב כקידושין, אבל ראוי לחוש לדעת הרב הנקין שלכתחילה צריך לאשה להתגרש בגט פיטורין. אלא **שבמקום עיגון ושעת הדחק** התיר את האשה בלי שום גט.
  - במדינות קומוניסטיות יש עוד צד להתיר, שהרי שם האנשים הם כופרים ואתאיסטים, ועל כן ודאי שאין לחשוש שנתכוונו לשם קידושין.
  - אמנם אפשר להתיר את האשה רק לאחרי דרישה וחקירה, כדי לברר שאכן לא התחתנו בחופה וקידושין כדת משה וישראל.
  - בנידון דידן (בבודאפעסט) ומשום עיגון, הנה לאחרי חקירה ודרישה אצל הבעל ואצל האשה, והתייעצות עם ידידי הרבנים, נתתי לה היתר נישואין בהסתמך על כל הנ"ל, ובעיקר לאור התנגדותו המפורשת של הבעל לכל דבר דתי, וא"כ ודאי שלא רצה בשום אופן שיחול עליהם גדר נישואין הלכתיים, אך במקום שאין התנגדות ומחיצה של ברזל בין הבעל הקודם לכל ענייני יהדות והעיקר - לתת גט, יש לעשות הכל לחוש לדעת הצ"צ ולסדר גט תחילה ורק אח"כ להעמיד חופה וקידושין בזיווג השני כדת משה וישראל.
- ואכן בנדו"ד והסיפור דלמעלה, בס"ד בשיתוף פעולה עם השליח שי' רוב העיר דשם - הרב מאיר שי' קירש וביה"ד במוסקבה, מצאנו הבעל הקודם בעיר צ'ליאבינסק שבאורל רוסיה, ונתן הגט באופן ד"כתבו ותנו" ובס"ד קיבלה האשה הגט בביה"ד בנתניה ורק אח"כ העמדנו חופתם ממש לאחרונה בשטומ"צ ובא לציון גואל...

להטוף מצוות!

אשתקד, אחרי שיעור גמרא שבועי קבוע בבית חב"ד, נסעתי עם מקורב טרי וידיד חשוב מקבועי בית חב"ד, אשר בצעדים מתקדמים ליהדות. לפתע אני רואה אותו לראשונה הולך עם טלית קטן ובאורח קבע.

איחלתי לו מזל טוב ובשעה טובה...

הוא מפתיע אותי; זה בזכות השיעור "תניא בנתניה" בליל ששי האחרון.

שאלתי; לא זכור לי שדיברנו על מצוות ציצית דווקא...

ויען; בזכות הסיפור שסיפרת בסוף השיעור...

מדובר בסיפור נפלא המופיע בשו"ת הרדב"ז (עיין להלן "כהלכה") ובו תיבלתי את סוף השיעור תניא.

וזה דבר הסיפור והשאלה:

"ראובן אסור בבית האסורים ולא היה יכול לצאת להתפלל בעשרה ולקיים מצוות. ראובן מתחנן לפני השר או ההגמון שזה האחרון לא אבה להניחו, מלבד יום אחד בשנה איזה יום שיחפוץ. יורה לנו המורה איזה יום מכל ימות השנה יבחר ראובן הנ"ל ללכת לבית הכנסת?" למעשה עומק השאלה הוא: מהו היום הכי חשוב בלוח השנה היהודי - יום כיפור, שבתות, ימים טובים או ימים אחרים?

שאלתי המשתתפים שי' שאלה לדין: מה הייתם עונים לאיש על שאלתו?

אילו הייתם אתם הרב הנשאל, באיזה יום הייתם מעדיפים לשחררו?

ויכוח החל פורץ בשיעור כאשר אלכס אומר "בטוח שיש לשחררו ליום הקדוש - יום כיפור".

משה יצחק טוען שלצום אפשר בשפע גם בבית הסוהר... אבל תקיעת שופר זה מדאורייתא. חיים מעדיף לשחרר את השואל לחירות בחג החירות... וכן הלאה!

אבל צדיק אמיתי כהרדב"ז ענה תשובה אחרת לגמרי ומפתיעה למדי, אשר תוכנה: **היום!**

מלמד אותנו הרדב"ז: אם יש לך אפשרות לקיים היום מצוה, יש לזה ערך אינסופי, מוחלט ונצחי. שום מצוה עתידית אחרת לא יכולה לעמוד מול הזדמנות שיש לך היום. לכן, עליך לבקש שחרור בהזדמנות הראשונה העומדת לפניך.

בשיעור תורה בבית חב"ד לדוברי רוסית, נתניה.

המסר עבורנו הוא, שהיום החשוב ביותר בלוח השנה ובחיים בכלל, הוא היום! ואף ברגע הקרוב.

עלי להיות ממוקד במה שה' רוצה ממני ברגע זה! מבלי להתחשב בשום דבר אחר. כשיגיע יום המחר, הוא יתהפך להיות "היום" ואז אהיה ממוקד בו.

אם אתה יכול לחטוף משהו בקדושה, עשה זאת היום ואל תדחה זאת אף לא ליום כיפור...

בימים שטרם השיעור (בתחילת הקיץ), הוא התלבט עם עצמו והחליט להתחיל עם ה"והיה לכם לציצית" בר"ה או יום כיפור הבעל"ט.

אך בעקבות השיעור תניא והסיפור הנפלא הזה, הוא רץ כבר למחרת בבוקר לקנות ציצית לכבוד שבת קודש!

ללמדך: לא תמיד השליח בעצמו מודע להשלכות של שיעור זה או אחר ודווקא סיפור שהועלה בסוף שיעור לחידודא בלבד, בכוחו ויכולתו לעתים לגרום למהפך של ממש בלב השומעים ועד להנהגתם היום-יומית.

ומי יודע, אולי סוכ"ס - גם בלב המשמיעים...

כהלכה

שו"ת הרדב"ז חלק ד סי"ג:

שאלה:

"ראובן היה חבוש בבית האסורים ולא היה יכול לצאת להתפלל בעשרה ולעשות מצוות. ואתחנן לפני השר או ההגמון ולא אבה שמוע להניחו, זולתי יום אחד בשנה איזה יום שיחפוץ. יורה המורה איזה יום מכל ימות השנה יבחר ראובן הנזכר ללכת לבית הכנסת?"

תשובה: "הנה ראיתי אחד מחכמי דורנו בתשובה דבר זה, צלל במים אדירים והעלה חרס בידו ועל יסוד רעוע בנה יסודו.

בתחילה כתב דעדיף יום הכיפורים ואח"כ החליפו ביום הפורים משום מקרא מגילה ופרסומי ניסא דבעינן עשרה ואין ראוי לסמוך על דבריו.

אבל מה שראוי לסמוך עליו הוא דאנן קי"ל דאין מעבירין על המצוות ואין חולק בזה כלל, הלכך המצוה הראשונה שתבוא לידי שאי אפשר לעשותה והוא חבוש בבית האסורים, קודמת ואין משגיחין אם המצוה שפגעה בו תחילה היא קלה או חמורה, שאי אתה יודע מתן שכרן של מצוות, וזה פשוט מאד אצלי. דוד בן שלמה אבי זמרא".

בדרכי נועם ובדרכי שלום...

היה זה תחילת השנה, לפני כ 11 שנה, לאחד מנכבדי המשפחות יוצאי גאורג'יה בעירנו, שהיו גרעין הקהילה ממש, נולד בן זכר בשטומ"צ. הצעתי לאבא שנעשה את הברית באולם הקהילה החדש והמפואר שסיימנו לבנות זה לא מכבר (בעקבות ולאחר שריפת ביתנו על כל תכולתו כשנה קודם לכן, ע"י שונאי ישראל אנטישמים ימ"ש), אך האב סירב ורצה דווקא במסעדה ארמנית בפאתי העיר, שמטבחם דומה בסגנונו וטעמו למטבח הגאורגי... **נחרדתי!** היעלה על הדעת ברית מילה לתינוק טהור במסעדת טריפה...?

בסוף הוחלט שאנו נעמול ונכשיר את המסעדה והבשרים וכל האוכל יהיה למהדרין ותחת השגחה צמודה. אחד מבעלי התשובה שלנו היה למשגיח הכשרות ועמל על הכשרת המטבח והמסעדה כל הלילה שלפני הברית.

הגיעה שעת הברית - ח' תשרי תש"ע - וידידנו המוהל הרב **שלמה** שי' **כובש** מבודאפעטש בירת הונגריה הסמוכה, חצה את הגבולות למול את הילד. קהל אורחים ממערב אירופה מגיע כולו מאושר והקהל חצה את ה-80 איש.

דקות ספורות לפני תחילת הברית מגיע אלי המשגיח רועד כולו: קרובי המשפחה הכי נכבדים בקהילה אשר להם קונדטוריה בעיר, רצו להראות את "יקר תפארת גדולתם" והכניסו ללא רשות ועל דעת עצמם מאפים ומזונות **חלביים** לקינוח הסעודה...

ביודעיי ומכיריי שבעל הקונדטוריה - יעקב - הוא הוא "ראש השבט" ואצלם מילת המפתח זה - "כבוד"!

לאיך גיסא במקום חילול השם, הרי שאין חולקין כבוד...

הקהילה קטנה מאד ואנו מחזיקים בעור שינינו את מתי המספר שארית הפליטה שעדיין נשארו ובאם "ראש השבט" חלילה יפגע, לא יגיע יותר השבט כולו ובכך נישאר חלילה ללא מנין ו - תם ונשלם סיפורה של הקהילה...

ולאיך - "בשר וחלב" יחדיו באירוע קדוש כברית מילה בה אורח הכבוד זה אברהם אבינו ו"מלאך הברית" זה אליהו...?

עמדתי בפני נסיון עצום! מחד גיסא - "גאון יעקב" ומאיך גיסא עומד למולי בגאון, יעקב ראש השבט מביט על השלחן המפואר של מאפיו שאפה כל הלילה בזיעת אפו לכבוד הברית...

הלכתי הצידה לשניות אחדות ונשאתי תפילה חרישית לפני בורא העולם שיתן לי השראה **בזכות הרבי, המשלח הקדוש** כיצד לצאת מן הסבך הזה באהבה ושלוש מחד, אך מבלי לוותר חלילה אף לא על קוצו של יוד מאיך!

והנה, מיד נפלה לי בס"ד ההברקה מן השמיים...

לקחתי את המיקרופון ואמרתי: רבותי!

מזל טוב!

עמלנו כאן לילה שלם כדי שמסעדת הטריפה הזו תהפוך לכשרה למהדרין לכבוד אליהו הנביא זכור לטוב, לכבוד הרך הנימול, לכבוד האורחים הנכבדים ולכבודכם. כעת משפחת ... ש' ערכו שולחן נוסף של מאפים שונים ומשובחים.

אמנם המאפים אינם תחת כשרותינו אך ברור לכולם שאסור שהם יהיו כאן ביחד עם הסעודה הברשית, **חס וחלילה...**

לכן, בראותנו את ההשקעה האדירה שהכל כאן יהיה ברמה הכי גבוהה - רמת vip - אבקש להציע בזה שגם **סדר ואופן** האכילה יהיה ברמת vip וכמו בארה"ב שקודם **מתחילים עם הקינוח** ורק אח"כ עוברים לסעודה עצמה...

כעת מי שמעוניין יכול לבוא ולהתכבד מהמאפים (שכאמור כשרותם אינם תחת אחריותנו!) ורק לאחר שהמלצרים יפנו את שלחן המאפים, נוכל להתחיל בטקס הברית...

בנתיים - בשל טקס הברית עצמו - לבטח יעבור לפחות חצי שעה בין סיום אכילת החלבי ועד לתחילת הסעודה מצוה הברשית הכשרה למהדרין...*

ראש השבט יעקב - שאינו טיפש כלל - קלט את ה"שובבות" והפך צבע פניו מאדום וכעסני לחיוך רחב עם חיבוק של כבוד ואהבה... ובא לציון גואל.

כהלכה

* והנה בענין ההמתנה בין אכילת **דברי חלב לבשר** מצינו לכאורה ג' אופנים ושיטות ואלו

הם:

א. סגי בעיון או שטיפת הידיים וקינוח הפה (והפסק סעודה).

ב. מנהג נפוץ בהמתנת חצי שעה.

ג. מנהג חב"ד ועוד - המתנת שעה שלימה.

בשורות הבאות ננסה לחקור אחר שרשם של מנהגים אלו:

סעיף א' מפורש בשו"ע יו"ד סי' פ"ט ס"ב (וברמ"א שם).

בשנת תש"ג ישבה ב 770 קבוצה של בחורים בחדר שני הסמוך לזאל הקטן ולמדו הלכות בשר בחלב. נכנס הרבי ושאלם: כמה זמן יש להמתין בין אכילת חלב לבשר ולא ענו.

אמר להם הרבי שנוהגין להמתין שעה והוא ע"פ הזוהר הקדוש (גרסה שניה שמע כותב השורות שענה הרבי שמקורו בשל"ה ואלו ואלו דא"ח וכדלהלן...).

והנה באג"ק ח"כ עמ' רפ"ט (הועתק ל"שערי הלכה ומנהג" ועוד) עונה הרבי לאחד מגאוני הרבנים על שאלתו כדלקמן: "...לשאלתו למנהגינו בנוגע לאכילת בשר לאחרי מאכלי חלב, בכלל נהגינן בהנ"ל - ואפילו לאחרי חלב וחמאה - להמתין שעה (וגם - לא באותה סעודה).

וכ"כ בשל"ה מס' שבועות שלו (ק"פ, ב)... אבל לא שמעתי אם זוהי הוראה לכל, או רק מנהג יחידי סגולה, וראה פמ"ג לשו"ע יו"ד ספ"ט, שפתי דעת סק"ז, דהפסק שעה - מחליף קינוח"...

ובנב. שם ממשיך "וזה"ע נת' מכתבו מעש"ק בו מעתיק מס' אחד מקור למנהג אלו שממתינים חצי שעה לאחרי אכילת חלב וחמאה..."

והנה בענין השיעור "חצי שעה" מצאתי (מטה ראובן ועוד) דרצו לדייק מהא דאיתא בזוה"ק "בשעתא חדא", דאין הכוונה שיעור שעה ממש ומביא סימוכין לכך אבל עיין בהמשך נב. דאג"ק הנ"ל, דשולל זאת ודלא משמע כך עיי"ש ודו"ק כי אכמ"ל.

לסיכום: יש הרוצים לפרש ה"בשעתא חדא" שבזוהר, לאו דווקא שעה שלימה, אך למנהגינו ממתנים שעה (אם כי באירוע כהנ"ל, חשוב הי' לפחות להצילם מאיסור החמור של אכילת בשר בחלב ולעשות הפסק של לפחות חצי שעה, ע"י ביצוע הברית ופשוט).

"קול חזדי חזק פתחי לי"...

הכל החל בדפיקה קלה על דלת בלתי מוכרת באחד הבניינים הישנים בדרום נתניה... ידיד יקר, חבר כולל החדור ברגש של שליחות ו - בהשפעת השליח הראשי לנתניה הרב **מנחם וולפא** שליט"א - נותן מזמנו לעתים לביקורי בית אצל יהודים.

ע"פ בקשתי להעביר לי שמות של יהודים דוברי רוסית, הוא מבשר לי ש(מעבר לטריקות דלתות רבות בעזרת השם...), נחת גדול היה מנת חלקו, כאשר זוג יהודים, עדין צעירים, עולים מאוקראינה פתחו הדלת והכניסוהו בספ"י וכו' וכו'.

הוא גילה לפניו אנשים עם לב רחב אך עם ידע דל מאד באידישקייט.

מיד למחרת מסר לי מספרם וכעבור יומיים הם כבר ישבו בפגישה ארוכה אצלנו בבית חב"ד.

פעולה ראשונה ומיידית כאשר שכנעתי את הבעל - אלכס שמו - להתחיל להניח תפילין מידי יום וכעבור יומיים הוא כבר רכש דרכי תפילין, קלט מהר את פעולת ההנחה והחל בכך מידי יום חול!

(ברית מילה ב"ה עשו לו מיד בעלותו ארצה ובכך נחסכה לנו עבודה רבה..)

מני אז אלכס לא מפספס אפילו שיעור תורה אחד בהשתתפות פיזית או עכ"פ דרך ה"זום", שואל, מתעניין וצמא לדבר ה'.

פעולה שניה - שמירת שבת ויו"ט. הוא זרק את הסיגריה והחלו הזוג לשמור שבת!

פעולה שלישית - שכנעתי להתחיל לחיות כמו יהודים עם חופה וקידושין. בשיחה של כשעתיים ניסיתי את מזולי בטהרת המשפחה והפלא הגדול הגיע כאשר כעבור כמה שעות הוא כותב לי: **"הרב מענדל, החלטנו לקבל על עצמינו את מצוות הטהרה"!!** ואני לא יודע את נפשי מאושר על צעדי הענק שלהם ומעניק להם הספרים המתאימים לכך ברוסית מחד ומסדר להם מדריכת כלות מאידך והכנה כללית לחופה.

בשעה טובה ומוצלחת בחודש אלול תש"פ, הזוג היקר הזה עמד מאושרים ושמחים תחת חופתם! מאושרים ושמחים וטובי לב כי "פיקודי הישרים משמחי לב".

תפילין, כשרות, שבת, שיעורי תורה, חופה, טהרה!

והכל החל בדפיקת דלת חרישית ד"קול דודי דופק"...

אני תמיד אומר להם; "אלכס, זה לא אני ולא הביקור בית ולא הדפיקה של החבר שלי, אתם זכיתם שהקב"ה בכבודו ובעצמו החליט לדפוק על דלתכם ועל לוח

אלכס, נרגש כולו בחופתו.

ליבכם ולעורר אותכם באהבה רבה: פתחי לי אחותי רעייתי...

האמת?

הם לא מתווכחים על כך...

כהלכה

בבחינת "ראה מעשה ונזכר תלמוד", הנה ידועה המשנה ב"אבות" (פ"ד מ"ב): "בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה ובורח מן העבירה, **שמצוה גוררת מצוה** ועבירה גוררת עבירה, ששכר מצוה - מצוה, ושכר עבירה - עבירה".

ורבינו עובדי'ה מברטנורא פירש שם: "כך מנהגו של עולם, העושה מצוה אחת, נוח לו לעשות אחרות.. **ששכר מצוה מצוה**. שמן השמיים מסייעין ומזמינים ביד מי שעשה מצוה אחת, שיעשה אחרת כדי לתת לו שכר על שתיהן"...

והיינו שלמצוות קיימת תגובת שרשרת, **מעין מעגל קסמים חיובי**.

לא מצפים ממך, לקפוץ מיידית לראש הסולם, להכניע כליל את היצר ביום אחד. נדרש ממך לעשות מצווה קלה: להניח תפילין, לברך ברכת המזון, לקבוע מזוזה וכיו"ב. ומובטח הנך שברגע שהחילות לקיים בינתיים "מצוה קלה" באופן מלא, תבוא בעקבותיה מצוה

מאתגרת יותר, שגם אותה תצליח לקיים במלואה: אם תברך ברכת המזון כראוי, תעלה במדרגה, ותוכל גם להתפלל בכוונה, כי מצוה זו תגרור את חברתה.

התחל בקבלת עול במצוות הקלות, **וההמשך יבוא.**

ש"מצוה גוררת מצוה" - זהו כלל נכון על פי דרך הטבע. אדם שמתרגל לרוץ לדבר מצוה - ולו אחר מצוה קלה ביותר - מתחיל להוקיר בלבו את המצוות. במשך הזמן הוא עולה שלב, וצועד צעד אחר צעד מן הקל אל הכבד, עד שהוא "רץ כצבי לעשות את רצון אביו שבשמים", בכל התחומים.

וב"עקידת יצחק" (שער צ"ז) כתב והביא מ"תנחומא": "ומצוה גוררת מצוה מנין דכתיב כי יקרא קן צפור לפניך וגו', ואחריו מה כתיב כי תבנה בית חדש תזכה בה ותעשה מעקה, מה כתיב אחריו לא תזרע כרמך כלאים, מה כתיב אחריו לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, מה כתיב אחריו לא תלבש שעטנז וגו', מה כתיב אחריו גדילים תעשה לך, מה כתיב אחריו כי יקח איש אשה, שתזכה לאשה ובנים, לכך נסמכו פרשיות אלו, הרי מצוה גוררת מצוה. והכוונה בזה, שההרגל בענינים בין טוב ובין רע תחזיק כח הפועל לפעול בהם בחוזק, כמו שאמר מהרגל אצל התשת כח היצר הרע, ושלזה ראוי לאדם להשמר ולהזהר מאד אצל ההתחלות שהמעשים הראשונים הם מקנים לאדם כח ואומץ לשניים, והשניים אל השלישים, וכן כולם ולזה העצה הנכונה להתרחק מההתחלות בעניני העבירות, ולהדבק בהתחלות במעשה המצות כי בזה ובזה ההתחלה הוא יותר מחצי הכל. וזהו מה שאמר בן עזאי "הוי רץ למצוה קצה ובורח מן העבירה שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה".

וכהנ"ל רואים בחוש ממש
וכב"פנינת השליחות" למעלה...

{אמר הכותב: אמנם כהנ"ל
שייך יותר ל"מילתא דחסידותא"
ואגדה ומוסר, כי הלכה של ממש,
לא מצאתי לע"ע ב"מצוה גוררת
מצוה", מלבד הפן ההלכתי (אך
באופן עקיף) ש"דבר שנעשה בו
מצוה אחת, נכון לעשות בו מצוה
אחרת" (עיין "כהלכה" בסיפור
דלהלן "חנוניך חלץ ממסגרים"

מקוה הטהרה באונגוואר - אוז'גורוד (צלם לוי יצחק גאלין)

ובהנסמן שם), אמנם ענין זה הוא בה"חפצא" שחפץ שנעשה בו מצוה אחת וכו' ואילו אנו מחפשים כיו"ב פן **הלכתי** בה"גברא" - בהאדם המקיים המצוה ואודה למי שיאיר עיני בזה בתורתו: {rabbimmt@gmail.com}

מילה בשחקים...

זה קרה בימי כינוס השלוחים ה'תשע"ט, שעות ספורות אחרי השתטחות עה"צ של הרבי המשלח - נשיא הדור ואני נכנס בפעם האחרונה לציון הקדוש ע"מ להיפרד ולקבל ברכת הדרך.

לפתע גואים הרגשות ואני מוצא עצמי פשוט מדבר אל הרבי כמו שמדברים ביחידות... הנני מבקש בבקשה ובתחינה לראות ס"ד בשנה הבעל"ט בעבודת השליחות בכלל וב"מת מצוה" בפרט - היינו הכנסת יהודים בבריתנו של אאע"ה (שטח קדוש המזונח מאד מסיבות שונות ומשונות).

ואבקש מהרבי שאזכה לסימן מובהק בשטח קדוש זה שלא רק שכוונתי רצויות אלא שגם מעשיי ב"הוי זהיר טפי זה" רצויים...

•

כעבור שעות ספורות אני עולה על המטוס ומבקש מקום ע"י חלון כדי לנוח קמעה מימי ולילות הכינוס העמוסים והגדושים, אך לא קיבלתי מבוקשי. כעבור שעות נוספות התבררה לי גודל ההשג"פ כאשר "מה" מצעדי (ואף מושבי) גבר כוננו"...

•

האיש היושב לצידי בטיסה, הינו אדם דובר רוסי.

אך דומה היה שמעבר להחלטת הספונטנית של פקידת התעופה בדלפק, להושיבנו באותה שורה בקופסה האוירית, שום דבר לא ממש קישר בינינו. לכאורה הדבר היחיד שקישר ואולי דווקא הפריד בינינו זו ידית המושב...

אך "האלוקים חשבה לטובה" ולפתע כאשר עלה במחשבתי לשוחח עימו מעט על אודות שבע מצוות בני נח, אני מבחין שהאיש הזמין אוכל כשר... אך תפילין לא היו איתו.

הצעתי לו להניח תפילין יחדיו. האיש מניח בשמחה ובאהבה.

מתברר ששכני לטיסה - היהודי דובר הרוסית, הינו גם שכני לשליחות באשר הינו מתגורר בנתניה שני רחובות מבית חב"ד דידן...

מתפתחת לה שיחה נעימה ומגיעים למצוות עשה הגדולה ביותר - "בריתי בבשרכם לברית עולם"...

הבחור ב"ה כבר "מסודר" אבל אחיו בשרו עדיין לא... בס"ד כבר למחרת הנחיתה אנו נפגשים בקליניקה אצל אבי המוהלים ידידנו הרב **דוד שלמה גלבר** שליט"א ואחיו של "שכני לטיסה" נכנס בבריתו של אאע"ה בשעה טובה ומוצלחת ונקרא שמו בישראל **מיכאל בן רפאל!**

מיכאל ב"בר מצוה" שלו - עליה לתורה ראשונה בחייו אחרי היכנסו לברית.

למחרת - יום חמישי בשבוע - מיכאל עולה לתורה לראשונה

בחייו וחגגנו לו "בר מצוה" כי "כשם שנכנס לברית, כן ייכנס לתורה..."

בשבח והודיה להשי"ת על מופת גלוי זה, זכינו בס"ד במשך השנה שחלפה מכינוס השלוחים תשע"ט ועד כינוס השלוחים תש"פ להכניס לברית עם ה' - בריתו של אברהם - עוד למעלה מ 25 יהודים נוספים.

וכו"כ למה?

"כי גבר עלינו חסדו"...

כל ברית הינה סיפור חיים מיוחד במינו ובכל ברית של יהודי מבוגר, חשים אנו נצחון גמור בסטאלין, לנין וכל עושי דברם ימ"ש.

אברהם בן אברהם בבריתו של אברהם באהל אברהם...

באותה שנה, זכינו גם לאחת הבריתות המופלאות, כאשר נעשתה היסטוריה לראשונה מימות אברהם אבינו וזכינו לארגן ברית ליהודי יקר ממרכז הארץ - בשיתוף פעולה עם שלוחי הרבי שיחיו לעיה"ק חברון - **במערת המכפלה ב"היכל אברהם אבינו"**, לראשונה מאז

קבר אבי האומה את שרה אמנו
 וכך נכנס לו **אברהם בן אברהם**
בבריתו של אברהם באהל אברהם...
 מי יתן וכן ירבו ביבשה, באויר
 ובים "לא תישאר פרסה ואתם
 תלוקטו לאחד אחד"...

כהלכה

בענין בריתות למבוגרים
 והמסתעף, עיין סיפור הראשון
 "והיתה ברית" ובאריכות
 ב"עיונים" שבסוף הקונטרס -
 מאמרו המצויין של ידידנו הגה"ח
 הרב **ברוך שליט"א אבערלאנדער**,
 שליח ורב אב"ד בודאפעשט.

אברהם בן אברהם בבריתו של אברהם בהיכל אברהם...

”לטהר חוסיו בדין”...*

יום א' דר"ה ה'תש"פ - בוקר השכם, אני יוצא מהמקוה ופוגש ב 2 אנשים דוברי רוסית שנראים לי עוד שני גויים רוסים המציפים למגנית לב את ארצנו הקדושה, אך בכל אופן אני מנסה את מזלי ומתברר שאחד מהם יהודי כשר בגיל העמידה ושמו פאוועל מוטל'ס... (שם אמיתי, השם הבדוי "שמור במערכת"...) אך מעולם לא דרכו רגליו בבית הכנסת!

הזמנתי לתקיעת שופר בצהרי היום:

פאוועל; לא תודה זה לא בשבילי. לא מעניין אותי... (כאשר ביד ימינו סיגריה ובשמאלו הסמארטפון לקיים מש"נ "עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות"...)

אני; זה לא בשבילך זה בשביל הנשמה שלך, היא מאד רעבה! תן לה משהו מזין לכבוד השנה החדשה ואין לה מטעמים כמו השופר...

פאוועל; אחשוב על כך ואשתדל (מניסיוני בתרגום לשפה בת ימינו; "אין סיכוי שאגיע"...)

אני (מברר כאילו בדרך אגב את אדריסתו ומזהירו); באם לא תגיע, אזי אגיע אני היום אליך! "ראה הוזהרת"...

אחרי סעודת יו"ט ותקיעות רבות בפארקים*, באגמים ועל "שפת הים ביבשה", אני מגיע (גם) אליו הביתה. הוא יוצא המום כולו, מבקש כיפה ומזעיק את השכנים... (הוא חושש שאבאי איתי גם תופים... ואני חושש שהוא הולך להזעיק עלי משטרה...)

תקיעות, לחיים, לעקאח "לעבעדיק" וקצת שמח...

אני מודיע לו שעשיו תורו ומבקש ממנו להגיע למחרת לתקיעות בבית הכנסת ומרכז הקהילה לדוברי רוסית. הוא קד קידה והפעם בדרך ארץ ונימוס וידיו על ליבו ומבטיח שיגיע...

למחרת, באמצע דרשת הכנה לתקיעות פאוועל מפתיע ונכנס לבית הכנסת במלוא הדרו ביחד עם יהודי נוסף - שכנו היהודי ליאוניד... ממש "1+1"...

שניהם מתרגשים מאד ואתה רואה "אידישע נשמות" במלוא טוהרם והדרם!

החברה, שזה להם ביקור ראשון בחייהם בבית הכנסת נשארו עד הסוף ממש וישבו

שעתיים תמימות (!) ובלעו בשקיקה את התפילה בעמודים לפי הכרזת הגבאי המסור מחד ומאידך - סימון טבלת העמודים ע"י בננו החייל בצ"ה, ברוך שניאור שי"...

כתוצאה מתקיעות אלו, מקבל פאוועל על עצמו לבנות השנה סוכה. "ברוך אומר ועושה" אבל פאוועל בונה סוכה פסולה למהדרין מכל צד ופינה ולכל הדעות... אמנם ה"אור נעדר" וכמובן שלא נמשך שום גילוי אור בסוכתו של פאוועל כי קיום מצוות עשה אין לך כאן, ושום קדושה לא שורה על הסכך, משום שכמעט ואין סכך... אמנם "רחמנא ליבא בעי" ומי יודע אולי לבארדיטשעבער בהחלט "יש מה לעשות" אפילו ב"סוכה" פסולה לחלוטין זו שנבנתה בתמימות לכבוד השי"ת באהבה ותסייע אולי אף היא - "לטהר חוסיי בדין"....

...

גם השנה - תשפ"א - בדיוק ביציאה מהמקוה על אותה הכתובת בדיוק, אני מוצא אדם מיוצאי רוסיה המטייל עם כלבו אהובו, כנראה לרגל יום הדין...

ואנסה את מזלי שוב.

חג שמח!

מה שמך?

ואדים, אך מדוע זה תשאל לשמי...

יהודי?

מכל הכיוונים! "ציסטע קראוונע יעוורעיי"!!! = יהודי, "דם נקי"!

אז יש לי בשבילך חדשות: היום ראש השנה וב 12 בצהריים מחכים לך כולם ברחוב הרב קוק 13 לתקיעת השופר השנתית ולליטוש הנשמה...

הוא מפתיע אותי מעט ושואל: רגע, אתה לא הרב מענדל...?

בקיצור הוא חבר טוב של חבר טוב - מנהל הקליטה בעיר שסיפר לו על אודות פעילותנו (ואף חיפשני לא מזמן כדי לסייע לו בשידוך לבתו של ואדים...)

אמנם הלבבות נפתחים אבל:

ואדים; האמת שאני עסוק היום...

אני: גם אני עסוק בלארץ אותך ורבים שכמותך ובאם לא תגיע, אגיע אני אליך...

ואדים; טוב נראה, אולי, אשתדל... (זוכרים את הפירוש המילולי...?)

מהבעת פניו לא ממש נראה שהוא הולך להגיע אבל אני בכל אופן מבטח את בית חב"ד ביום הדין ומזכיר לו להשאיר בבקשה את הכלב בבית (למען "לא יחרץ לשונו לכל בני ישראל"...)...

בשעה 11:45, באמצע נאום ההכנה לתקיעות מפתיע ואדים ונכנס במלוא הדרו מוכן וחגיגי עם חליפה לבנה נאה וכיפה לבנה! ממש בבחינת "לובשים ומתעטפים לבנים וזוכים בדין"...

ואדים משתתף לראשונה בתקיעות נרגש כולו ולא עוזב עד אחרי מוסף!

אני מזמין אותו לפתיחת הארון האחרונה ורוקדים בשמחה עצומה הניגון "היום תאמצנו", "היום תקבל ברחמים וברצון את תפילתנו"...

"ובאו האובדים... והנידחים בארץ... והשתחוו לה"..."

מסתבר שואדים לא הגיע לבד. הוא הגיע עם בתו לאה שלאחרונה החלה מתקרבת ומתחזקת ובזכות הפגישה האקראית הזו החלה מבקרת באורח קבע ב"מדרשיה לבנות" בת"א ובעז"ה תקים בית נאמן בישראל על יסודי התורה והמצוה..

כחה של פגישה אקראית ברחובות העיר והזמנה לתקיעת שופר!

כחה של שמיעת קול השופר!

(ההוראה מהאפיזודות הנ"ל: לא לחשוש ולא לפחד מאיש! פשוט לפנות לאנשים "מלכתחילה אריבער" ובמקרים רבים זוכים, וזה פשוט עובד ורואים נפלאות ובאופן ד"פעולה נמשכת").

"נעוץ תחילתן בסופן" וביום שמח"ת ואדים מופיע מעצמו ל"זכור" ואף זכה והיה ל"חתן

בראשית" - מאושר כולו ובאסרו

חג הזמנתיו שוב להניח תפילין

אחרי עשרות שנים שלא זכה לכך.

ואדים העובד ב"רב בריח"

שהיכרנוהו ב"דלת הראשית"

והכניסה אל השנה החדשה, זכה

ותרם לע"נ הוריו ע"ה, דלת ראשית

חדשה ומפוארת לבית חב"ד

לדוברי הרוסית בנתניה.

והכל החל ב"וקשרתם" - בקשר

שהחל עימו בפגישה, הזמנה

וקריאה אקראית ברחובה של עיר,

כאשר יהודי יקר כואדים מטייל

עם כלבו בבוקרו של יום הדין...

- "לטהר חוסיו בדין"...

ואדים עומד נרגש לצד יצירתו ותרומתו - דלת הראשית בבית חב"ד

כהלכה

ידוע השקו"ט על מהו עיקר הציווי, **שמיעת** קול השופר או שמא **התקיעה** בו. והנה הרמב"ם (ריש הל' שופר) ורוב הראשונים קבעו שהעיקר זה השמיעה ולכן הברכה הינה "לשמוע" קול שופר (ולא לתקוע). והרמב"ם בתשובותיו ("פאר הדור" סנ"א) כתב להדיא: "שהמצוה אינה התקיעה זולתי השמיעה" ולכן השומע שלא תקע, יצא י"ח והתוקע אף אם "יסתום אזניו תכלית הסתימות", לא יצא. את התקיעה הוא מדמה **לעשיית** הסוכה, ואילו השמיעה - **להשיבה** בסוכה (יעויין "המועדים בהלכה" לרש"י זוין - "השופר").

והנה לעתים ב"מבצע שופר" מוצאים אנו יהודים ב"כיכר" או ב"פארק" וכיו"ב ולכאורה (מכיון שהתוקע כבר שמע או תקע במק"א וכבר יצא ידי חובתו), יש לוודאות שלפחות אחד מהם הינו **יהודי בן לאם יהודיה** ומעוניין לשמוע שופר ועושה פעולה כלשהי ש"גלי דעת" דניחא ליה" (כמו למשל הפוגה קלה ממשחק ה"שחמט" או ה"דומינו" שהם משחקים בפארקים "משום שמחת יו"ט"...) כי השומע צריך להתכוון לצאת **וכמפורש** בשוע"ר (סי' תקפ"ט ס"ז):

"אם נתכון התוקע להוציא את השומע ידי חובתו ולא נתכון השומע לצאת ידי חובתו בשמיעה זו... - לא יצא השומע ידי חובתו, עד שיתכנו שניהם שומע ומשמיע."

(ועיי"ש בהמשך שורות הבאות, אשר דומה שלא נוצרו אלא בשביל "מבצע שופר"...) (

"מי שתקע ונתכון להוציא כל מי שישמע תקיעתו ושמע השומע ונתכון לצאת ידי חובתו, אף על פי שאין התוקע מתכוון לפלוני זה ששמע תקיעתו ואינו יודעו כלל, אף על פי כן יצא השומע ידי חובתו, שהרי התוקע נתכון להוציא לכל מי שישמענו. לפיכך מי שהיה מהלך בדרך או יושב בתוך ביתו ושמע תקיעות משליח ציבור - יצא אם נתכון לצאת בשמיעה זו, שהרי השליח ציבור הוא מתכון להוציא את הרבים ידי חובתן בתקיעתו".

מבצע שופר במסעדה "לא כשרה" – האמנם?

עובדה הווה לפני כמה שנים שהזמנתי קבוצה גדולה של יהודים יוצאי חבר העמים לשמיעת תק"ש בזמן התקיעות בבית חב"ד ומרכזינו היהודי לעולים, ויען ראש הקבוצה (מטעם העירייה והקליטה) שזה בלתי אפשרי כי באותן שעות הם מתאספים במסעדה לכבוד "נובי גאד" - ראש השנה...

אמרתי לו אם כן אבוא אני אליכם רק לתקיעת שופר ודברי התעוררות אבל בתנאי שלא יהיה חילול יו"ט וכו'.

הוא שמח מאד ושלח הזמנה בכתב וכו'. אחרי גמר תפילת מוסף בבית הכנסת בצהרי היום ובטרם סעודת יו"ט, הגעתי עם ילדי ולנגד עיני מאות יהודים!

יש לציין שהם עמדו בתנאי ועליתי על שולחן, נתתי נאום בשפתם ותקעתי בשופר גדול לחירותם...

לדאבון לב, רק לאחר מספר ימים נודע לי שבמסעדה זו אוכלים טריפה של ממש כולל ב"סעודת יו"ט" זו... (הידיים רועדות אפי' מלכתוב את סוג הבשר וד"ל....)

ולגודל האסון, חלק מהשירים היו באידיש ועוד וגם זה עיקר - לגודל האבסורד שמה של המסעדה בנתניה זה: "א אידישע מאמע"... ואתה חושב לעצמיך כמה ה"אידישע מאמע" שלהם מתהפכת בקברה על צוק העתים וחושך הגלות שכזה וכמה ה"מאמע רחל" דהאומה כולה, "מבכה על בניה" שבגלות ובשביה, כאן לנגד עינינו ממש בארצנו הקדושה...

{עוד הוכחה חיה וחוחתת מגודל האסון שמוסדות הקליטה מוליקים שולל עולים רבים שבטוחים שהולכים לדבר יהודי, "לחגוג יו"ט ולשיר באידיש"... על אדמתנו ממש לקיים מש"נ "להיות עם חופשי בארצנו"...

עד כ"כ שיהודי מספר לי בתמימות וגאווה שהוא הולך למסעדת "א אידישע מאמע" כדי "לחגוג" ר"ה ואין כאן המקום להאריך בדבר הכי מצער ובגודל האסון של שמד העולים השקט...}

לאחרי התקיעות יהודיה מבוגרת שם צועקת לי: "רבי, אתה מוזיקלי מעולה..." היינו שמחבניתם לא נוצר השופר אלא כ"כליזמר" נאה ו"משום שמחת יו"ט"...
לשנה אחרת וכו' ומיוסד על כמה מענות קודש בכיו"ב, כבר לא הלכתי לשם, כי לענ"ד הדבר מתפרש כ"הכשר" ולגיטימציה ח"ו!

כהלכה

אמנם אי רק משום "מראית העין", לכאורה ניתן להקל בזה כדי לזכות יהודים במצוות עשה דאורייתא ואפילו טיפש מבין שלא באתי לשם ח"ו להשתתף בסעודתם אלא למטרה אחת בלבד!

יעויין בספר החשוב: "נתיבים בשדה השליחות" (ח"ב עמ' 262) שאין לאסור מדעתנו איסורים מפני מראית העין, מלבד מה שאסרו לנו חז"ל ומביא בק"ו מהש"ך ביו"ד (סי' קי"ז ס"א) שמתיר **קניית** מאכל אסור לצורך פועלו הנכרי, הרי ש"בכלל מאתיים מנה" - שהותר לו **להיכנס** לחנות שבשר האסור נמכר שם.

ומוסיף שם שאינו מיקל ח"ו בכניסה למסעדת טריפה לעניינים של רשות, כ"א כדי לזכות בן ברית הנמצא שם במצוות תפילין ובש"ך שם (סק"ז) כתב שלצורך רפואה ליכא למיחש למראית העין. ומאי שנא צורך רפואת הנפש מרפואת הגוף?..

ומוסיף שהאגר"מ (או"ח ח"ב סו"ס מ) מתיר (בצנעא) במצטער טובא (כגון עם רעב ביותר ויכול לקנות שם קפה או פרי להשקיט רעבונו) **ולמה יגרע צערו של אברך זה על בן בריתו שלא הניח תפילין היום...?**

אמנם בסיפור דלמעלה אין הבעי' רק משום "מראית עין" ולא שייך כאן כניסה בצנעה של איש פרטי, אלא הזמנה רשמית לבוא לחזקם לרגל החג כאשר הם יושבים בידועין ואוכלים טרף לרגל החג!

היש לך לגיטימציה גדולה מזו...? ולמרות שאין השליח מביא להם ח"ו איסור בידיים, מ"מ נראה ש"מסייע" לדבר עבירה יש לך כאן ואם לא "מסייע" ממש, עכ"פ מעין "הכשר" וההליכה לשם לזכות יהודים במצוות, לכאורה זהו בבחינת "ובוצע ברך נאץ הוי"..." ואם שגיתי, יכפר ה' בעדי והוא רחום יכפר עוןן וישיב כל נשמות הטועות אל צור מחצבתן אכי"ר.

{עכ"פ בשאלה רגישה זו, נשמח לשמוע דעת תורה הלכתית בזה למייל המו"ל:
[rabbinmt@gmail.com]}

"העבריינים הקדושים"*

שמעו נא רבותיי מעשיה נאה, שאף סופרה לרבי ביחידות: חבר הכנסת מר **משה ארם** ז"ל היה יהודי מאנשי השמאל, ממפלגת "העבודה", יהודי הרחוק מאד מקיום תורה ומצוות, אך ביום כיפור הוא הי' צועד רגלית כברת דרך ארוכה מביתו בת"א, כדי להתפלל במחיצת החסידים בבית הכנסת החסידי המיתולוגי "נחלת בנימין".

פעם הגיע ארם לתפילת "כל נדרי" באיחור קל. קפץ עליו בחיבוק ידידו החסיד המיתולוגי הנודע, ר' פיניע אלטהויז והפטיר: "משה, **הצלתנו!** שכן יושבים כאן יהודים החפצים לומר: "אנו מתירין להתפלל עם העבריינים", אך לא היה לנו בנמצא אף לא עבריין אחד לרפואה... כעת, הגעת ב"ה וסייעת לנו במאד"...

לימים נכנס ארם ליחידות ושח המעשיה באזני קדשו של הרבי והעלה שחוק על פניו הקדושות...

"דיינים מומחים"...

"עזר ה'" ובבתי חב"ד המתעסקים עם יהודי (או יוצאי) חבר העמים, אין צורך של ממש להתייגע ולחפש את ה"עבריינים"... כי מצד צוק העתים ושלא באשמתם כלל, הם נמצאים בשפע רב ועד שאצלנו כל "חברי בית הדין", ה"דיינים מומחים" שזכו השנה (תשע"ט) לרכוש את זכות קניית ספרי התורה, רחוקים עדיין משמירת תורה ומצוות, ואף נאלץ הנך לשמוע - ב"עיצומו של יום" ושל "כל נדרי", צלצול פלאפון מאחד ה"עבריינים הקדושים" בביהכנ"ס ה"מלא וגדוש" ב"תכשיטים" נאים שכאלו... (למרות שנמצאו גם כמה צדיקי אמת שגערו בו...)

כותב השורות גילה את אזני היהודים הקדושים בטרם "כל נדרי" ש:

ישנם יהודים "חולניים" (ו' שרוקה) הפוקדים את ביהכנ"ס מידי יום חול. ישנם יהודים "שבתיים" המסתפקים בביקור בבית כנסת בשבתות. ישנם כאלו המגיעים לבית הכנסת רק בימות החגים ונקרא שמם בישראל: יהודים "חגיגיים"... ולעומתם ישנם ה"משבחים ואומרים

קדוש" ופוקדים את ביהכנ"ס אך ורק ב"יום הקדוש" ואותם אנו מכנים "יהודים קדושים"...

כאשר הנך רואה כבר בעריו"כ את ראש אחת הקהילות בסיביר היהודי "משה ברוך בן שמערל" (אחד מ"חברי ביה"ד" הנ"ל...), את תמימותו ודביקותו ב"סדר עבודה" שלם למע' מחצי שעה של כפרות לעצמו ולכל מכריו (לכל אחד מעטפה נפרדת עם שמו ושם אביו...), או כאשר אתה רואה את ואדים ששומר באדיקות (לע"ע רק) את יום כיפור וצועד כשעה ומחצה בצום גמור מהקצה השני של העיר ומתפלל בדביקות, אינך יכול שלא להזמין למעמד הקדוש את סגורון של ישראל!

פעטיא ב"בר מצוה" שלו מיד אחרי היכנסו בבריתו של אאע"ה ונקרא שמו בישראל פנחס

...

בערב יום הקדוש מתקשר אלי פעטיא - יהודי חם ולבבי בן ס"ג - אשר צמאה נפשו ומבקש להתפלל עימנו ביום כיפור. פעטיא כבר שנים רבות בארץ, אך זו היא לו התפילה הראשונה בחייו! פעטיא קורא את התפילה ברוסית, בקול רם וברגש עצום ולפתע מתייפח הוא בבכי כבן המתחטא לפני אביו... בכיו הטהור ממיס את לבבי כ"שליח ציבור" ל"כל נדרי" הבטל בכנות ביום הקדוש בפני הנשמות היקרות שמסביבי, בפני ה"עבריינים הקדושים" הללו אשר בודאי מצבם הרוחני - אשר גזלו מהם שנות דור את יהדותם ומהותם - אינו באשמתם אלא זוהי צרתם ומזלם...

כאשר מנגנים אנו מידי שנה עם מקהלת תשב"ר חיילי צ"ה על בימת בית הכנסת את הניגון החב"די העתיק שובה הלב "כי הנה כחומר" וזוכים לכעשרה מן המשתתפים בגופם ב"כל נדרי" שזכו ונכנסו אצלנו בבריתו של אאע"ה, הנה ה"לְבָרִית הַבֵּט וְאֶל יִתְּפֹן לַיֶּצֶר", מקבל משמעות שונה ועמוקה...

כאשר נזכר הנך ביחסו של רבינו הק' הרבי המשלח ליהודים יקרים "תינוקות שנשבו" בבחינת "אנוסים" אלו, כאשר הוא קורא עליהם מתוך בכי נורא, את הפסוק הרקום לנו על הפרוכת "ובאו האובדים בארץ אשור והנידחים"... כאשר רבים מהם ופעטיא, פאוועל,

ליאוניד וואדים בתוכם לצידי ממש, וכאשר מצד האחד אשמע בעיני רוחי את בכיו הטהור של הרבי ומצד השני אשמע באזניים גשמיות את קול בכיו של פעטייא בהשתכחו לפני אביו המלך בתפילת "כל נדרי" בשפתו הוא, לא אוכל עוד להתאפק ובכה אבכה גם אני...

נקשרה נפשו של פעטייא בנפשנו ונפש הקהילה ות"ל כעבור חודשים ספורים נכנס אצלנו גם פעטייא בבריתו של אאע"ה ונקרא שמו בישראל ע"ש סבו - **פנחס**.

רבינו הקדוש ביום הקדוש!

הי' זה כחצי יובל שנים קודם לכן, כאשר זכיתי לתפוס מקום למעמד ההוד ה"מארש" במחיצת רבינו המשלח כבר החל מ 6:30 בבוקרו של יום הקדוש, ועל אותו מט"ר עמדתי עם "תמימים" נוספים - מלבד רגעים ספורים של תפילת ה"יזכור" - 13 שעות רצופות! (ואכ"מ להאריך בתיאור רבינו הקדוש ביום הקדוש וראה מאמר נפרד של כותב השורות "נפלאות המארש").

למרות שבשעה זו, הגעגועים העזים לראותו עין בעין מתעצמים ופולחים לב, אך כאשר אתה מתפלל במחיצת יהודים יקרים ו"עבריינים קדושים" אלו... כאשר אתה שומע את הזעקה האדירה הפנימית: "שמע ישראל" בסיום תפילת נעילה של כמאה יהודים יקרים "תינוקות שנשבו" אלו, בשעת גילוי ה"יחידה" שבנפש הזכה, הצחה והטהורה הזו, דומה שזוכה הנך שוב ביום הכיפורים ה'תשע"ט - בתוך כלל השלוחים - להסתופף בצילא דמהימנותא ו"להידחף" סביב כבוד קדושת הרבי המשלח, נפשו, עוזו ומהותו!
"יעם כיפער"...

ונסיים באפיזודה מרגשת: בסעודת יו"ט השמחה והסגולית דמוצאי יו"כ, כאשר משתדלים לקיים ה"לך אכול בשמחה לחמך", עם יהודים יקרים כנ"ל בביתנו, במענה לשאלתי מה הוא זוכר מאידשקייט משנות הקומוניזם הארוכות, ביקש אבראשה בן ה-58 - שבינתיים נכנס בבריתו של אאע"ה ונקרא שמו בישראל אברהם - את רשות הדיבור ויספר: הדבר היחיד ביהדות שידעתי מסבתא, הי' ביום בהיר אחד, כאשר היא הגישה כרגיל לכולם את האוכל שהכינה מהמטבח ומיד הסתגרה בחדרה. שאלתי את סבתא מדוע איננה מצטרפת עימנו לשלחן כתמיד ותען סבתא: **אברשו! היום זה יום הכי קדוש אצל היהודים ונקרא: "יעם כיפער"... אבל זה כבר לא בשבילך...**

באותו יום קדוש סבא וסבתא לא דיברו אף לא מילה ברוסית אלא רק ב"שפת הקודש" - אידיש!

מני אז ידעתי - מסיים אברום - שיש בעמנו יום קדוש הנקרא "יעם כיפער" ובו צמים ואף לא שותים ומדברים בו אך ורק באידיש...

"הננו מתירים להתפלל עם העבריינים".

במסכת כריתות (ד"ו ע"ב) איתא: "אמר רבי חנא בר בזנא אמר רבי שמעון חסידא: **כל תענית שאין בה מפושעי ישראל - אינה תענית**, שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני קטרת". וכ"כ רש"י על התורה שם: "וְחִלְבְּנָהּ - בושם שריחו רע וקורין לו גלבנא, ומנאה הכתוב בין סמני הקטורת, ללמדנו, שלא יקל בעינינו לצרף עמנו באגודת תעניותינו ותפלותינו את פושעי ישראל שיהיו נמנין עמנו".

וכ"כ רבנו בחיי שם, והוסיף לבאר: "ובאור זה, כי שם שמים מתעלה ומתקדש בשעה שהרשעים חוזרים בתשובה ונמנין בכלל הצדיקים, שאם לא כן, הצדיקים נתפשים עליהם מפני הערבות, שהרי כל ישראל ערבים זה לזה. ומטעם זה נצטוינו במצות לולב ליקח ד' מינים באגודה אחת ולתת ערבה שאין לה טעם וריח, רמז לרשעי ישראל שאין להם תורה ומצות, בכלל האתרוג שיש בו טעם וריח, ובכלל הלולב שיש בו אוכל, וההדס שיש בו ריח, ואנו מרצים להקב"ה בכולם כאחד".

ובב"ח או"ח סי' תריט כתב: "אמירה זו אינה כי אם הודעה לבד שלא יתמהו העולם. ומודיעין אותם כי גם בשיבה של מעלה הסכימו על זה מההיא דרבי שמעון חסידא, והישיבה של מטה, בכל מקום שהיא קבועה, גזרו והתירו גם כן להתפלל עם העבריינים ביום הכפורים על דעת המקום ועל דעת הקהל. כלומר, שלא יחשבו שכבר נפטרו מעבריינותם כיון שהתירו להתפלל עמהם - זה אינו! כי לא התירום, רק על דעת המקום שיחזרו בתשובה למקום ברוך הוא ולא יחזרו לעבריינותם".

ובמסכת קידושין דף מט עמוד ב: "(המקדש את האשה) על מנת שאני צדיק, אפילו רשע גמור - מקודשת, שמא הרהר תשובה בדעתו"... תא שמע ותא חזי כמה מאמר חז"ל זה, שנפסק **להלכה ולמעשה** (רמב"ם הל' אישות פ"ח ה"ה, טושו"ע אה"ע סל"ח סל"א), שגור היה בשופי על לשונו הקדוש של הרבי נשיא דורנו אוהבן וסנגורן של כל ישראל!

ובמסכת סנהדרין דף מד עמוד א: "חטא ישראל" (יהושע ז יא), אמר רבי אבא בר זבדא: **אף על פי שחטא - ישראל הוא...**

"גא-ט'ס" נאמען*

היה זה מחרת יום הכיפורים, המכונה "בשם השם", שנת תשס"ב. כמו רבים אחרים, החילוננו גם אנו שליחותנו באוקראינה, בעיר ז'יטומיר, תחת שרביטו של ידידנו השליח הראשי דז'יטומיר ומערב אוקראינה, הרב **שלמה** שליט"א **וילהלם** (אשר זכה ולקח עיר חרבה ואפלה והפכה עם השנים לבירת יהדות מערב אוקראינה).

מחרת יוה"כ המכונה "גא-טס נאמען", בעוונותיי הרבים, הגעתי באיחור לתפילה והמננין כבר סיים, בהכנות לתפילת שחרית נכנסת יהודיה מבוגרת ובלתי מוכרת ושמה פערלא וכולה היסטורית, **היא מבקשת דחוף לראות יהודי מתפלל ודווקא היום - עכשיו!**

לשאלתי מה ההיסטוריה?

ותען פערלא (ומהר מאוד הבנתי שבהיסטוריה זו, טמונה היסטוריה גדולה...): מקובלני מאמי ע"ה שביום אחרי יו"כ הס"מ מקטרג ח"ו שביום הקדוש היו יהודים רבים בביהכנ"ס אך מיד למחרתו - ב"גא-טס נאמען", בדיוק כך היא התבטאה! (דבר נדיר מאד בין "שארית הפליטה", יהודי אוקראינה של העשורים האחרונים) - מתרוקנים להם הבתי תפילה... ולכן צריך להשכים קום לבית כנסת ולראות יהודים מתפללים*, כדי שלא לתת "פתיחת פה ל...". הבנתי עם מי יש כאן עסק ובירכתי מיד "להתעטף בציצית" בהתלהבות. "אמן"! שאגה פערלא בהטעמה רבה...

בזמן שאני מתפלל, פערלא קוראת תהלים ברוסית...

אחרי התפילה אני מעניק לה עוף שלם לכבוד חג הסוכות הממשמש ובא.

פערלא מסתכלת עלי בעיניים נפחדות ושואלת: "עוף?" כאן בבית כנסת? **והרי זה אסור!!!** לוקח לי זמן לרדת לסוף דעתה, ומתברר שבטרם עצמה אמה ע"ה את עיניה, פקדה עליה וציוותה בצוואה גמורה, שבהיות ש"מענדל השוחט" לא מכבר עלה לאה"ק ועזב אותם כצאן ללא שוחט, וכעת אין בעיירות אף לא שוחט אחד לרפואה, היא מצווה עליה שלא להכניס לפיה עוף ובשר כל עוד היא באוקראינה אלא רק לקנות דג כשר ופירות וירקות בשוק!

אני מרגיע את רוחה הנסערת שהיה כאן שוחט בערב יו"כ והעוף כשר למהדרין והיא מבטיחה בי ובעוף ולא מאמינה למראה עיניה, משל זכתה בלוטו...

לשאלתי מתי אמה ע"ה נפטרה ותען פערלא : לפני 32 שנה!

שלושים ושתיים שנה שלא בא אוכל בשרי לפיה של פערלא!!!

מי כעמך ישראל!

חשק רב היה ליסוע לבארדיטשוב הסמוכה, לעורך דינם של עם ישראל ולבשר לו על ה"מרגניתא טבא" החדשה שמצאתי היום - מחרת יוה"כ!

השתמשתי רבות בקהילה בסיפור זה ליהודים שכבר באים להתפלל, אך כשרות עדיין לא החלו לשמור...

משפחה שלמה הבטיחה להתחיל לאכול כשר, אך ורק בשבתות ויו"ט...

לאחר שבת הסברתי שה"דם ובשר כבשרו" הזורם בעורקים ביום רביעי, הוא הוא אותו הדם הממשיך וזורם בשבת קודש...

סוף דבר !

משפחת ספקטור כולה ועוד כמה יהודים בודדים הכשירו מטבחם בזכות סיפורה המרגש של פערלא והשפעתו המרובה ומני אז מכניסים לביתם אך ורק כשר למהדרין זה למעלה מ-18 שנה!

הרי לנו יובל שנים של אכילת כשרות בעיירות הנידחות בערבות אוקראינה בזכות הכח ובכח הזכות של מסירות נפש!

יהיו איפה הדברים לעילוי נשמתה הזכה של **פערלא בת הירש** שנלב"ע לפני חודשים ספורים ולבטח ת.נ.צ.ב.ה.

כהלכה

1. בספר המנהגים חב"ד (עמ' 59) איתא: מחרת יום הכיפורים נקרא "בשם השם". ובהערה שם מביא ביאור בשם הבעש"ט מביכל ומהספר "גנזי נסתרות" עיי"ש ובשיחות ואגרות קודש (א', עמ' קצ"ד) דכ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע מבאר עוד (ובאופן אחר קצת) וז"ל: "ארבעת הימים שבין יוה"כ"פ לסוכות... שהם ארבעה אותיות שבשם הוי' שבנפש, הנה בכל יום מתגלה ומאיר אות אחת משם הוי'. ומחרת יוה"כ"פ הוא גילוי הוי"ד דשם הוי' שבנפש, ולכן נקרא היום הזה אחר יוה"כ"פ "בשם ה'", ומנהג ישראל היא עצמה תורה ואור".

2. ומסתמא אמה ע"ה קיבלה החינוך מאביה - הסבא שללא ספק היה "יהודי של שו"ע"

וכפי שפוסק רבינו הזקן נבג"מ זי"ע בשו"ע שלו סימן תרכ"ד (בשם "מנהגים" ומ"א שם סק"ז): "ביום שאחר יום הכיפורים - משכימין לבית הכנסת".

ויעויין עוד בספר "נטעי גבריא" פס"ט ס"ג: "מחרת יו"כ נקרא בשם "השם" והיינו "גאט'ס נאמען" ובשולח"ג מציין לס' "אשל אברהם" סי' תרכ"ד בשם הבעש"ט הקדוש זי"ע, דכתב הטעם בפשטות משום שפוסקים מלומר המלך הקדוש ואומרים הא-ל הקדוש היינו "גאט'ס נאמען" ומזכיר מנהג חב"ד בקריאת היום בשם זה (כנ"ל) ומסיים משמיה דהגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע דמביא הטעם המובא בירושלמי (יומא פ"ג ה"ז): "עשרה פעמים הי' כה"ג מזכיר את השם ביו"כ וכו', הקרובים היו נופלים על פניהם, הרחוקים היו אומרים בשכמל"ו, אלו ואלו לא היו זזים משם עד שהוא מתעלם מהם זה שמי לעולם, וקרין זה שמי לעולם, וכיון שהשם היה מתעלם מהם, היה כל אחד שואל את חברו למחרת יו"כ, האם אתה זוכר את שם הוי"ו? וע"כ קראו {יום זה} בשם זה..."

לחביבותא דמילתא: זכיתי - בתוך כלל החסידים והתמימים - לעמוד ממש צמוד אל מול פני המנורה הטהורה מחרת יוה"כ ואזניי שמעו ולא זר, מפיי"ק של הרבי הסיפור שנכנס כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע אל אביו כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע מחרת יום הכיפורים ושאלו: "נו, וואס איצטער?" (=נו, מה כעת?) - ויען אביו הרבי: "איצטער דארף מען ערשט תשובה טאהן" (= "כעת יש להתחיל לחזור בתשובה")...

"ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת"

מזה כח"י שנות שליחות שאנו משתדלים לבנות בחצר בית חב"ד - הן באוקראינה והן באה"ק - סוכה קהילתית ענקית ולו בשביל סעודה אחת ד"ליל התקדש החג", זאת כדי לזכות יהודים רבים ככל האפשר בישיבה בסוכה ואכילת פת כשיעור, לפחות בלילה הראשון שכנודע, הוקשה ושווה בחשיבותו לאכילת כזית מצה בליל הסדר...¹ (ומשתדלים להזמין רוב גברים החייבים במצוות סוכה).²

שמו היה ליאוניד, הוא נכנס בבריתו של אאע"ה ונקרא שמו בישראל "יחזקאל" ע"ש סבו. אשתקד - ה'תש"פ - הזמנתיו לסוכת הענק, סוכת השלום שלנו, הוא ישב בסוכה לראשונה בחייו וע"פ בקשתי לומר כמה מילים לכבוד החג, הוא נעמד עם כוסית "לחיים", נרגש כולו מסתכל על השלט עם הברכות וישא נאומו ויאמר: "לחיים אחים!" "ברוך אתה... שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"... והתיישב נרגש כולו...

לא אכחד שהיה זה הנאום הקצר ביותר והיפה ביותר ששמעה הקהילה...

השנה - עקב מצב הקורונה המזעזע ארץ ומלואה, תבל ויושבי בה - לגודל הצער, נבצר מאיתנו לאסוף את הקהל לסוכת הענק, אך יחזקאל שלנו היה מאותם עשרת היהודים שבנו או שבנינו עבורם סוכה קטנה והתחייבו לסעוד בה את כל הסעודות המחויבות בסוכה, משך שבעת ימי החג!

חלק מסוכת הענק בבית חבד (שנבנתה בעיקר בשביל ה יהודים בלילה הראשון של החג).

הסוכות שבנינו הם אמנם קטנות מאד, אבל בודאי כשרות יותר מכל סוכות הבד עם ה"לבד" מחבלי הבד המפוקפקים שבונים לצערינו יהודים מסורתיים רבים מ"עמך ישראל"..."³

סוכת דוד הנופלת....

היחיד שבנינו לו סוכה בחצרו אך מסיבות שונות לא ממש סמכתי עליו שיעריך את העבודה והטרחה, זה היהודי היקר - דוד...

למזלי הוא גר 2 דקות הליכה מהבית חב"ד והיה לי קול פנימי שלא להתעצל ולא להתחיל קידוש עד שאגש לראות שה"נוי סוכה" הלזה אכן סועד בסוכה שטרחנו עבור נשמתו.

בינתיים בשעה שמשפחתנו ועוד כמה משפחות גרעיניות (שישבו בסוכת הענק במרחקים ואילו בסוכתנו המשפחתית בחצר ביתנו, סעדו משפחה יקרה בת שש נפשות), מארגנים את השלחנות, לא התעצלתי, הכנתי לו מנת יו"ט מפוארת עם משמנים וממתקים וניגשתי לחצרו.

מנורה אמנם הוא ארגן בסוכה עם שולחן וכסא, אבל ברגע האמת דליל התקדש החג, הסוכה עומדת לה מיומתת...

דפקתי בביתו ואני מבחין בו מהחלון, יושב לסעודה בבית עם אשתו שאף הדליקה נרות שבת בבית...

חשתי אכזבה עמוקה ואף מעין סטירה בפרצוף, כי מטבעי, אני אוהב לעמול **בחינם** אבל **לא לחינם**...

נזפתי בו בחיוך שישים את הכיפה החגיגית וקדימה אחריי לסוכה'לה...

הוא יצא לחצר, עשה קידוש וסעד בסוכה ורק אז חשתי היתר ללכת לסעוד בשמחה עם משפחתי (לראשונה בחיינו ללא יהודי הקהילה!) את סעודת הלילה הראשון של חג הסוכות כאשר אני יודע שגם בימי הקורונה לפחות השתדלות מועטה עשינו ובכעשר סוכות - שהם כ-20 יהודים - יושבים וסועדים כעת בסוכה בזכות ה"שטורעם" בהשתדלותינו והשם הטוב והרחמן, ירחם כבר עלינו ויסיר חרון אפו (ואת ה"מסכה" וה"הסתר פנים"...) מעלינו ויקים שכנתא מעפרא, כאשר יקים לנו את סוכת דוד הנופלת...

אחד היהודים המאושרים בקהילה שקיבל סוכה לראשונה בחייו

כהלכה

1. יעויין שוע"ר (סי' תרל"ט סי"ז): "... אבל בלילה הראשונה של חג, דהיינו ליל ט"ו בתשרי, צריך לאכול בתוך הסוכה אפילו בשעת הגשם, ואע"פ שהוא מצטער מחמת הגשם, וכל המצטער פטור מן הסוכה, **מכל מקום בלילה הראשונה - חייב לאכול בסוכה**, לפי שאנו למדין בגזרה שווה מחג המצות: נאמר כאן בחג הסוכות "בחמשה עשר יום לחודש" ונאמר להלן בחג המצות "בחמשה עשר יום לחודש", מה ט"ו יום האמור להלן לילה הראשונה חובה לאכול כזית מצה... **אף ט"ו האמור כאן חובה לאכול בסוכה**"...

2. ידועה השאלה למה בכל אופן יושנה האי מהאי - סוכות מפסח שבסוכות **פטורות** הנשים משיבה בסוכה וברכה על הד"מ מצד מצוות עשה שהזמ"ג, ואילו בפסח **חייבות** מפני ש"אף הן היו באותו הנס" (ואי לאו האי טעמא, לא היו חייבות משום דנשים פטורות ממצוות עשה שהזמ"ג), ולכאורה גם מצוות הסוכה הינה **זכר ליציאת מצרים** - "הם היו ענני כבודו שהקיפם בהם לצל, כדי שנזכיר נפלאותיו ונוראותיו, ולכן צריך כל אדם לכון בשיבתו בסוכה, שישב בה כדי לקיים מצות הקב"ה שציוונו לישב בסוכה **זכר ליציאת מצרים**" (שם, הלכות סוכה בתחילתו - סי' תרכ"ה) וא"כ מדוע לא נתחייבו הנשים גם במצוות הסוכה שהיא - כנ"ל - גם מצוה זו, זכר ליציאת מצרים...?

והביאור לכך (עכ"פ ע"פ נגלה) ידוע גם הוא: בפסח הן חייבות במצה מכיון שהן אסורות באכילת חמץ "לא תאכל עליו חמץ, שבעת ימים תאכל עליו מצות" וככל לא תעשה שבתורה, כל שישנו בלאו: "בל תאכל חמץ", ישנו ב"קום ועשה" - קום אכול מצה, משא"כ בסוכות שאין על זה מצות לא תעשה אלא רק מצוות עשה של "בסוכות תשב" (ויעויין היטב גמ' "ערבי) פסחים", ד' ק"ח, ע"ב ושם, תוס' ד"ה "שאף הן היו באותו הנס" ואכמ"ל יותר).

3. בסוכה דכ"ד ע"ב מבואר שדפנות שעשויות מענפי אילן שנעים ברוח פסולות, ולכן צריך לחזקן שלא ינועו. וכן פסק ברמב"ם פ"ד ה"ה, ושו"ע סי' תר"ל ס"י. ועפ"ז יש שרצו לומר, שכל תנועה של הדופן פוסלת אותה (משכנות יקב או"ח קכג; יחו"ד ג, מו) ועוד מפוסקי זמנינו שפקקו על כשרותן של ה"סוכות לנצח" שה"לבוד" שלהם עשוי מחוטי **בד** ולעתים החוטים רפויים מעט (והרבה פעמים מחוסר ידע של ה"עמא דבר", החוטים משתחררים כמעט לגמרי ולא טורחים לחזקם), מפני שלדעתם דפנות הסוכה צריכות להיות יציבות, וכאשר הרוח מניעה אותם אנה ואנה, הן פסולות, אמנם יש שהכשירו סוכות אלו גם באם אין ה"לבוד" יציב וחזק כמוטות ברזל או עץ, וכעת שומה עלינו לברר דעת רבינו הזקן בעל התניא והשו"ע בזה ובהקדים:

ביטוי נפלא בהתוועדות שבת חנוכה תשל"ו שמע הקהל מהרבי נשיא דורנו, שמכיון שאדה"ז ידע שסימנים מסוימים (למשל הל' חנוכה) בשו"ע שלו לא יגיעו אלינו (מפני

השריפה וכיו"ב), בודאי דאג שדעתו תהיה ברורה ממקום אחר בשו"ע שלו (כמו הל' שבת) ועד"ז בנדו"ד שדין זה מקומו הרי בשו"ע סי' תר"ל, אשר לא הגיע לדינו.

ואכן העירני ח"א (הגה"ח הרב מיכאל שליט"א אבישיד) שנמצא הדין להדיא בשו"ע"ר הל' עירובין סי' שס"ג ס"ז וז"ל: "לחי שרוח מצויה יכול להנידו, אף על פי שאינה יכולה להפילו, אינו חשוב משום לחי, שהלחי הוא כמחיצה וכל מחיצה שרוח מצויה מנידתה, אינה מחיצה כמו שנתבאר בסי' שס"ב" (ס"ב).

והעירני הגה"ח הרב מרדכי חיים אריה שליט"א לוינשטיין - דיין ומו"ץ בק"ק צאנז דעי"ת נתניה, לעיין כעין זה ג"כ בשו"ע"ר סי' שט"ו ס"ז וז"ל: "והוילון שתולין לפני הפתח במקום דלת, אע"פ שהוא תלוי שם בקביעות, מותר לתלותו בשבת שכיון שהוא נע ונד ברוח מצויה... אינו נקרא מחיצה קבועה..." *

ובחג הסוכות תשכ"ה, סיפר הרבי הסיפר דלהלן מתוך התרגשות עצומה ובקול חנוק מבכי (תורת מנחם חלק מ"א, עמ' 86 ואילך): "ישנו סיפור פלאי אודות הבעש"ט (ראה ספר "בעש"ט עה"ת" סוכות בתחילתו), שפעם באו גדולי מעז'בוז' לסוכתו של הבעש"ט, ובראותם כיצד נבנתה הסוכה, טענו שאינה כשרה, וגם לאחרי אריכות השקו"ט בינם לבין הבעש"ט, לא קיבלו את דעתו של הבעש"ט ע"ד כשרותה של הסוכה ע"פ דין, עד שהבעש"ט פתח את ידו - לאחרי משך כמה רגעים שהי' בדביקות - וראו בידו פיסת קלף שבה נכתב "סוכת רבי ישראל כשרה" וחתום עלי' מט"ט שר הפנים!"

שואל ע"כ הרבי כמה שאלות וביניהם: הכיצד יתכן שהבעש"ט שהידר בכל המצוות להפליא, יישב בסוכה כזו שצריך יגיעה להכשירה? ומבאר שם שלאחרי שלימות עבודת התשובה דיוה"כ, היה הבעש"ט להוט להכשיר סוכה כזו דווקא, כי רצה לשבור ולהכניע את החומריות, שגם שם תומשך השראת הקדושה שבמצוות סוכה. שנתיים בדיוק אח"כ (תו"מ מ"ח ע' 94 ואילך) ביאר הרבי עוד שהבעש"ט הק' השפיל את עצמו לטובת עמך ישראל לרדת לסוכה של "חוטב עצין" ו"שואב מימין" להורות שגם כאשר ישנם כמה שאלות וכו', הר"ז סוכה כשרה ומגינה עליהם ומצילתם וכו' וזה היה מס"נ של הבעש"ט כנשיא ישראל ומנהיג ישראל אמיתי היורד אל העם להגנים ולהצילם... עיי"ש בשיחה הנפלאה ותחי נפשך.

* ולכן נראה שמהנכון להשתדל שמקורבינו ההולכים לאור שיטת רבה"ז בעל התניא והשו"ע, יקפידו שה"לבד" יהיה חזק שאינו "נע ונד ברוח מצויה" וכמה נחת היה לקבל השנה תמונות מסוכות כמה ידידים ומקורבים - אשר לאחר ובהשפעת שיעור הכנה מעמיק בהל' סוכה "בין כסה לעשור" - הוסיפו השנה מוטות עץ או ברזל לה"לבד" דסוכתם.

”זלקחתם לכם” – האמנם!?

בתחבולות תעשה לך...

קוראים לו אנטולי, יהודי מאב ואם אבל מצהיר שמאמין בציונות פחות מביהדות...
 חוהמ”ס ואני עם ה”נשק היהודי החגיגי” המצהיר ”דין נצח”, פוגש לפתע באנטולי שי,
 ומציע לו לברך על ארבעת המינים. הרב, אתה יודע שזה לא בשבילי, ”יא סביצקי יעוורעיי”
 (= אני יהודי חילוני)... אני מגיב לו: זה בשבילך בדיוק כשם ובאותה מידה שזה בשבילי...
 רעיון שובבי נתרקם בדמיוני וביקשתיו ”לסייע לי מעט” ולאחוז הלולב כי עלי לשלוח הודעה
 דחופה חשובה... כאשר הלולב כבר בידו אנסה מזלי שוב: ”נו, אנטולי אתה ממש נראה חגיגי
 ורק חסר לך ברכה ואתרוג ואתה ”מסודר”... הוא מחייך משהו, כנע ומברך... ”על נטילת
 לולב, שהחיינו וקיימנו... לזמן הזה”...

כהלכה

הסברא נותנת שכאשר סוכ”ס בירך, גילה דעתו שניחא לי’ בקיום המצוה, אך כשמעמיקים
 מעט יותר, מה היה לו יצויר באם אנטולי וכיו”ב, לא היה מסכים בשום אופן לברך על הלולב
 אך הכנסתי בידו והגביה גם האתרוג...?
 הרי ”ברכות לא מעכבות” ולכאורה שייך הענין לסוגיית ”מצוות צריכות כוונה אם לאו”
 ולכאורה גם יש לחלק בדאורייתא או בדרבנן?

ויעויין בזה שווע”ר סי תע”ב סכ”ח ועוד שמחלק בין מצוה שיש בה הנאת הגוף כמו אכילת
 מצה לאלו שאין בהם הנאת הגוף כמו ק”ש, שופר ונטילת לולב (בסימן תרנ”א) וכיו”ב
 ”שכשלא נתכוון בעשייתן לשם מצוה, לא קיים המצוה כלל שאינו אלא כמתעסק בעלמא”.

{והנה סוף סי’ תרנ”א בשווע”ר לא הגיע לדינו ובט”ז, שם ס”ק ה’ כתב: ”... אע”ג שאמרין
 בר”ה מצות אין צריכות כוונה, הני מילי בסתם אבל במכוון ההפוך, לא נפיק בעל כרחו”
 ובמג”א שם ס”ק י”ב כתב: ”ואם לא נתכוון לצאת עד שיברך, מותר ומ”מ אין לעשות כן

לכתחילה דהא י"א דמצוות אין צריכות כוונה" (היינו לכאורה שאולי לשיטה זו דמצוות אין צריכות כוונה - גם במצוה זו שאין בה הנאת הגוף - אולי יצא י"ח בזה שרק הגביה הד"מ?){

לשאלתי ההלכתית על הערמה שכזו, משיב הגה"ח הרב **יעקב שליט"א** **חביב** מ-ם (בעריכה קלה):

אכן "ברכות לא מעכבות" והנענועים בודאי לא מעכבים את קיום המצוה, אך "במה דברים אמורים", כאשר היהודי אמנם לא עשה נענועים אך החזיק את הד'

מינים בכוונה לקיים בהם המצווה, אבל כאן הוא מחזיק את הד' מינים כדי לעשות טובה או משום דרכי הנימוס...

ואדרבה גילה דעתו שרק לשם כך הוא מוכן להחזיק, לכן אין כאן משום היכי תמצי אצלו שבהחזקה מקיים בזה את המצווה ואם יגידו לו הוא יסרב להחזיקו וזה נעשה בלי רצונו ומעשה קונדס מבחינתו.

ודומה למי שישן ומכניסים בידיו ד' מינים האם יש היכי תמצי שמקיים מצווה...?

ובענין מצוות צריכות כוונה או אינן צריכות כוונה שזוהי מחלוקת גדולה בראשונים והשו"ע הכריע שצריכות כוונה.

ועוד מחלוקת האם זה דווקא במצוות דאורייתא או דרבנן ואף שיש דעות שזה רק על מדאורייתא, (וכאן הרי מדובר על חוה"מ"ס - מדרבנן), הנה להלכה פסקו שאין נפק"מ בין מדאורייתא לרבנן אלא גם מדרבנן מצריכים כוונה.

הנה בכל זאת פסקו להלכה שאף אם אדם לא כוון את כוונת המצווה אלא עשה את המצווה כי רוצה בזאת לקיים מצוות הבורא, אף אם אינו יודע סוד וטעם המצווה גם בזאת יצא ידי חובה.

הפוסקים שהתירו זאת בכל מקום הגבילו שבמצוות שכל קיומן הוא בלב ודאי שהכוונה מעכבת כגון מצוות זכירת יציאת מצרים.

"שהחיינו" - יהודי יקר מנכבדי הקהילה
בנטילת ד' מינים לראשונה בחייו

הנה ברור שכאן לפחות צריך שתהיה קצת ידיעה וכוונה שבזה הוא מקיים מצוות הבורא אפילו שאינו יודע לכוון על טעם וסיבה וסוד המצווה, אלא עצם רצונו או עכ"פ הסכמתו בנטילת ד' מינים מראה שרוצה לקיים בזה המצווה.

וכמו ב"מבצע לולב" שנוטל ד' מינים כי המגיש שואל האם קיימת היום המצווה ועצם לקיחתו ונטילתו מראה שרוצה לקיים את המצווה לכן צריך לפחות ידיעה שבזה שהוא לוקח ונוטל בידיו מקיים המצווה אבל כאן שתחילתו בסירוב וסופו בסירוב, ומצהיר שלא ניחא לי בכך, הרי נטילתו ולקיחתו הוי כמעשה קוף בעלמא.

להלן משיב הגה"ח הרב **נתנאל לייב** שליט"א, חבר "וועד רבני ליובאוויטש", צרפת.

א. בודאי שמי **שלא רוצה** לקיים מצוה, לא יוצא אף במצות דרבנן אף שקיי"ל שאין צריכות כוונה.

ב. במצוות שיש בהן הנאת הגוף, גם אם אינו רוצה לקיים, מקיים את המצוה (עיין סימן תעה סכ"ח, לגבי מצה).

ג. לגבי השאלה הספציפית, שלא רוצה לקיים מצוה: אם מחזיק בידי וואומר שלא רוצה לקיים מצוה, אכן לא יקיים. אבל יש לחלק לכאורה, שבשעת מעשה לא אומר ולא חושב שלא רוצה לקיים את המצוה, הרי שאין לו כוונה נגדית, ויתכן שברגע שכבר נמצא בידי, הנה באם ישאלוהו האם אתה עדיין מתנגד לקיים את המצוה הוא יענה בשלילה, כלומר שלמעשה הוא התנגד רק מראש אבל לאחר מעשה הוא מסכים, והוא דבר מצוי.

ה"שהחיינו" של ר' חיים בריסקער בחנוכה תשע"ט...

הוא מהעיר בריסק שבבלרוסיה.

מהעיר של ר' חיים בריסקער זצ"ל ור' חיים בריסקער שליט"א... (כפי שאנו החברים מכנים בחיבה את ידידנו השליח ורבה של ברעסט - בריסק הרב חיים שי' רבינוביטש...)

הינו בן לאב ואם יהודים אך הוא היה יהודי מתבולל.

בורא העולם ומנהיגו, קישר ביני ובינו בסוף החורף שעבר.

ב"ה הוא עזב את אשתו הנכר'ה וזכיתי להכניסו בבריתו של אאע"ה כשבוע לפני חג הפסח של שנת תשע"ח ובהשג"פ הן ע"פ הצעתי אני - ה"שליח לקבלה"... והן ע"פ הצעת ידידי ר' חיים הנ"ל - ה"שליח להולכה"... (אף מבלי שנדבר יחדיו על הרעיון...), נקרא שמו בישראל חיים ע"ש ר' חיים בריסקער האמיתי... וכעת כינויו של הצדיק: **ר' חיים בריסקער**... בד בבד שכנעתי להניח תפילין מדי יום ביומו וסייעתי לו ברכישתן והנחתן וכעת הוא מניחם ב"ה ברציפות בכל יום חול.

הוא עבר לעיר רמת גן ושלחתי לדוכן חב"ד הקרוב לרכוש חנוכיה.

באופן מופלא הוא הלך 3 פעמים וחזר בידיים ריקות (בשל תקלה טכנית).

מתברר לי שהבחור מעולם לא זכה להדליק נר חנוכה...

"מצוה בו יותר מבשלוחו" ולא אבתה נפשי לפספס הדלקת נר ראשון של חנוכה עם יהודי לראשונה בחייו!!

שהחיינו כפול!

אני עוזב הכל ויוצא לדרך אלי בשעות לילה.

אך בשל מניעות ועיכובים בלתי מובנים, אני נאלץ לשוב לביתי ומזעיק את ש"ב הרב

"חיים בריסקער" בהיכנסו בביתו של אאע"ה ובהדלקת נר רביעי של חנוכה

מענדל שי' **לבנוני** (השליח בשכונה בו הוא מתגורר ותודתי החמה לו) שמגיע לביתו וזכינו שאכן הערב - ליל א דחנוכה שנת תשע"ט - 100 שנה אחר פטירת ר' חיים בריסקער זצוק"ל (שגם הי' ידיד בית רבי) שחיים מיועדנו נושא את שמו, **הדליק ר' חיים בריסקער הטרי דידן את נר חנוכה הראשון בחייו!!!**

ה"שהחינו וקיימנו" של ר' חיים בריסקער...

בכך מצטרף לו גם חיים ללפיד האש ולאבוקה הענקית, בזכות הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו אשר הדליק ומדליק את נשמות ישראל.

אותה אבוקה ענקית אשר סוכ"ס תשרוף את שיירי הגלות הקשה בקרוב ממש ומתוך שמחה וטוב לבב ...

מהלכה

בענין זיכוי יהודים במצוות **ובברכת** המצוות, הנה משו"ע (סי' תפ"ד ובט"ז שם סק"ג) משמע להדיא שיש לברך עמהם מילה במילה וכלשון שוע"ר שם (ס"ד) "ואם אין הם יודעים

לברך ברכת המזון, יקרא הוא עמהם כל בהמ"ז מילה במילה, ואינו כמברך לבטלה כיון שהן עונין אחריו כל מילה ומילה והרי הוא כמקרא את הקטן ומלמדו ברכת המזון אחר אכילתו... ולכן רשאי המסייע ליהודי שני לברך על הדלקת נרות חנוכה (וכיו"ב) - לבטא (אף) את השמות כראוי.

והמדליק נרות חנוכה עם הציבור בבית הכנסת ורק אח"כ מדליק בביתו, מברך בביתו שנית.

והנה בליל ראשון של חנוכה (וכבגוף הסיפור ו"פנינת השליחות" למעלה), עלה ונסתפק בספר החשוב "נתיבים בשדה השליחות" (ח"ב ע' 135), האם גם ברכת שהחיינו ראשי לברך בביתו שנית, או לאו, כי י"א שלא יברך שנית, אא"כ יש מבני ביתו אחד שאינו יודע לברך ויברך עבורו, אך י"א (שו"ת אגרות משה, או"ח ח"א סי' ק"צ) שחוזר ומברך בביתו **בכל ענין ואופן** ומסיק שם (ב"נתיבים..") שכן נראה להורות למעשה.

והנפק"מ באם כל בני הבית היו עם השליח וכיו"ב בעת ההדלקה (הפומבית) ב"מבצעים", שבבואו להדליק בביתו, רשאי הוא לברך כל הברכות.

אמנם זוכים "בשדה השליחות" כמעט מידי שנה לברך **שהחיינו** עם לא מעט יהודים גם בליל "זאת חנוכה"... כאשר מחפשים ומוצאים נמושות אחרונות שעדיין לא זכו השנה להדליק נרות חנוכה (מהם, לראשונה **בחייהם!**), וע"ד ברכת "שהחיינו" על הד' מינים עם לא מעט יהודים (אשתקד, בדיוק עשרה כאלו), בדקות האחרונות של טרם (או ממש ברגע) השקיעה **דהושענא רבה...**

”חנוניך חליץ ממסגרים”...^{...}

בזמנו קראו לו יאשה, הוא הגדיר עצמו קומוניסט. אך אחרי שאמו ע"ה נפטרה, נדלק אצלו הניצוץ היהודי והוא קפץ לביהכנ"ס רק ל"קדיש"... באותה שנה יצאנו לשליחות הרבי בערי הקרפאטים שבאוקראינה. יאשה שלנו "הציץ ונפגע" והחליט להישאר. כשנה אח"כ הוא כבר נכנס בבריתו של אאע"ה ונקרא שמו בישראל **יעקב** (נתכבד - הוא ועוד כמה יהודים - שהרבי ממונקאטש שליט"א ויחזק השי"ת בריאותו, כיבדנו והיה סנדקו). מני אז הוא לא עזב את בית חב"ד והיה לגרעין של המנין. בהיותו אדם מעמיק ובלתי שטחי, הנה כל דבר חדש שהוא למד, הוא רצה לעשותו בשלימות! מבחינתו הכל ערב והכל קדוש ומה לי דאורייתא, מה לי דרבנן ומה לי מנהגי ישראל. הוא רוצה לחטוף **הכל** ולהשלים את שהחסיר עשרות שנים והכל באותו "חילא יתיר". לפני שנים מספר, יעקב דיין עלה ארצה והתיישב בחיפה וכל שאלה שיש לו הוא מתקשר לברר לעומקם של דברים. לא אשכח את המראה המרענן בכל שנה איך שיעקב (המתפלל בגארטל אך לצערינו נשוי עדיין לנכרייתו...), מגיע בערב פסח בבוקר לשריפת חמץ ולולבו היבש בידו שהרי "מצוה גדולה" לשרוף את הלולב בשריפת החמץ. ההתלהבות והנהרה שעל פניו בקיום "מצוה גדולה זו", היתה מעוררת אצלי ביטול, השראה וקנאת סופרים. הלואי עלינו כזה "שיוויי הוי"..."

השנה בשיא הלחץ דליל בדיקת חמץ, הוא מתקשר אלי ומבקש את כל שימת הלב ברשימת שאלות 'דחופות' כאשר העולה על כולנה ודאגתו הגדולה היא, איך בדיוק הוא

מקיים את "מצוות" שריפת הלולב בצל הקורונה וה"הנחיות"...

המענה שהוא קיבל, בהחלט לא חשוב, מה שכן חשוב זה (עד) מתי? מתי כבר ישרוף ה' את הקורונה ויעבירה מעל פני האדמה!?!

מתי כבר נקבל אנו כולנו את התשובה לשאלה הגדולה: רבש"ע, ראה את בניך היקרים והחנונים ו"חנוניך חלץ ממסגרים"!!! (כפי שעם ישראל ברובו התחנן אליך - השנה בתפילה ביחידות - בתפילת הטל).

לולבו השרוף של יאשה - יענקל בשריפת החמץ....

התחינו בטל של תחייה ולו בשביל יהודים "הדסים" שכאלו המלאים מצוות כרימון...!?

אנא ה' הושיעה נא!!

"חנוניך חלץ ממסגרים"!!!

ותיכף ומיד ממש!!!

כהלכה

בענין מנהג שריפת הלולב ביחד עם שריפת החמץ,

טעם הדבר - "דבר שנעשה בו מצוה אחת, נכון לעשות בו מצוה אחרת" (ולהעיר ממנהג הרבי בכמה עניינים כיו"ב, כמו אכילה ממצת המצוה בסעודות השבת דמשך כל השנה ועוד כיו"ב).

יעויין ברמ"א (או"ח סי' תתרס"ד ס"ט) ובשוע"ר סי' תמ"ה סי"ב ובמשנ"ב (סי' כ"א ס"ו) ועוד.

ועויין "אוצר מנהגי חב"ד" תשרי על אתר ולהרחבת הענין - יעויין מאמרו הנאה של הרב **יצחק יהודה שי' רוזן** ב"פרדס חב"ד" גליון 17 עמ' 91 ואילך.

ויש לציין מהתקשרות ס"ג עמ' 11 שבתשרי תשל"ד נקראו שני חסידים - נציגים מק"ק צפת - אל הקודש פנימה לקבל מהרבי עבור האורחים את הד' מינים והורה להם: **"את הלולב**

- **לשרוף בעת ביעור חמץ**, בהדסים להשתמש לבשמים ומהאחרוג - לעשות מרקחת" וישנם עדויות מהרמ"ה שי' ועוד ששרף בעצמו הלולב בביעור חמץ וצ"ב.
(עדות מרעננת שמעתי מהרב **לוי יצחק** שי' **גרליק** שבשנות הלמ"דים ראה לפתע באמצע ימות החורף את הרבי מגיע מביתו שברחוב "הנשיא" ולולבו בידו... ואולי העביר הלולב מביתו ל 770 לשמרו לשריפת החמץ ב"בוילער" שבמרתף 770).

”ליל הסדר” בתחנת הדלק בסלזבוקיה...

ערב פסח שנת תשנ”ד.

ראדיין רבינוביץ’ מהעיר באברויסק שבבלרוסיה הינו יהודי מיוחד במינו, אך הוא ידע מעט מאד על יהדותו. כאשר הוא עבר לעירנו אונגוואר, במחוז הקרפאטים שבאוקראינה, נקשרה מיד נפשו בנפשנו ונפשנו בנפשו, ארגנתי ברית מילה לבנו דן בן ה 6 - שאח”כ שלחנוהו למוסדות חב”ד בז’יטומיר - ואח”כ לבנו השני ביום השמיני ללידתו. הוא ורעייתו החלו ב”ה מתקרבים בצעדי ענק.

שנה אחת בסדר הציבורי (לערך בשנת תש”ע) הוא נעמד נרגש ב”שלחן עורך”, ביקש את רשות הדיבור והחל מספר לקהל את ”נגיעתו” הראשונה באידישקייט ואת ה”צמאה לך נפשי” הראשון שהוא זכה לחוש.

היה זה בעיר הולדתו באברויסק, הרבה הוא לא ידע, אך ידע גם ידע ש”הלילה הזה כולו מצה” ובחג הפסח יהודי אוכל מצה וחשקה נפשו למצוא מצה.

בתמימותו החל הוא מחפש ”בחורים ובסדקים” של המרכולים המקומיים מצה לחג הפסח... הוא כמובן לא מצא מאומה מלבד קרקרים וחמץ גמור...

לפתע הוא מוצא עצמו פונה ישירות לבורא העולם, לאבא שבשמיים המוציא את ישראל ממצרים שימציא לו מצה ללילה זה לכבוד חג הפסח.

מיד אח”כ הוא מסתובב בשוק העירוני ומקבל שוק... את מי הוא רואה!?

שני בחורי ישיבה מסתובבים להם בנחת בשוק ומחפשים חריין...

ראדיין רבינוביץ’.

אכן, ניחשתם נכון!

היו אלו שני 'תמימים' שנשלחו מטעם ה"מרכז שליחות" והגיעו - בשליחות הרבי מליובאוויטש - לחפש נשמות בעיר ולארגן סדר ציבורי ליהודים שארית הפליטה המתגוררים בעיר... (הרבה טרם הגעתו של השליח למקום).

הרבי מליובאוויטש שלח לו מענה ע"י ה"ידא אריכתא" שלו ובלייל הסדר תשנ"ד הוא הסב לראשונה בחייו בסדר כהלכתו!

כעבור כ 15 שנה, כאשר הוא כבר אצלו החל מניח תפילין כל יום אבל עדיין לא זכה לשמור שבת, הוא בא אלי בערב פסח ומתנצל ש"אין לו ברירה" והוא יעדר מהסדר הציבורי, באשר לצורך עיסוקיו הוא "מוכרח" לנסוע מאות ק"מ במדינה הסמוכה סלובקיה...

אני מנסה להניא אותו מהנסיעה ולדחותה לאחר החג אך ללא הצלחה. בלית ברירה אני מעניק לו מצה, יין, הגדה של פסח ברוסית, "שלחן עורך" וכל צרכי הסדר ומוציא ממנו הבטחה שהוא עוצר את הרכב ועושה סדר כהלכתו ללא שום חילול יו"ט. **הוא מבטיח!**

טרם צאת הכוכבים, בשעה שעם ישראל מסב לשלחן הסדר, עוצר מיודענו ראדיון את ה"מרצדס" בתחנת דלק אי שם בעירייה נידחת ללא יהודים בסלובקיה, מכבה את המנוע ובתוך הרכב באמצע המדבר שממה, **מארגן לעצמו סדר פסח כהלכתו מתחילתו ועד סופו...**

ר יצחק אייזיק רבינוביץ'...

צעדיו של ראדיון - שבינתיים נקרא שמו בישראל **יצחק אייזיק** ע"ש סבו - ומשפחתו, התקדמו בקצב מהיר וב"ה בשנים האחרונות הוא חזר בתשובה שלימה וכיום הוא הולך עם ציצית, שומר שבת ויו"ט כהלכתם וקובע עתים לתורה.

ומי יודע אם לא אותו ליל הסדר באפילה אי שם בתחנת הדלק בסלובקיה, הוא זה שהדליק אצלו את הניצוץ היהודי לעומק וגרם לו ליצחק אייזיק ולמשפחתו לצאת מעבדות לחירות ומאפילה לאור גדול...

מדרבנן (יעויין "לולב הגזול" סוכה דף ל' ע"א ובתוס' ד"ה "משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה", ושם ד"ט ע"א תוס' ד"ה הא מבעי ליה **ועוד!**), הנה בסיפור זה שומה עלינו להבין מהי בכלל "גדרה" של מצוה הבאה בעבירה והאם בכלל שייך זה בנדו"ד בהיותו עדיין "תינוק שנשבה" וכו' אך אכמ"ל ויש לעיין בזה טובא.

והנה עזר ה' והעירני ח"א משוע"ר סי' תנ"ד סי"ב (לאחר אריכות הדברים בסעיפים שלפניו בדין מצה גזולה ו"מצוה הבאה בעבירה") שם **כותב רבינו הזקן להדיא**: "מי שהוציא מצה מרשות היחיד לרשות הרבים, או מרשות הרבים לרשות היחיד בליל ט"ו שחל להיות בשבת, **מותר לו לצאת בה ידי חובתו ולברך עליה ואין זו מצוה הבאה בעבירה**, כיון שהייתה שלו קודם שהוציאה או הכניסה, נמצא שלא באה מצוה זו לידו ע"י עבירה, אלא שהוא עושה בה עבירה, אבל היא לא נעשית בעבירה ולא באה לידו ע"י עבירה שעשה הוא".

עד"ז לכאורה בנדו"ד שהקנתי לו המצה בערב יו"ט ונעשית שלו **בהיתר** ויש להפריד בין זה שעדיין בתחילת דרכו נשאה ברכבו באיסור (ביו"ט) לבין ה"סדר" עצמו שעשהו כולו בכשרות וללא חילול.

ובענין עריכת הסדר בישיבה בתוך הרכב (שהיה כמובן מושבת ממנועו כהבטחתו), הנה בודאי אפשר ללמד עליו זכות ולהעמיס עליו הדעות שלרכב יש גדר ד"כלי שמלאכתו לאיסור" שמותר לצורך גופו ומקומו (ולא ד"מוקצה מחמת חסרון כיס" כדעות אחרות) וכן כתב ב"שמירת שבת כהלכתה" בשם הגרשז"א שרכב מוגדר כ"כלי שמלאכתו לאיסור". וכן הביא בפסקי תשובות בשם שו"ת באר משה. ויעויין עוד באג"מ או"ח ח"ה סימן כ"א אות י"א דמכונית אינה מוקצה כלל משום שמשמשת גם לאחסנת דברים ויש שכתבו שהסברא פשוטה כדברי האג"מ, כי למה יהיה מוקצה מחמת חסרון כיס? וגם אפשר להשתמש בו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים ואכמ"ל יותר.

ולבטח זכה יצחק אייזיק היקר דידן, שעריכת הסדר הנפלא הלזה של היהודי היחיד בכפר הנידח ההוא בסלובקיה (בפרט במעמדו ומצבו דאז), הי' לפני השי"ת - **"נרצה"...**

והי' זה שכרינו בעמלינו.

"זכל ערל לא יאכל בו"...

"בדמייך חיי" – "דם פסח" ו"דם מילה"...

הי' זה ימים ספורים לפני חג הפסח, כאשר הוא בא לקנות את כרטיס הכניסה במחיר הסמלי ל"סדר הציבורי", קראו לו עדיין "גריגורי יוספוביטש", למחרת הוא מגיע, מבולבל משהו ולפליאתי מבקש להחזיר בחזרה את כרטיס הכניסה לליל הסדר. לשאלתי איזה פגם מצא בסדר הציבורי המפואר? ויען: הפגם הוא לא ב"ליל הסדר" המקודש... **הפגם הוא בי!** הלוואי ורק הייתי יכול להשתתף... ומדוע הנך סבור שאינך יכול ומדוע אמש סבור היית שאתה כן יכול להשתתף איתנו ו"לפתע פתאום" מצאת שאינך ראוי...? "לכתחילה מאי קא סבר ולבסוף מאי קא סבר"? - מוכרחני להודות שהתשובה של גריגורי הפתיעה אותי וריגשה אותי עד מאד!

הרב! אתמול בלילה עשיתי קצת חיפוש באינטרנט על חג הפסח וסעודת ליל הסדר והגאון הרב גוגל גילה את אזני ש"וכל ערל לא יאכל בו"... ומכיון שעדיין לא עשיתי ברית מילה, **הרי אסור לי** - פוסק לי לתומו איש שיחי היקר - להשתתף בליל הסדר ולאכול מצות ומרורים... שניות היו לי לענות לו!

לעשות שקר בנפשי ולשקר לו שאכן כך היא ההלכה בפועל, הרי **לא יכולתי**... אך לאיך, להעמידו על טעותו שמדובר רק על קרבן פסח ובזמן המקדש (ובכך להשאירו חלילה ערל), **ממש לא רציתי**...*

כאן החלה מלאכת השכנוע שאת הענין אנו פותרים בקלות למדי ועד ליל הסדר מחרתיים, הנה עם קצת רצון ומוטיבצ'י, יש באפשרות שנינו שהוא יישב וייסב בגאווה וכיהודי שלם, בן של מלך...

למחרת כבר היינו בקליניקה אצל ידיד נפשנו הלא הוא "אבי המוהלים" המומחה המפורסם, הרב **דוד שלמה** שי' **גלבר** שהכניסו בבריתו של אאע"ה ונקרא שמו בישראל **משה** בן יוסף ע"ש סבו.

כל ברית נוספת ליהודי, הינה אירוע מחודש, נצחי ומרגש, אך כאשר גריגורי יוספוביטש

סיים בדביקות את הברכה
"להיכנס בבריתו של אברהם
אבינו", התרגשנו כולנו וידענו
שב"אמן" הלזו, טמונה סודה של
הנשמה, הודה וזיווה...

**כשם שנכנס במס"נ לברית, כן
ייכנס לתורה, לחופה ולמעשים
טובים!**

תענוג עילאי רצוף וסיפוק
נפשי עצום היה לראות את משה
יוספוביטש בראש שלחן של
כשמונה יהודים - מתוך הנימולים
של השנה החולפת - שהגיעו לליל
הסדר הציבורי והושבתים (מבלי
שיבינו בכך כמובן...) "שבת

"בר מצוה" לנער בקהילה - מיד אחרי ברית המילה.

אחים - וגיבורי האומה כולה - גם יחד"...

סיפורו של כרטיס כניסה אופייני לסדר הציבורי, אשר העניק ליהודי "כרטיס כניסה"
מהודר וחיבור לשורשיו האמיתיים של גריגורי יוספוביטש, אשר גילה את ה"בחינת משה"
שבקרבם והפך למשה בן יוסף...

כה יתן וכה "יוסף ה' לנו בן אחר" ויהפוך לנו מה"אחר" ל"בן" - בן של מלך...

שלחנות הסדר טרם התקדש החג, ערוכים לקבל את הקהל הקדוש

כהלכה

* דהנה בגמרא במסכת פסחים (כח, ב) איתא: "ורבי שמעון: טמא ושהיה בדרך רחוקה לא איצטריך קרא, דלא גרע מערל ובן נכר. דכתיב (שמות יב): "וכל ערל לא יאכל בו" - **בו הוא אינו אוכל, אבל אוכל הוא במצה ובמרור**". היינו שערל ע"פ תורה - למרות החסר העצום והחיוב כרת - הינו יהודי לכל דבר, החייב בכל מצוות התורה ואף באכילת מצה, מרור וסדר פסח (ועד"ז "בן נכר" היינו יהודי מומר שהתנכר, עדיין חייב במצוות התורה כי "ישראל אע"פ שחטא, ישראל הוא", רק שאיסור מיוחד לו **מדיני קרבן פסח** - שלא לאכול קרבן פסח, אך באשר המצוות חייב - וראה אריכות בזה ב"עיונים" שבסוף הקונטרס).

ולהעיר ממשנה מפורשת (נדרים ל"א ע"ב): "קונם שאיני נהנה לערלים, מותר בערלי ישראל ואסור במולי אומות. קונם שאיני נהנה למולים, אסור בערלי ישראל ומותר במולי עכו"ם, שאין הערלה קרויה אלא לשם עכו"ם" שנאמר: "כי כל הגוים ערלים, וכל בית ישראל ערלי לב" (ירמיהו ט). וכן פסק הרמב"ם **להלכה** בהלכות נדרים שלו ספ"ט.

ויעויין ג"כ בגמ' שם דצ"ו וק"כ (ע"א) על אותו עקרון: "וכל ערל לא יאכל בו" בו הוא אינו אוכל **אבל אוכל הוא במצה ובמרור** (והעובדה שכותב השורות לא גילה לו אמת זו, אולי זה מה שמכונה בין חסידים "חסידישע גניבה"... וכדי להצילו מאיסור כרת החמור ולהכניסו בבריתו של אאע"ה כפי שת"ל אכן אירע בפועל "והוא רחום יכפר עוון"...).

{ובענין בריתות למבוגרים והמסתעף, עיין סיפור הראשון "והיתה בריתי" ובאריכות ב"עיונים" שבסוף הקונטרס - מאמרו המצויין של ידידנו הגה"ח הרב **ברוך שליט"א אבערלאנדער**, שליח ורבה של בודאפעשט}.

מופת חי ו"חותך" מג' תמוז תש"פ!

הכל החל בימי ההכנה ליום השלישי בתמוז, אני מבקש ברכת קדשו של הרבי שאזכה להכניס יהודי נוסף בברית בעיצומו של יום הקדוש ג תמוז.

ביום שלישי ר"ח תמוז (למפרע מתברר שזה היה יום הולדתו ה-24! הוא כמובן לא יודע זאת, הוא לע"ע חוגג בתאריך הלועזי...) מתקשר אלי חייל צה"ל - רומן מלבוב שבאוקראינה ונפשו בשאלתו, מעט "מתחזק" ומבקש שאסייע לו בזוג תפילין.

כמובן שחזיקתי את רוחו וסובבתי השיחה לנושא החשוב - ברית מילה. מתברר שהוא ערל... שיחת שכנוע חצי שעה עם הבטחת זוג תפילין במתנה, עושה את שלה והתכשיט משתכנע לעשות ברית מחרתיים - **ביום ה' ג' תמוז!** (נס ראשון, כי בדר"כ "זה לא לטלפון", באשר זוהי שיחה רגישה בארבע עיניים).

הבחור משרת בחברון ונתרקם בדמיוני לעשות שוב את ה"מבצע צבאי" דאשתקד ומרימים שוב את כל העולם - שלוחי חברון והמפקדים, החיילים והשומרים וכו' - על הרגליים לקבל את כל האישורים הנדרשים מחד ומאידך להביא את המוהל הנכד ועוזרו שי' עם הקליניקה והמיכשור הנדרש, הישר אל תוך היכל ו"מערת אברהם"...

אני מתקשר למפקד החייל שייאשר לרומן חופשה בת יומיים כדי להיכנס בבריתו של אאע"ה.

לשמחתי הרבה, המפקד מתגלה כיהודי חם ועקשן לדתו ואמונתו.

ועכשיו - למחרת, יום רביעי ב' תמוז - השלב הסופי בבירור יהדות, אך כאן מתחילים לפתע המניעות ועיכובים הרבים. הבחור מפסיק לענות לי לטלפונים ומצד ג' אני מקבל את המידע האמיתי;

שוד ושבר, החייל התחרט!

הוא לא מעוניין בשלב זה לעשות ברית. "אולי כשאשתחרר מהצבא..."

העגמ"נ עצומה וגם כבר "הכל מוכן לסעודה" ומאורגן למחרת - יום הקדוש ג תמוז!

בצר לי, אני מנסה דרך הטלפון למשוך לחברון כמה יהודים אחרים שבפונטיציאל. אחד מנתניה מנתק את הטלפון... זולתו מחדרה מאשים את הקורונה והשלישי מבטיח להיכנס בברית מיד כשהיא תחלוף מהעולם... ואנחנו לא נדע מה נעשה....

רומן ברגעים הקדושים בהכנסו בבריתו של אאע"ה

ערב ג' תמוז, שעה קלה קודם התוועדות עם יהודים יקרים - בהשג"פ באפרת הסמוכה לחברון ע"פ הזמנת השליח דשם - אחרי שקיעת החמה דאור לג' תמוז, אני יושב וכותב פ"נ לרבי ומבקש

שיעור ר"ר לנס ושיערה על רומן בן סוטלאנה רוח טהרה ממרום ויסקים שוב להיכנס בברית קודש במקום מקודש וביום קדוש - **מחר!**

בד בבד, פעולה האחרונה שאני מנסה בדרכי הטבע מיד אחרי משלוח בקשת הברכה בציון הקדוש, הנני מתקשר שוב למפקד שלו והפעם לא כדי לבקש רשות אלא כדי **לגייס** אותו למלאכת השכנוע להחזיר לנו את רומן דידן לברית בעיצומו של יומא רבה....

המפקד; "כבוד הרב, אל תדאג אני בדרך אליו אתה יכול להתקשר לתשובה שתסיים את ה"הרצאה". מבחינתי עד 12 בלילה..."

אני; תודה כבוד המפקד בבקשה כשאתה הולך אליו אל תשכח את הנשק! בבחינת "ויקח רומח בידו"...

במהלך ההתוועדות הרמנו כולנו כוסית לחיים לברך בדביקות את **רומן בן סוטלאנה** שיערה עליו רוח טהרה ממרום וניפגש מחר בחברון...

ליל ג' תמוז אחרי ההתוועדות אני מתקשר למפקד שעונה לי בקצרה כמפקד: "המשימה שלך בוצעה בהצלחה! **מחר בעז"ה יש ברית!!!**

אני מנשק אותו (ממרחקים ו"בכפוף להנחיות"...) כמו שמנשקים ספר תורה... אבל אני נאלץ לעצור התרגשותי, להצדיע ולומר: "כן המפקד" - כי הוא ממשיך עם ה"תכלית":

"רומן בלב שלם החליט שהוא מוכן לעשות מחר ברית, אני לא אגיע איתו לצערי בגלל אירועים בגזרה.

אני שולח איתו חייל חבר טוב
שלו.

בשעה 13:30 הוא יגיע
למערה!"

אני; **מר שרעבי קנית את
עולמך בזה הרגע!**

שלח לי בבקשה כל משאלות
לבך ואשלח לציון קדשו של הרבי
מליובאוויטש.

ראו מה עונה לי המפקד עם
הלב היהודי הרחב, לא מבקש
כלום לעצמו ולביתו, אלא...

ויקרא שמו בישראל מנחם מענדל...

(לאחר ציון שמו ושם אמו): "בריאות לכל עם ישראל שנעבור את הוירוס הנוראי הזה

פרנסה טובה לכל עם ישראל שלא יהיה בית יהודי שיחסר לו.

והכי חשוב - אריכות ימים וחזרה בתשובה".

"תודה רבה לך כבוד הרב על הכל

תמשיך בעשייה הקדושה למען עם ישראל".

אשרי העם שאלו חייליו! אשרי העם שאלו מפקדיו!

"אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלוקיו"...

מי כעמך ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב...

במקום זמן קדוש, נכנס החייל שלנו רומן בבריתו של אאע"ה ב"היכל אברהם" אשר
במערת המכפלה ביום הקדוש ג' בתמוז תש"פ **ונקרא שמו בישראל מנחם מענדל...**

את המתת, ההתרגשות ודמעות הסובבים - כאשר על הרקע מתנגן לו הניגון הקדוש ד'
בבות לרבינו הזקן בעל התניא והשו"ע - לא ניתן בשום צורה שהיא לעלות על הכתב כי הי'
ניתן לחותכה בסכין...

מתברר שאמו של רומן - מנחם מענדל - כבר כמה שנים בתהליך של התעוררות
ובהקלטות שהשאירה לי אחר הברית היא היתה נרגשת כולה, בוכה ממש ומסרבת להאמין
שזה אכן קרה!

מופת חי וחותר... "החותך חיים לכל חי"...

כהלכה

בענין בריתות למבוגרים והמסתעף, עיין סיפור הראשון "והיתה בריתי" ובאריכות ב"עיונים" שבסוף הקונטרס - מאמרו המצויין של ידידנו הגה"ח הרב ברוך שליט"א אבערלאנדער, שליח ורבה של בודאפעסט.

הפלייר הקורא לעולים מכל רחבי הארץ להיכנס בבריתו של אאע"ה אצל "אבי המוהלים" וגדול המומחים ידידינו הרב דוד שלמה שליט"א גלבר.

"כדלים זכרשים דפקנו דלתיך"...

שמעו נא רבותי "נס" טרי אשר לכאורה מצריך ברכת "הגומל" ... ובכן:
יהודי עשיר ממערב אוקראינה - כיום הרצליה פיתוח (שהזדמן שהי' פעם סנדק לתינוק
אצלנו בבית חב"ד), בחסדי השי"ת לאחר מאמצים פתח דלתו עבורי.

"ואני בתומי אלך" וכאשר הגעתי במאמץ לכתובת וליעד, כבר רואה הנני בעיני רוחי סכום
מכובד ונאה ליום ה"צ'ארדי" השנתי, סכום המביא אותנו אל היעד הנכסף להצליח שנה
נוספת בשליחות.

אך דא עקא, שאחר מילות הנימוס, מיד כשהגעתי לתכלית, הוא החל שופך עלי "אמבטיה
רותחת" חמה בחמת זעם וכמעט שדחפני באמת הבנין...

וכי אינך יודע שאני כבר תורם לפה ולשם ... שכחת ש"קורונה" באה לעולם ולא מבקשים
קעת תרומות חדשות...? למזלך כבר אינני צעיר כי בצעירותי הייתי מרים ידיים על כך...

ביודעיי ומכיריי מעט שהבחור מחד גיסא בעל מזג חם ביותר, אך מאידך תמים ומאמין
מאד... ניסיתי להרגיע את רוחו הסוערת וביקשתיו רק להקשיב לסיפור מהבעש"ט הק' - "א
בעל-שעמס'קע מעשה"...

הבעש"ט בצעירותו היה זקוק לכסף למחייתו ונקש על דלת של עשיר העיירה, נקש ומיד
הלך משם...

פותח העשיר הדלת בתמיהה ושואל: "רבי ממנ"פ? באם הנך זקוק לסיוע ודפקת על
דלתי, למה ברכת, ובאם ברכת באשר אינך זקוק, מדוע דפקת...?"

ויען הבעש"ט הקב"ה הוא הנותן ! הוא הוא הזן ומפרנס לכל!

אלא שהוא מבקש שאנו נעשה השתדלות וכלים בדרך הטבע, ואני כבר יצאתי ידי חובתי
בדפיקה על דלתך...

אמרתי לגביר: ראה נא, הכל הרי בהשג"פ ואני בהחלט מבין שאולי שגיתי בלבקש תרומה
בתקופה זו ממי שכבר נותן לאחרים... אבל הביקור הנפלא הזה וההקשה על דלתך, כולי

תפילה שיפתח לי בעז"ה דלתות, לבבות וכיסים רבים אחרים לקראת הצ'ארדי הממשמש ובא ומבקש את נפשי... ועל כך תודתי החמה לך אלכסנדר היקר על כך שהיית לי למשענת ותרמת לי את דלתך המפוארת אשר עליה אדפוק...

ה"תכשיט" התרכך מעט ואמר לי: "זה שאמרתי לך היום לא, זה לא אומר שגם מחר אומר לך לא..."

נפרדנו לשמחה ולשלום לא לפני שהצדיק ניצל את ההזדמנות שרב נחת הישר לתוך ביתו ענק המימדים ושאל כמה שאלות הלכתיות ועניתי כמובן בספר פנים יפות... לפחות בשכר "טוב ליבו" וההסכמה הגורפת שאקיש על דלתו ענקית המימדים...

רבתי! שרפתי נעביך חצי יום בשביל הקשה על הדלת בבית הגביר בהרצליה ויצאתי עם מהומה ומאומה (ולשלוחים בהרצליה שלום...)

אמנם, יצאתי מביתו שפוץ קומה ובאכזבה רבה, אך לפתע נזכרתי בבחינת "ראה מעשה ונזכר תלמוד" מהאגרת המופלאה של נשיאה הששי של בית חב"ד, כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע - אגרת שרוממה המון את רוחי ונפשי בשעה קשה זו ושעות אחרות הדומות לה...

אגרת אשר "סהדי במרומים" שלאחר שקראתיה ולמדתי שוב, יצאתי בתחושה נפלאה שה"מקלחת" הזו בבית הגביר הקמצן בהרצליה, תשטפני ותטהרני מכל סיג ופגם, תרוממני, תגביהני ותוציאני מן הרפש, הטיט וה"בלאטע" המצטברים...

כי אם בשעה וכאשר נותנים צדקה, הרי שרק "היד המחלקת" נהפכת ל"מרכבה קדושה לאלוקות", הרי בודאי שבאם הנך מזיע ונהפך כל כולך ל"מרכבה לאלוקות", מה כבר יכול לרומם אותנו, אם לא מעשים וביטושים כאלו וכיו"ב...?

בשורות הבאות ולקינוח, מובאת בזה האגרת הנפלאה אשר לענ"ד בכחה להפוך גם רגעים קשים בשליחות ו"פניני שליחות" שכאלו, להיות - "כהלכה"!!!

כהלכה

(שלהי אדר תש"ב)

"שלום וברכה!

במענה על מכתביו... והשי"ת יהי בעזרו ויחזק את בריאותו ויתן לו דעה וכח להתמסר לעבודת הצדקה - לא רק בממונו - כ"א בגופו וטרחתו לדבר בטעלעפון ולילך לאסוף וכל יום ויום יהי עבודתו בעבודת הצדקה מרובה מחבירו ואז הנה כל יום ויום יהי ברכתו מרובה משל חברו, און אזוי באדארף טאהן א עלטערער איד בכלל און א חסידות'ר איד בפרט (=) וכך צריך לעשות יהודי מבוגר בכלל ויהודי חסידי בפרט), להשתדל אשר כל שעה ושעה

זאהל בריינגן (= יביא עימו) תועלת כפול ומשולש, תועלת להמעשה⁽¹⁾, תועלת להעושה ותועלת בקופה של צדקה.

הוד רבינו נ"ע כותב⁽²⁾ אשר היד הנותנת צדקה נעשית מרכבה, א"כ בשעה שהמעשה עוסק בענייני צדקה, הרי כל גופו היא מרכבה לאלוקות ובימים של עבודה כזו במעשה הצדקה בהתמסרות אמיתי, אפשר לתקן את ימי ושנות הנערות, הבחורות והאברכות ולפדות את עצמו ממאסר הנה"ב (= הנפש הבהמית) ולרחוץ את עצמו, ארום וואשין זיך פון די חטאות נעורים בלאטע (= ולרחוץ עצמו מבוץ הח"נ) ובעזה"י להעמיד את עצמו אוועקשטעלן זיך בקרן אורה, וזוכים לאריכות ימים ושנים..."

1. אולי הכוונה מפני מאמרם ז"ל (בבא בתרא ט', ע"א): "גדול המעשה יותר מן העושה". וראה רמב"ם (הל' מתנות עניים, פ"י ה"ו) שפסק כן להלכה וז"ל: "הכופה אחרים ליתן צדקה ומעשה אותן שכרו גדול משכר הנותן שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום. ועל גבאי צדקה וכיוצא בהם אומר ומצדיקי הרבים ככוכבים".

2. מסתמא כוונתו הק' לתניא פרק כ"ג: "...ועל כן גם אברי גוף האדם המקיימים המצוה, שכח ובחי' המעשה של נפש האלוקית, מלובש בהם בשעת מעשה וקיום המצוה, הם נעשו מרכבה ממש לרצון העליון כגון היד המחלקת צדקה לעניים או עושה מצוה אחרת. ורגליים המהלכות לדבר מצוה וכן הפה ולשון שמדברים דברי תורה והמח שמהרהר בדברי תורה ויר"ש בגדולת ה' ב"ה".

ונראה שהחידוש שבמכתב כ"ק אדמו"ר הריי"צ נ"ע שה"גדול המעשה יותר מן העושה", מתבטא גם בכך שבהיותו מזיע וטורח בכל עצמותו (כידוע ומורגש בחוש לכל המתעסקים במלאכה קשה זו...) ומזכה יהודים במצוות הצדקה, הנה לא רק ידו נעשית "מרכבה לאלוקות" - כבכל אחד הנותן צדקה - אלא כל גופו נעשה מרכבה לאלוקות ובכך הוא מתנקה ורוחץ עצמו מהחטאים... (בדוגמת ה"מקלחת" בבית הגביר...) ואשר לכן, הנה "גדול המעשה יותר מן העושה"...

פניני שליחות בהלכה

סיפורי ו"פניני שליחות"

בבית חב"ד

במשפחת החתן

דיושון – צרפת

(מסיפורי אבי החתן, הרב ר' חיים שי' סלונים)

"לא יעזוב צאן מרעיתו"

כידוע, אחרי ג' תמוז, התחילו חסידים לכתוב לרבי גם דרך ספריו הקדושים. מנהג זה מבוסס על מנהג חסידים קדום כשחסיד ה' רחוק מהרבי. אך הרי גם הרבי בעצמו הורה כן, (במכתב קדשו מר"ח שבט תשי"א) לשים את המכתב (הפ"נ) בין דפי המאמר, קונטרס וכו' ... (ולשלחו...)

ומבוסס על דברי הרבי אחרי הסתלקות הרבי הקודם נ"ע, שהרבי ימצא דרך לענות, ה' פשוט שגם אנו נזכה לתשובות בדרכים שהרבי ימצא.

ואכן, התחילו לראות נפלאות, בצורות שונות, אך היו גם שקיבלו תשובות ברורות לשאלותם בדף שבו הכניסו באגרות קודש.

לי אישית ה' קשה להתחבר לזה. אך אחרי כמה חודשים, ובהשפעת כמה חסידים, גם אני התחלתי לנהוג כן.

המכתב הראשון שכתבתי והכנסתי לאגרות קודש, ה' בחודש אלול תשנ"ה. למדתי אז את המאמר באתי לגני שבמלוקט ד', שם מסביר שהמלך בשדה, וכשהוא במצב זה אינו מעורר אפילו תשוקה להקביל פניו. אך אח"כ ממשיך, שבכדי לקבל הגילוי דאלול צריכה להיות רק הקבלת פני המלך. וממשיך שזה לכולם, גם לאלו שרק רוצים להקביל פני המלך אלא שהם שבויים בידי יצרם, גם אותם הוא מקבל בסבר פנים יפות...

הייתי אז בהתעוררות, וכתבתי, ובקשתי שעל אף מצבי, אזכה לקבל פני המלך. לפני ששלחתי, הכנסתי לאחד מספרי אגרות קודש. ונדהמתי לראות את התשובה הבאה, הנדפסת באג"ק חלק י"ט עמוד תלב:

"האברך חיים שי... במענה למכתבו... בו כותב אודות סדר בימי הרחמים האלו. והנה אף כי בדברי רבנו הזקן, המלך בשדה ומקבל את כולם בסבר פנים יפות וכו'... מובן וגם פשוט שצריך להרבות בענייני תפלה תורה ומצות... שמרבים בתפלה ובתחנונים... מרבים בחלק השייך לעבודת השי"ת... ובספרי חב"ד... אגרת התשובה... דרך חיים..."

המעניין הוא שהתשובה הייתה ע"ש אדם ששמו כשמי, התוכן וגם הלשון ה' ממש אותו תוכן ולשון שבו התבטאתי.

כמוכן שבכל שנה בחודש אלול אני משתדל לקיים הוראה זו.

ולאיך, אני כותב ולפני השליחה לציון הק', אני מכניס לספרי הרבי וראיתי הרבה נפלאות בזה גם בענייני עבודת השליחות.

כהלכה

בענין שימוש בספרי קודש כגורל, יעויין מאמרו של הגה"ח הרב **אלי יוחנן** שליט"א **גורארי** ב"חקרי מנהגים" ח"ד סי' ק"ז ומביא משו"ע יו"ד (קע"ט ס"ד בהגהת הרמ"א): "מותר לומר לתינוק "פסוק לי פסוקך" ופירש בש"ך שהכוונה בזה היא אפי' לעשות מעשה ולסמוך עליו בעתיד... מותר, דחשיב קצת נבואה" (ועד"ז בט"ז שם סוף סק"ג) וידוע בענין (ועיין בספר) "גורל הגר"א" האופן המיוחד שנעשה הגורל כי אכמ"ל.

ובודאי שהכנסת **מכתב** לספר של הרבי, מקורו טהור בשיחות ק' והוראות (כאשר לא היתה אפשרות ליסוע אל הרבי או אל ציונו הק').

וב"התועודיות" תשמ"ט (ח"ג עמ' 224) אמר הרבי: "ידוע מנהג ישראל מקדמת דנא, כשהיו רוצים לברר איך להתנהג בענייני הרשות (בענין שלא נתפרשה בו הוראה בתורה כיצד לנהוג בו), היו מבררים ע"פ גורל וכיו"ב, כמו לפתוח ספר קדוש (חומש וכיו"ב) ומקום שנפתח הספר - שזהו בהשג"פ - מוצאים סימן כו', וע"פ זה מחליטים כיצד לנהוג בפועל.

ובשיחות קודש תשכ"ט (ח"ב עמ' 7): "נכון לעשות כן רק בדבר שיש בו "ספק השקול", דהיינו כאשר מוצו כל הדרכים האחרות ע"פ התורה וע"פ ההגיון ועדיין עומדים על פרשת דרכים.

ובחיד"א כתב: "ראיתי בספר מעשה רוקח בתחילתו בשם הרמב"ם, שאין ראוי לפתוח חומש ע"ד גורלות הגויים. אמנם נראה דמה שכתב הרמב"ם הוא על אדם שחוזר (=מחזור) על הבתים ועושה גורל {היינו בצורה 'מסחרית'}. אולם הרוצה לימלך בתורה בינו לבין עצמו - בודאי מותר. ודמי למאי דאמרין בכמה דוכתי, שהיו הראשונים אומרים לתינוק "פסוק לי פסוקך".

ולכאורה משיחות הרבי עולות שתי הגבלות משמעותיות על השימוש במנהג זה: (א) ניתן לנהוג כך רק בענייני הרשות, ולא במקרה שישנה כבר הוראה בתורה כיצד לנהוג (כגון, למשל, כאשר כבר קיימת הוראה בנושא מהרבי). (ב) כאשר מדובר בענייני חול - אין להשתמש בספרי קודש, אלא יש לערוך גורל בדרכים אחרות...

ובפועל ממש "פוק חזי" מעשים שבכל יום הן אצל חסידים והן ב"עמך ישראל" בכל מרחבי תבל (כאשר משתמשים בזה במינון הנכון ולא באופן 'מסחרי' וזול כנ"ל..), הזוכים למענות וברכות גלויות מתוך האגרות קודש באופן דפלאי פלאות (וגם בשידוך החתן וכלה היקרים דידן, ראו ב' הצדדים פלאות של ממש) באשר "**לא יעזוב צאן מרעיתו**"...

”מבצע הינוך” – ”חנוך לנער”

יצאנו לשליחות לעיר דיזשאן שרחוקה מהמקום הכי קרוב שיש בו בית חב”ד כ-200 ק”מ. התחלנו מיד עם פעילויות שונות, אך כעבור שלש שנים פתחנו גן אשר אט אט הפך לבי”ס.

אחת הסיבות לכך היא, התבטאותו הנפלאה של הרבי ביחידות בקיץ תשל”ה לשליח בליאון הרב **שמואל גורביץ’** שי: ”שלחו אותך לשליחות בליאון... (וכאן אמר הרבי לשליח דברים אישיים והפטיר כאשר ידו הק’ על ליבו) **אילו היו שולחים אותי לשליחות בליאון, הרי כל מעייני ומחשבותיי היו לחשוב ולדאוג כיצד להכניס עוד ילד יהודי ועוד ילדה יהודיה לחינוך על טהרת הקודש”...***

אף שבי”ס זה מהפעילויות הכי קשות ושהעלויות שלו גבוהות מאוד. אך ב”ה מצאנו תורמים נדיבים, ובמיוחד ידידנו **מר גבריאל ברדה** שי שנתרם לעניין.

בשנה הראשונה הגן נפתח בדירת בית חב”ד שנתרמה שנתיים קודם לכן ע”י מר ברדה. התחלנו עם 5 ילדים, ואף שהייתה שנה מוצלחת, ההורים חששו להמשיך בכיתה א’ כי זה כבר רציני ומי יודע אם הילדים יגיעו לרמה הרצוי וכו’. אך ה’ נראה שבסוף ההורים אתנו. בין סיום שנת הלימודים ופתיחת הקעמפ, נסענו לכמה ימים לפריז, לכבוד האירוע, שנשיא המדינה **מר ז’אק שירק** נתן מדלי’ לחותני הרב הלל פעוונזנער ע”ה לאות הוקרה על פועלו החשוב, בארמון האליזה.

אחרי שבת קיבלנו טלפון שהכל מתפרק ושההורים לא מתכוננים להמשיך. מיד עליתי על רכבת וקבענו פגישה. ההורים נענו לפגישה מתוך נימוס אך הם כבר החליטו שלא להמשיך...

ברכת כתבתי לרבי והכנסתי לספר אגרות קודש שהי’ עימי. במכתב שבו

החתן שי’ בלימוד גמרא עם נערים בצרפת.

הספר נפתח כותב הרבי שידוע שמאז הסיפור הידוע עם תלמידי המגיד, הובטחנו שיד החסידים תהי' על העליונה (תוכן).

המכתב עודד אותי והייתי רגוע.

הגעתי, ובתחילה הייתה אווירה מתוחה ובלתי נעימה. אך ב"ה, היו בידי תמונות מהפגישה עם שיראק שקיוויתי שיעשו עליהם רושם טוב, וב"ה אט אט החל הקרח להפשיר והי' על מה לדבר.

אך ההורים אמרו, שא"א להמשיך במקום כמו בית חב"ד שאין בו חצר. אולם הם מוכנים לשלוח ילדיהם אך ורק באם הבי"ס ימשיך בבית עם חצר.

עזר השם מר ברדה קיבל על עצמו את עלות השכירות ואנחנו התחלנו בחיפוש מקום.

ראינו מקומות רבים אך לפועל, אף אחד לא התאים. כך זה נמשך כמעט חודש.

הבעי' היא, שדידנו הנ"ל הי' אמור לנסוע בסוף החודש לחופשה של חודש, ואם לא נמצא עד נסיעתנו, זה ידחה לספטמבר, והרי זה הי' התנאי שההורים ישלחו את ילדיהם...

המשכנו בחיפושם. בהמשך הסכים מר ברדה לקנות מקום - באם נמצא.

חיפשנו, ביקרנו במקומות רבים, סוף החודש מתקרב ועדיין לא מצאנו את אשר ביקשה נפשנו.

יום לפני נסיעתנו, סוכנת מכירות שכבר עבדה אתנו, מציעה לנו לבדוק עוד מקום.

הי' זה מחסן גדול ששימש חברה לדברי חשמל ושכן בין בנייני מגורים.

המקום מצא חן בעינינו. קראנו מיד למר ברדה, וכשהגיע הוא תמה. איך בדיוק תעשו מהמקום ב"ס?

ב"ה, הדבקנו אותו בהתלהבותנו. אך היתה זו כבר שעה מאוחרת של אחה"צ והקנייה צריכה להתבצע מיד! ובד"כ זה לוקח ימים רבים.

עכ"פ, הוא עשה יותר מיכולתו, הוא חתם על קני' עם הנטוריון בשעה עשר בלילה ונתן הוראות לאנשיו לטפל בעניין.

הוא שלח עובדים להכין את המקום וב"ה עבודות הבני' התקדמו יפה. ובכ"ז, אנו כמה ימים לפתיחת הלימודים והמקום עדיין רחוק מלהיות מוכן

ההורים ביקרו ושמחו, אך לא הצליחו להבין איך אפשר להתחיל כך שנת לימודים.

באופן של לכתחילה אריבער ולמעלה מדרך הטבע ממש, בלילה שלפני שנת הלימודים נגמרו כל העבודות, וברביעי לספטמבר כצפוי, שנת הלימודים החלה.

ת"ל רכבת החינוך היהודי על טה"ק בעיר החלה לנסוע וכמכתב הרבי שקיבלתיו ברכת:

"יד החסידים על העליונה"...

וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בַחֲרֹן (בראשית י"ב, ה')

בגמ' סנהדרין (צ"ט ע"ב) אמרי' שכל המלמד את בן חבריו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. לשון אחרת מצינו שם (יט ע"ב) "כל המלמד בן חבריו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו". וכתב בנו של ה"נודע ביהודה" (ספר אהבת ציון דרוש ט' ד"ה מה יקר) בשם אביו, דאם נחשב "כאילו ילדו", א"כ לכאורה מקיים בזה מצוות "פריה ורבי"...

וכ"כ הגר"י ענגיל (גיליוני הש"ס שם) להוכיח ממ"ש בברכות (מז:): אמר רבי אמי שני תלמידי חכמים המחדדין זה את זה בהלכה מצטרפין לזימון, ובתוספות הרא"ש ביאר שהלכה חשובה כשלישי, מבואר שדברי תורה היוצאים מהלומדים חשיבי כ"גברא".

אולם הגר"ש קלוגר (בהג"ה על השו"ע אהע"ז סי' א' סק"א) הסתפק בזה, דהביא מ"ש במגילה (י"ג ע"א), ובסנהדרין (י"ט ע"ב) ש"כל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו", והסתפק האם מקיים בזה מצוות פר"ו.

ומסיק שתלוי במחלוקת הדרישה והט"ז (י"ד רמ"ב) שדעת הדרישה שכל מקום שנאמר בחז"ל "כאילו" אין המוקש שווה אל המקיש, ואילו דעת הט"ז שהמוקש שווה אל המקיש, וא"כ לדברי הט"ז המגדל יתום בתוך ביתו, יוצא ידי חובת פרו ורבו ולפי זה גם במלמד בן חבריו מקיים בזה פר"ו.

אבי החתן הרב חיים שי' סלונים בפעילות בר מצוה לנער מהעיר בזאנסון הסמוכה לדיז'ון.

(מתוך הספר "קב ונקי").

ובשיחות הקודש מבואר רבות שלא בכדי המצות עשה הראשונה בתורה הינה "פרו ורבו", והענין בזה ברוחניות, "מאכן נאך איד" - לעשות ברוחניות עוד יהודים ובזה מתחילה כל התורה כולה...

הערת המו"ל: שמעתי הפרטים מאחיו הדגול השליח והמשפיע החסידי, הרב יוסף יצחק שי' גורביץ'.

כיפה מן התורה מניין?...

לאחרונה התחלתי ללמוד דרך ה'זום' עם אדם שמגדיר את עצמו 'אתאיסט'.
בעבר למדתי איתו אך הפסיק. לאחרונה שוב נוצר קשר טוב בינינו.

כשמגיע הוא אלי לבית חב"ד, הוא מכבד ושם כיפה מפני דרכי הנימוס. אך כשהתחלתי ללמוד עימו בקביעות דרך ה'זום' והוא יושב בביתו, עדיין לא דרשתי ממנו לחבוש כיפה, כי המצב בינו עדיין עדין וחוששני שבאם אלחץ אותו לחבוש כיפה, עלול הדבר לסכן את השיעורים חלילה.

בקרב הוא יגיע בעז"ה גם לזה. אך האם כדאי כבר עכשיו להתעקש, או שמא לחכות בסבלנות שיהי 'כלי' לזה ובעזרת השם "מאור שבה מחזירו למוטב" ויבא יום ויבקש הוא מעצמו כיפה?...

כהלכה

בשוע"ר או"ח ס"ב ס"ז כותב רבינו הזקן: ".. ולא ילך ארבע אמות בגילוי הראש ומידת חסידות שלא יילך אפילו פחות מארבע אמות ושלא לישב כלל בגילוי הראש" (ועיין כע"ז מהדו"ב שם ס"ו) ושם בסי' מ"ו ס"ב כתב: "והכובע - שלא יהא בגילוי הראש, ואף שאין איסור בזה מן הדין, מ"מ מידת צניעות היא וקדושה הוא, שע"י כך ממשיך מורא שמים על ראשו".

ולכאורה השאלה, האם לא עדיף בשלב זה לחלק בין הדין (שלא לילך ד' אמות בגילוי הראש) לבין מידת חסידות "שלא לילך אפילו פחות מד"א ושלא לישב כלל בגילוי הראש" שבנדוד"ד לכאורה נראה שאין להעמיס על היהודי את ה"מידת חסידות" (שהיא יתר על מידת הדין), על חשבון סיכון שימשיך לרצות ללמוד תורה? אבל עיין שו"ת צ"צ בתחילתו (סימן ב) "אבל לישב בגילוי הראש י"ל, אסור מדינא וכמ"ש לקמן ס"ז".

{ואמנם לכאורה נמצא חולק על סבו רבה"ז כדלעיל, שאין בזה איסור מן הדין וצ"ע. ולאחר זמן מצאתי הצ"ע מפורש באגר"ק (חי"א עמ' שכ"ו): "במש"כ בפס"ד - צע"ג מל' אדה"ז בשו"ע שלו סמ"ו ס"ב. ובטח ה' ביד הצ"צ ליישבו, כיון דשקו"ט במש"כ בס"י מ"ו ובודאי לא נעלמו ממנו דברי אדה"ז, אלא שלא זכינו לע"ע לתשלום דברי הצ"צ בפס"ד שם".}

ולהרחבת הענין, ראה בארוכה אנציקלופדיה תלמודית ערך "גילוי ראש".

{אמר הכותב: נראה לענ"ד שאלו הם מסוג הדברים שהשו"ע עצמו כותב עליהם בכמה מקומות: "וכל ערום יעשה בדעת" ובמקרים רבים רואים במוחש שתלוי הדבר בשליח! שבאם מעמיד כיפות בכניסה לאירוע באולם וכיו"ב ומישהו מציע הכיפות, בדר"כ אנשים מבינים שזה מנהג וכבוד המקום ולא מתנגדים לחבוש הכיפה ואף בשיעור תורה פרטי, אפשר לנסות ולחזקם בזה ברוח טובה שלא יישבו בגילוי ראש ולעתים אף לזרוק בדיחה טובה כמו: "נראה שללאן שלנו נפלה הכיפה לכיס" ... או (להגיש כיפה עם חיוך ולומר): "אלכס, הכיפה כ"כ מתאימה לך וממש הולמת אותך" וכיו"ב... במקרים רבים ומנסיון - זה עובד!}.

ולענין של פועל, ז"ע בשעת כתיבת השורות, כמוצא שלל מצאתי בזה כמה אגר"ק מכ"ק אדמו"ר נשי"ד אשר נדפסו ב"שלחן מנחם" כדלהלן:

שם ח"ה עמ' פ"א וז"ל: "שילמד תנ"ך וכיו"ב לשומעים שישבו בגילוי ראש וכו' - מובן שאין נראה לי כלל. ובפרט שכמה וכמה מהם ישבו כהנ"ל לא מתוך אונס וכיו"ב וד"ל" (אג"ק חכ"ג ע' פ"ט).

וב"אגרות קודש מילואים" (מענה להרב ניסן מאנגעל ע"ד שיעורי תניא שמסר בארגון "הל""): "בודאי - כולם בכיסוי הראש".

ובשלחן מנחם (חי"א עמ' י"ד): "בגוף הענין, שאומר אשר כיסוי הראש הוא רק מידת חסידות - הנה כבר נפסק הדין, אשר הענין דכיסוי הראש, מחוייב בזה כל אחד ואחד משומרי תורה ומצוה, לא רק לדעת אלה הפוסקים אשר כן הוא ע"פ דין הגמרא והראשונים, אלא אפילו אלו שחולקים עליהם ואומרים אחרת, גם הם מודים אשר בדורותינו אלה, ענין של גילוי הראש, זהו הוראה על פריקות עול {ואשר עי"ז משתדל שלא יכירו בו שהוא בן אברהם יצחק ויעקב, לומד תורה ומקיים מצוות, ושיאמרו עליו אשר ח"ו לא מבני ישראל הוא, שהרי

הילוכו ולבושו דומה לאינו יהודי, אשר מזה מובן, שלא רק אשר ע"פ דין מחויב לכסות הראש, אלא שבין הדינים עצמן - זהו דין מיוחד ונוגע בהאמור דואתה בחרתנו מכל העמים, ופשוט שאין מקום להתדמות אליהם (להעמים) ולהתנהג {באופן} שיטעו שאין הוא ח"ו מבני ישראל". (אג"ק חכ"ב עמ' קמ"ג).

דומה ש"אין אחר המלך כלום"...

לסיכום: ישנם שלשה דברים בכיסוי ראש: יראת שמים (שבת קנו), צניעות, "ובחוקותיהם לא תלכו". הרבי מחמיר בזה והמכתב הנ"ל בא להסביר את הנקודה של "ובחוקותיהם".

וממילא ה"מידת חסידות" כבר אינה תופסת מקום בזמן שכבר יש את האיסור ד"בחוקותיהם".

בדרכי נועם (ולעתים אף ע"י בדיחה טובה...) ניתן בנקל לפעול שיהודי שבא ללמוד תורה, יחבוש גם כיפה ולא ילך ואף לא יישב "תחת כיפת השמים"...

עד מהרה יהויז דברז

כאמור, מעיסוקנו העיקריים זה בית הספר היהודי...
 אף שמספר התלמידים הוא מאוד נמוך, אנו משקיעים בזה מאוד. ומקפידים על רמה גבוהה בכל המובנים.
 בעבר רוב הילדים היו ממשפחות שומרי מסורת. אך היום, רוב התלמידים הם ממשפחות מתבוללות, שהאבא לא יהודי.
 מובן א"כ שההוצאות גדולות מאוד, וגורמות לחובות. בפרט שבצרפת המיסים הם מאוד גבוהים.
 כך שבמשך השנים החובות הצטברו, ובקיץ תשס"ג איימו עלינו ממשרדי המיסים בגלל חוב של 20000 יורו שהיינו חייבים להם.
 היינו אובדי עצות, וכתבנו לרבי.
 כתבתי ושלחתי ביום ה' ג' תמוז. אחרי שבת קודש מתקשרת אשה לבית חב"ד ורוצה להפגש מיד. היא סיפרה את סיפורה האישי הקשה, ושהייתה גרה בעבר בדיזשן. כיום היא אשה חרדית שגרה בירושלים.
 אב"י ה' לא יהודי והי' גר בבניין של בית חב"ד (הכרנו אותו אך לא ידענו שבתו יהודי).
 אך לקראת סוף ימיו הבת הביאה את אב"י לגור לידה.
 לאב"י היו 99 דירות בעיר, ועכשיו, כשנפטר, היא הבת היחידה, באה למכור את נכסיו.
 היא מספרת שבימים האלה היא חלמה על הרבי, וגם הייתה בשבת בדירת אב"י ושמעה את התפילות, והחליטה לתת לנו תרומה של 20000 יורו.
"עד מהרה ירוץ דברז"...

”מים – חיים”... ♦♦

בעירנו ה' כבר מקוה, אך הוא כבר ה' ישן, וגם בהידורים, הרבה היה מה להוסיף...*
התחלנו לבנות מקוה מפואר בתחום בית הספר, אך בשל בעיות הפיננסיות שגם בלאו הכי
הטרדונו, הבני' נמשכה במשך שנים.

בפועל, השלמנו את הבניין בשנת תש"ע בשטומ"צ ועשינו מסיבת חנוכת הבית ברוב פאר
ובהשתתפות אורח הכבוד - הרב הראשי הקודם של צרפת הרב **יוסף סיטרוק** ע"ה.

כשהמקוה התחיל לפעול, ראינו נפלאות, כאשר נולדו ממקוה זה שלשה ילדים.

ילד אחד נולד אחרי הרבה שנים ביחס לאח הקודם.

אך השניים האחרים נולדו ממש בנס.

בתנו תחי' נולדה אחרי שנים של ציפי', ואחרי שלדעת הרופאים זה לא ה' שייך בדרך
הטבע.

בשנת תשע"א בחודש טבת חלמתי שהרבי אומר לי 'תיוולד לך בת'.

מיד כשהתעוררתי סיפרתי לרעייתי תחי' (כידוע שכשהרבי בא בחלום, מתייחסים לכך
ברצינות וכידוע גם סיפור החלום עם רעייתו של הרבי מהר"ש נ"ע ואכמ"ל).

ואכן, בשנה שלאח"ז, בעשרה

בטבת נולדה לנו בת לאויוש"ט.

זוג נוסף, שלאשה היו בעיות
רפואיות שמנעו ממנה כניסה
להריון והם כבר היו כמה שנים
לאחר החתונה.

באותה שנה, בשבת שלפני ט'

אורח הכבוד הרה"ר לצרפת הרב **יוסף חיים סיטרוק** ע"ה
בחנוכת המקוה המפוארת בדיזשון.

כסלו, התארחו אצלנו תלמידים מב"ס סיני מפריז. בין אלו שאירחו אותם היו אותו זוג שגם החלו להיטהר במקוה החדשה.

בסעודת שבת, סופר על אדמוה"ז שהמגיד אמר לו 'במה יזכה נער - את אורחו', שבזכות אורחים יזכה לבן. ובהמשך לזה נולד לו בנו אדמו"ר האמצעי נ"ע.

ואיחלנו להם בהתוועדות חסידית שבזכות הכנסת האורחים, ייזכו בקרוב לבן.

בשלהי אותה שנה, חודש הרחמים והסליחות, נולד להם בן לאויש"ט...

כהלכה

כי במקוה משתדלים ביותר מלכתחילה לחשוש לכל הדעות (ואפילו לדעת יחיד), כן הוא דברי התשב"ץ ח"א סי"ז וכן כתב הב"י סי' ר"א דק"ו - הובא בש"ך סי' ר"א ס"ג - וכתב זאת לגבי שיטת הראב"ד וחששו המפורסם "נתן סאה ונטל סאה" אשר בגללה הוצרכו בדורות האחרונים למצוא פתרונות הלכתיים ויצירתיים ומשם הגיע הוד כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע ברוח קדשו לפתרון המצויין של מקוה חב"ד המכונה "בור ע"ג בור".

ולהרחבת הענין, הדעות והשיטות במעלת ושלימות מקוה "בור ע"ג בור", יעויין בספר הנפלא "סדר תיקוני מקוואות לפי תקנת רבותינו" להגה"ח הרב **שד"ב** שליט"א **לוי**ן ועוד.

וגם ההידור בגשמיות יופי החיצוני ופאר והדר של המקוה במקומות נידחים כמו אצלנו, אין זה רק בגדר "הידור" אלא **הלכה וחיוב של ממש** יש לך כאן, באשר זה מה שמכריע שיהודים ישמרו על טהרת המשפחה כפשוטו ממש!

כידוע הסיפור אודות כ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע - מתקן המקוה "בור ע"ג בור" - שבלכתו פעם למקוה ברוסטוב, מצא שערות אחדות צפות על המים, וקרא לבלן שהי' אחראי על המקוה, ואמר לו: לי לא אכפת הדבר, אבל דע לך גודל האחריות שאתה לוקח על עצמך, אם אשה אחת ויחידה תמנע ח"ו מהליכה למקוה בגלל שיש שם שערות הצפות על המים, וכיו"ב בנוגע להעדר הנקיות ואפילו העדר היופי - שאינך משתדל לתקן זאת!

(קטע האחרון - ע"פ שיחת י"ד כסלו תשל"ט).

מ"שנה טובה" ל"נשמה טובה"...

יהודיה צרפתייה שהיתה שנים בארץ, למדה היטב עברית וחזרה לעירנו, פתחה בעיר מסעדה שאינה כשרה. אנו לא ממש ידענו על קיומה עד שיום אחד, באחד הימים של לפני ר"ה, היא החליטה "להפגין" את יהדותה וכתבה על המסעדה מבחוח: "שנה טובה"... הענין סיקרן אותנו מאד וכדרכנו לחפש יהודים בכל ה"חורים והסדקים" של העיר, עמדנו שם ע"י המסעדה לצורך היכרות*, בסופו של יום ובזכות פעילות הבית חב"ד, האשה הזו התקרבה מאד לפעילות בית חב"ד. בד בבד היא נפרדה מהגוי עימו היתה חיה ונכנסה לעבוד אצלנו כמורה לעברית בבית הספר ומוסרת שיעורים ביהדות ופרשת שבוע וכו'.

נשיא צרפת דאז, מר ז'אק שיראק מקבל משלוחי צרפת - בראשות סב החתן הרב הלל ע"ה פבזנר - חנוכיית כסף טהור

כיום בס"ד היהודיה הזו חזרה בתשובה והינה שומרת מצוות!

כהלכה

בענין ה"מראית עין" שבכניסה למסעדת טריפה לצורך קירוב יהודים העובדים במסעדה, יעויין למעלה בסיפור: "מבצע שופר במסעדה טריפה - האמנם?!" ולכאורה כאן, בהחלט יש לחלק (בין אפילו כניסה למסעדה לצורך קירוב יהודי העובד שם לבין הזמנה רשמית לסעודה המונית במסעדת הטריפה ועיי"ש).

”עוגה חגיגית” לכבוד... ליל הסדר!

בליל הסדר מידי שנה אנו עושים בס”ד בביתנו בדיזשון, סדר ציבורי, אך מקפידים להזמין רק את סוג ה”בן החמישי”, אותם יהודים - ביניהם מתבוללים - שבלעדינו לא היו עושים סדר כלל וכלל או יהודים בודדים.

אחת השנים הזמנו לליל הסדר יהודיה שהיגרה מקאזאחסטאן. האשה היתה בגדר ”תינוקת שנשבתה” כפשוטו, רחוקה מאד מכל סממן של אידישקייט ויהדותה התבטאה בכך שהיא רק ידעה שהיא יהודיה, בבחינת ”אשר בשם ישראל יכונה”...

עד כדי כך שבלייל התקדש חג, הגברת מגיעה חגיגית, זורחת כולה ובידה מתנת חג ”צנועה”: ”עוגה חגיגית”...

כמובן שנבהלנו. באופן ספונטני רעייתי תחיל פתחה מיד את הארון המכור לגוי וזרקה העוגה לשם ומיד בצאת החג הראשון, לקחנו העוגה ושרפנו אותה כדין.

כהלכה

והנה דין המוצא חמץ בתוך המועד נמצא בשו”ע סי’ תמ”ו ושם בשו”ע אדה”ז ס”ה כותב וז”ל: ”ואם מצא חתיכת חמץ בביתו ביו”ט או בשבת, אפילו יש בה כזית, לא יבערנה בו ביום אלא **יכפה עליה כלי** עד הערב לכסותה מן העין שלא ישכח ויאכלנה ובערב יבערנה” (ובפשטות עוגה זו היתה מוכנה מבעוד יום או קודם לכן וכבר החמיצה טרם זמן הביעור).

ולאורה בהשקפה ראשונה ולפום ריהטא, להצניע החמץ בארון הסגור ומכור לגוי, יש כאן בדיוק הענין של כפיית כלי כדי ”שלא ישכח ויאכלנה” וגם ”גילוי דעת” גמור שאין המקבל מעוניין במתנה זו כלל וממילא אין חצרו קונה לו ש”אין נוח לאדם לקנות לו דבר האסור לו לקנותו וכיון שאין נוח לו לקנותו אין חצרו נעשה כשלוחו לקנות לו דבר שאין נוח לו שאין אדם נעשה נעשה שליח לחבירו בעל כרחו” (שו”ע”ר שם סי’ תמ”ח ס”ג).

אמנם, מכיון שלעוגה זו דין "מוקצה" (כי הוא אסור בהנאה) ובמילא יש לעשות כעצת חכמים ולכפות עליה כלי מיד, מבלי לטלטלה כלל.

(ויש לעיין במילתא זו האם לדמותה להא דכתב רבה"ז בסימן תמ"ח בדין "נכרי שהביא לישראל דורון של חמץ" או שמא יש לחלק מ"פנינה" זו כאשר לדאבון לב ומחוסר ידע מוחלט ומצד צוק העתים וחושך הגלות, המביא החמץ הינו יהודי גמור ואולי יש כאן דין ערבות ו"תן לחכם ויחכם עוד").

אל יתערב זר בשמחתנו...

מטבע הדברים, כאשר מתעסקים בשליחות הקודש עם יהודים מתבוללים בתחילת ההשפעה עליהם, הנה כידוע בשלחן שבת ויו"ט, לצד נרות השבת והחג, המדליקות ומעוררות את הנשמה היהודית ו"גדולה לגימה שמקרבת", לא פעם נכנסים אנו לדילמה הלכתית והיא:

לעתים קרובות, הצד היהודי, עדיין לא מבין (את ה)ענין ומגיע ביחד עם הגוי"ה עימם הם חיים... ובלית ברירה ואי חשק ורצון, אנו נאלצים לקבל את שניהם לשלחן השבת והחג. מבחינתנו, אין זו חלילה לגיטימצי' לנישואים שכאלו ר"ל, אלא זוהי הדרך היחידה בתחילת קירובם לקבלם כמות שהם בספ"י (ואח"כ ע"י הסעודות שבת הם מגיעים לשיעורי התורה ו"מאור שבה מחזירים למוטב" וב"ה ישנם שאף "מפרקים את החבילה"...))

והשאלה הגדולה היא, מהי דעת תורתנו הק' בקשר לעצם הזמנת גוי לסעודות שבת ויו"ט והאם יש היתר לכך?

התשובה לכך, בשורות הבאות:

כהלכה

{אמר הכותב:} דהנה מבחינה הלכתית גרידא, יש לחלק בין הזמנת גוי בשבת שמותר הדבר, להזמנתו ביו"ט שחמור יותר וכדלהלן: בשו"ע אדמוה"ז הלכות שבת סי' שכ"ה ס"א כתב וז"ל: "מותר לזמן נכרי לביתו לאכול עמו בשבת, אע"פ שאסור ביו"ט משום גזרה שמא ירבה לבשל בשבילו כמו שיתבאר בס"י תקי"ב, אבל בשבת אין לחוש לזה ומותר אפילו ליתן מזונות לפני נכרי בלבדו ואע"פ שאין מזונותיו עליך, מ"מ כיון שמפרנסים עניי נכרים מפני דרכי שלום, חשוב כמזונותיו עליך".

ושם בס"י תקי"ב ס"א כתב וז"ל: "כל מלאכות אוכל נפש, לא הותרו אלא לצורך אכילת ישראל אבל לא לצורך אכילת נכרי ולא לצורך אכילת בהמה, שנאמר "הוא לבדו יעשה לכם",

לכם ולא לנכרים... לפיכך אסור לזמן נכרי שיבא אצלו לאכול בביתו, גזרה שמא ירבה לבשל עוד קדירה אחרת בשביל הנכרי..."

האם בכ"א, יש עצה והיתר כלשהו שהגוי יצטרף לסעודת יו"ט?

הנה אשתקד, בימי "כינוס השלוחים העולמי" שנת תש"פ, היתה לנו סדנה הלכתית ארוכה בזה והאריך בזה כדרכו ויד ה' הטובה עליו, ידידנו הגה"ח הרב ברוך אבערלאנדער שליט"א ואף אעלה הדברים על הכתב ושלח לי, אך אין רשיון הדף מאפשר להביא האריכות ומאהבת הקיצור נביא בזה רק בקצירת האומר וסיכום הדברים:

יסוד איסור הזמנת הנכרי ביו"ט הרי זה כיון שרוצה לכבדו, ועל כן חששו חכמים שמא יבשל בשבילו אוכל מיוחד. דבר זה ישנו בכמה אופנים:

א) גם כשאינו מתכוון לבשל בשביל הנכרי כלום (אדה"ז ס"א וקו"א סק"א), הרי עצם הדבר שטרח להזמינו, הרי זה מראה שרוצה לכבדו, ועל כן יש לחשוש שמא יבשל בשבילו.

ב) באם הנכרי בא מאליו, והיהודי אינו מתכוון לבשל בשבילו כלום, אבל מזמין ומפציר בו שיאכל אצלו, הרי על ידי ההפצרה הוא מראה שרוצה לכבדו, ושוב יש לחשוש שמא יבשל בשבילו. [מקור: הט"ז ואדה"ז].

ג) באם הנכרי בא מאליו, והיהודי "מוסיף בשר בשבילו", הרי זה מראה שרוצה לכבדו, ושוב יש לחשוש שמא יבשל בשבילו. [מקור: הרמ"א ואדה"ז].

שני אופנים ישנם שבהם מותר לנכרי להשתתף בסעודת יו"ט של ישראל:

1) בנכרי שבא מאליו, כיון שלא טרח להזמינו מראש, וגם עתה כשהזמינו לא הפציר בו שיאכל איתו, וגם אינו מבשל בשביל הנכרי כלום, הרי כל זה מראה שאינו רוצה לכבד את הנכרי, ועל כן אין לחשוש שמא יבשל בשבילו.

2) עבדו ושפחתו מותר להזמינם ואף להוסיף בשר בשבילם, שהרי אין זה מראה שרוצה לכבדם, כיון שמזונותם על הישראל, ועל כן אין לחשוש שמא יבשל בשבילו.

3) לא מצינו היתר מיוחד לגוי שנשוי ליהודיה, ואסור להזמינו (משא"כ שכשבא מאליו כדלעיל) כמו שאסור להזמין כל נכרי. וכן פסק הגאון החסיד הרב **יצחק הכהן ז"ל הענדל**, ראב"ד מונטריאול: "נכרי נשוי ליהודיה, אסור להזמינו ביו"ט" ('ממלכת כהנים' ח"א עמ' לב אות כד).

ההפרדה המאחדת

בקהילתנו, הייתה התנגדות מוזרה לחב"ד. במשך שנים רבות, את רוב הדברים שעשינו ראשי הקהילה השמיצו. גם כשפתחנו את בית הספר, היתה מלחמה נגדנו, וטענו להורים שיעשו מילדיהם רבנים וכו'...

החלטנו שצריך לעשות משהו גדול, ותכננו מסיבת חנוכת הבית גדולה. הזמנו דמות רבנית מאוד מכובדת בצרפת שהסכים לבוא וקבע לנו את תאריך ביאתו לה' ניסן באותה שנה (תשנ"ח). תכננו את המסיבה, וכמה מידידי בית חב"ד השתתפו בהכנות.

זמן מה לפני המסיבה קיבלנו מכתב מהרב ההוא שלא מסתדר לו להגיע... הדבר הי' בלחץ ראשי הקהילה.

פתחתי את הספר שהי' לידי, 'היום יום ה' ניסן, ושם מוסבר הפתגם 'לא מקומו של אדם מכבדו אלא האדם מכבד את מקומו'. החלטנו שנלך על משהו יותר גדול ונזמין לאירוע את הראשל"צ הרב **מרדכי אליהו** זצ"ל.

בסיוע הרב נפתלי הכהן רוט שיחי', הוא הסכים לבוא והמסיבה נקבעה לאיסרו חג השבועות באותה השנה. ארגנו את בואו בצורה כזו שמוסדות רבים יוכלו להנות ממנו. ואכן, הרב אליהו עם רעייתו ועוזריו נחתו בז'נבה והוא נאם שם בבית חב"ד. נסעתי להביאם לעירנו. למחרת הם ביקרו בישיבה בברינאו, בבית רבקה ביער, ובערב השתתף בדינר של מוסדות סיני בפריז.

המסיבה בעירנו הייתה מאוד מוצלחת. בחלק הרשמי השתתפו נציגים מהממשל. בדינר שאח"ז השתתף קהל שיא. וגם שלוחים הגיעו לעודדנו. הרב אליהו זצ"ל דיבר בתוקף נגד נישואי תערובת ועל חשיבות של חינוך יהודי. דבריו עשו רושם עצום בעיר.

אחרי המסיבה, נהי' שינוי גדול ביחסם של יהודים רבים לחב"ד. ללא ספק שביקורו של הרב אליהו זצ"ל תרם תרומה עצומה והשאיר את חותמו בעירנו לאורך שנים.

יש לציין שהרב זצ"ל - שהיה פוסק ידוע ומפורסם - התנה את ביקורו וביאתו בכך שהישיבה בשלחנות לא תהא מעורבת בגברים ונשים ותהיה הפרדה, אם כי לא דרש מחיצה של ממש ביניהם.

בשורות הבאות ננסה לרדת לשרשן של דברים בקצירת האומר (מיוסד ומעובד ע"פ הספר הנפלא "תורת המחיצה" להרב **משה חיים** שי' **חנונו**)

בענין מחיצה והפרדה בשיעורי תורה.

דהנה מצינו בגמרא (קידושין פ"א, ע"א 1) שהצריכו הפרדה במקום שמתאספים בו אנשים ונשים לשמוע דרשה¹, ולכך יש להושיב האנשים לבדם והנשים לבדם, באופן שלא יתערבו אלו באלו.

ובענין מחיצה: יש שכתבו להוכיחו דאי"צ **מדינא** לעשות מחיצה המפרידה בין המשתתפים למשתתפות בשעת הדרשה, אלא היא רק ממילי דחסידותא וגדר צניעות², שהרי בגמרא ובראשונים מוכח שדי בהפרדה שעושים בניהם.

ומאיך יש שכתבו להחמיר בדבר, והצריכו מחיצה מדינא בכל דרשה או שיעור תורה.

והנה דעת גיבור הסיפור ואורח הכבוד - הגאון הרב **מרדכי אליהו** זצ"ל כתב ב"שו"ת הרב הראשי" (ח"א סי' ה): "אין לערוך . . . שיעור תורה בערבוביית של נשים ואנשים יחד, אלא יש לעורכם לגברים ונשים לחוד, ומחיצה מפרדת בניהם". ועוד שם (סי' קכו): "ואין ללמד תורה במקום שגברים ונשים יושבים במעורב, אלא צריך שתהיה מחיצה בין הגברים לנשים". אך אפשר דאין כוונתו שיעשו מחיצה למנוע הסתכלות בנשים, אלא רק שתפריד בניהם, כדי למנוע תערובת.

דעתו זו מוכחת מכללות שיטתו בדיון חיוב מחיצה והיא, דרך במקום שיש חובה על האנשים ונשים להתקבץ ולבוא יחדיו, אזי חייבים במחיצה.

ואף נראה כן להדיא באחת מתשובותיו (או"ח ח"ה סי' יא) דכתב: "שמותר לכת"ר להזמין ציבור אנשים לדרשות על ענייני תורה ומוסר, כדי לקרבם לתורה ולמצוות, אף על פי שאי אפשר לסדר שתהיה מחיצה מפרידה בין האנשים לנשים, משום מה שכת"ר אמר שיש חשש שיסרבו לבוא אם נצריכם להיות נפרדים ע"י מחיצה. ואף על פי שלדינא צריך שתהיה מחיצה . . . מ"מ כיוון שכאן אין אפשרות אחרת, אין למנוע מלהשפיע עליהם כדי לקרבם

1. ומדברי רש"י שם מוכח שלא הצריכו עשיית מחיצה המונעת הסתכלות בנשים, אלא הפרדה גרידא בכדי שלא יבוא להתערב בניהם. ויתירה מזו, אף שראו כי דרשת הרגל יש בה בכדי ריעוע, לא ביטולה, ואף לא הצריכו מחיצה ממש.

2. שו"ת שרידי אש (ח"ב סי' ח אות ה, יש דפוסים ח"א סי' עז): "ורק בבית הכנסת יש תקנה קדומה לעשות מחיצות גבוהות, שלא יוכלו להסתכל משום תפילה וקריאת שמע. אבל באספות של רשות, כגון בשעת הכנסת כלה לחופה או בשעת נאומים ודרשות לא הקפידו מעולם לעשות מחיצות, ורק מדקדקים שלא ישבו אנשים ונשים יחד ולא יתערבו זה עם זה. ואמנם ראיתי שמביא דברי המרדכי. . שכתב, כגון מחיצה שעושין בשעת הדרשה בין אנשים לנשים מותר לעשותה בשבת, עי"ש, משמע שעשו מחיצות גם בשעת הדרשה ולא דווקא בשעת תפלה וקר"ש. ונראה שזו מדת חסידות ולא מצד הדין, ומעולם לא ראינו בארצות ליטא ופולין שידקדקו בזה. והנח לישראל וכו'".

לתורה ולמצוות מחמת חסרון מחיצה, אם אך אין זה בשעת תפילה. ובהכרח לומר, אשר הטעם שכתב לחייב מחיצה מדינא, הוא משום שאיסופם וקיבוצם לאותה דרשה היא בגדר חובה, שהרי "אין אפשרות אחרת . . . כדי לקרבם לתורה ולמצוות", וא"כ באופן אחר (ללא אותו שיעור), לא תהיה דרך אחרת להשפיע עליהם ולקרבם לתו"מ, ולא ילמדו כלל הלכות הנצרכות להם. {אלא דאעפ"כ התיר אף ללא מחיצה, בכדי לקרבם לתורה}.

וכן כתב שם (ח"א סי' ה): "אין לערוך . . . שיעור תורה בערבוביא של נשים ואנשים יחד, אלא יש לעורכם לגברים ונשים לחוד, ומחיצה מפרדת ביניהם. אמנם, לשם קירוב רחוקים לתורה, מותר לעשות פעילות מעין זו גם ללא מחיצה, אך באופן שישבו גברים ונשים בנפרד". וכ"כ בשו"ת יפה נוף (פנחס'י, סי' פו): "שאלה, האם יכולים גברים ונשים בסמינרים בעת ההרצאות לשבת בערבוביה, או צריכים הפרדה, ואם כן האם חייבים לעשות מחיצה בין גברים לנשים באולם ההרצאות. . תשובה, לסמינרים של המתחילים **אין להקפיד על מחיצות, אבל ברור שצריך הפרדה**, וזאת ע"י השפעה בדרכי נועם שלא ידחו ויקבלו הדברים כעול וככפיה..."

והאגרות משה כתב לחלק בין ב' סוגי דרשה, ולדעתו רק בדרשה שיש בה משום 'קיבוץ של חובה', כלומר שישנה חובה עליהם להתאסף בשיעור זה, צריכים מדינא לעשות מחיצה, אך אם לא, אי"צ לעשות מחיצה וכתב האג"מ להדיא, אשר גם במקום שצריכה להיות מחיצה מדינא, (כגון כשחל על שיעור זה גדר 'קיבוץ של חובה'), יש מקום להקל לצורך 'קירוב' ליהדות, היכן שיש לחוש שימנעו מלבוא באם יעשו מחיצה, ולכך ניתן לעשות השיעור אף ללא מחיצה.

ויש שכתבו שניתן להקל עד"ז לצורך 'קירוב' רק בתנאי שישבו מופרדים אלו מאלו ולכל הפחות שישבו הנשים אחרי הגברים.

ונראה דדעת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, כי אע"פ שמעיקר הדין אי"צ מחיצה בכל דרשה, פשוט שצריכה להיות הפרדה מחולטת, ומ"מ מגדרי הצניעות יש להחמיר ולעשות מחיצה*, ובפרט במקום שאין שום הכרח להושיב המשתתפים בלא מחיצה.

*. ובכללות נראה דיש להשוות דין דרשה לדין חופה, כמש"כ רש"י (קידושין פא, א ד"ה גולפי. הובא לעיל בהערה 160) 'מקום קבוצת אנשים ונשים או **לדרשה או לחופה**', ובחופה אף שכל הנאספים פונים למקום אחד, והתקבצו לשם עשיית דבר משותף, לא מצינו שהצריכו לעשות מחיצה ביניהם, ואילו בדרשה מצינו לכמה אחרונים - וכ"ק אדמו"ר בכללם - שהצריכו לעשות מחיצה מדינא.

אמנם נראה דמ"מ בקל יש לחלק בניהם, שבחופה כל הנאספים עומדים על מקומם ומביטים בעריכת החופה, והוי כאילו נאספו יחד לצורך עשיית מצוה, ותו לא. אך בדרשה בכלל, ובפרט בשיעור תורה, אזי אע"פ שכולם פונים למקום אחד, מ"מ פעמים שיושבים ומתדיינים זה עם זה בנושא הנלמד, וכלשון רש"י בטעם מה שאמרו בגמ' שם 'סקבא דשתא, ריגלא', 'ריעוע של ימות השנה ליחוד ולעבירה, ימות הרגל, שיש קבוצת אנשים ונשים לשמוע דרשה ונותנים ונושאים זה עם זה", מובן דהטעם שנגרם ריעוע בעת הדרשה, הוא מצד האפשרות

אמנם נראה בדעתו הק' שבמקום צורך גדול, אשר אם יעשו מחיצה, אזי נוסף ע"ז שלא יבואו משתתפים רבים, יש גם חשש שאותם יהודים ירדו לגמרי מדרך התורה ומצוותיה, עד לכדי נישואי תערובת רח"ל, ואחד הדרכים להצילם הוא ע"י שיעור תורה זה, אזי יש להקל, ובלבד שיעשו הפרדה גמורה.

ולאור הנ"ל נראה שהרב אליהו זצ"ל אכן הכיר במצב היהודים שם והיקל שלא להצריך מחיצה של ממש (שלא לאבד היהודים לגמרי וע"ד היתרו של הרבי במדינה מסויימת ובזמנים מסויימים כדי להצילם מהתבוללות), אך התעקש **שלא** יישבו במעורב כנ"ל בארוכה, אלא יסדרו שלחנות נפרדים לאנשים ונפרדים לנשים.

הערת המו"ל: במקרים רבים תלוי הדבר בהנהגת השליח ובכללים שהוא מציב בבית

שיבוא לדבר זה עם זה (אך ראה תוס' שם). ולכך שונה דין דרשה מדין בחופה. זאת ועוד, אשר בדרך כלל בזמן הדרשה יושבים יחדיו לזמן **מרובה**, ושוב אי"ז נחשב כקיבוץ ארעי, (משא"כ בחופה שהוא קיבוץ לזמן מועט בהרבה ולענין קיבוץ ארעי כבר מצינו שיש להקל).

[ועפ"ז יש לבאר הנהגת כ"ק אדמו"ר נשי"ד בכמה הזדמנויות שבהם נשא דברי קודשו בפני אנשים ונשים כפשוטו בהפרדה מלאה אך ללא מחיצה בניהם, כגון ביחידות כללית לאורחים, חתנים וכלות ועוד, והטעם הוא לפי שהיה זה כעין הגדרים הקיימים בחופה, שהרי אין אפשרות שידברו המשתתפים זה עם זה, אלא כולם היו נושאים עיניהם לפי קודשו, וגם אם ירצו לדבר אינם יכולים, כיון שעשו הפרדה גדולה בניהם, באופן שאינם נשמעים זה לזה].

* וראוי להביא תשובת הרבי באגרת מיוחדת אשר מקורה באנגלית (מתאריך כ' חשוון תשל"ט), הובא בשערי הלכה ומנהג (ח"ג עמ' רמג-רמד), ובשלחן מנחם (ח"ה עמ' פ-פא): "קיימת קבוצת נשים צעירות המעוניינות ללמוד תורה, האם מותר לשתפן בשעורי הגברים, או האם יש לערוך שעורים נפרדים לנשים. במקרה האחרון, האם מותר לגברים ללמוד?

{תשובה}: לאור התנאים והקשיים המיוחדים במדינה זו [-ברית המועצות] אני נוטה להקל ולאפשר לנשים להשתתף בשעורי גברים. אך בכדי להדגיש שהיתר זה הינו יוצא מן הכלל עקב הנסיבות המקילות, **ובכדי לקיים את ההלכה**, יש לעשות זאת בשני תנאים: א) יש ללמד בשעורים משותפים אלה ענינים שחייבות בהם גם נשים... ב) **יש לסדר ישיבה נפרדת לנשים וגברים**."

מדיוק לשה"ק מוכח, שבכדי לקיים את ההלכה, די אמנם בהפרדה גרידא, וכך הוא עיקר הדין, אלא שלמעשה בלא שום הכרח אין לפסוק כך, כיון שהלכה רווחת היא בישראל, שמגדרי צניעות יש לעשות מחיצה מעולה. {ורק לאותו צורך מיוחד כתב להקל, וראה לקמן בהערה הבאה, בביאור הדברים}. וכן דייק בלשון רבינו בשו"ת השלוחים (סי' עב אות ו).

והגע עצמך: הרי ידועה משנתו הברורה והסדורה בתורת רבינו, אשר הוראה היא בתורה, שכאשר באים לקרב יהודי לתורה ומצוות, צ"ל באופן 'ומקרבן לתורה', ולא חלילה לקרב את התורה אליהם*, וא"כ מובן ופשוט שאם חובת המחיצה בשעת הדרשה היתה מעיקר הדין, בוודאי שלא היה מיקל בדבר (וע"ד מחיצה בשעת תפילה, שכפשוט לא הקל בשום אופן) ומה שהקל במדינה ההיא, בהכרח שכך הוא עיקר הדין ע"פ הלכה {אלא שלמעשה ראוי להחמיר במקום שאפשר}.

---

* ראה "אקדמות מילין" ובהערה שם.

חב"ד ואכן אצלנו באירועים של סעודות כמו פורים וכיו"ב שיש וודקה והשת' כדת וכמנהג המקום "יתן ויחזור ויתן"... בהחלט שאנו מפרידים בין גברים לנשים והמציאות מוכיחה שברבות השנים, הדברים התקבלו על ליבם בהבנה. אך בענין מחיצה של ממש, ברור הדבר שחלק גדול מהקהל לא יהיו מעוניינים להגיע ואז יכול השכר לצד בהפסד ואולי

הרב מרדכי אליהו זצ"ל בפגישתו האחרונה ב"יחידות" אצל הרבי - אור לו' מרחשון ה'תשנ"ב

באם נתעקש על מחיצה דווקא זהו בגדר ד"קנאות שלא במקומה" וכהיתרו המפורש של הרבי באותם יהודים ממש (ומה לי רוסיה ומה לי ארץ ישראל וכיו"ב, החינוך שהם קיבלו שם עשרות רבות בשנים, השתרש בהם עמוק עמוק לצערינו).

אך עצ"ע בענין הסדרים הציבוריים אשר הם מעוניינים לשבת "משפחות משפחות" ואכן אנו מסדרים: א. שלחנות לגברים רווקים או גרושים וכיו"ב. ב. שלחנות לנשים כנ"ל. ג. שלחנות למשפחות שמעוניינות לשבת **בצוותא** ולקיים ה"והגדת לבנך" באוירה משפחתית ויש לעיין בזה טובא האם זה בגדר ד"סעודות" או בגדר וע"ד שיעורים שהרי עינינו הרואות את צמאונם לשמוע דבר עורך הסדר לידע את המעשה אשר יעשון ובודאי שיש לחלק חילוק עצום בין זה לסעודת פורים וכיו"ב שם כפשוט שמושיבים אותם בנפרד ובפרט ש"השתיה כדת" וכנ"ל.

פניני שליחות בהלכה

עיונים

בענין גדול העומד להיכנס בבריתו של אאע"ה

מעובד מתוך מאמרו ההלכתי של ידידנו שליח ראשי ורב אב"ד בודאפעטש -
הגה"ח הרב ברוך שליט"א אבערלאנדער.

בדור האחרון נתחדשה ונתפשטה תופעה נפלאה: קיום בריתות לאנשים מבוגרים, דהיינו שאלו שלא נימולו בעתם ובזמנם מחמת איזו סיבה שתהיה, ובעיקר - כיון שנולדו ונתגדלו לאחרי השואה ובמדינות קומוניסטיות, הנה כשהם מתקרבים ליהדות הרי, הרי בזכות השלוחים והרבנים המשפיעים עליהם, הם מקבלים עליהם במס"נ מצות מילה בשמחה וטוב לבב ונכנסים בבריתו של אאע"ה כדת וכדין (וניצולים מאיסור כרת החמור, ראה רמב"ם ריש הל' מילה).

בדורות שעברו היתה מילת גדול דבר בלתי רגיל, ועל כן אין בכל הקשור אליה מסורות ברורות ומנהגים קבועים, וכדברי השואל בשו"ת 'שבט הלוי' (ח"ח סי' ריט), ש"ראה שאין סדר למשנה והמבוכה רבה בכמה ענינים". ומטעם זה אין גם מסורה ברורה לאופן ההתייחסות לערל שעדיין לא נימול בגדלותו. אמנם בספרות ההלכה מצינו תקופה אחת שאז דנו בשאלות דומות, הכוונה לתקופה שבה רצו הרבה מאנוסי ספרד לחזור לחיק היהדות, והפוסקים בימים ההם העלו על הכתב תשובות לכמה מהשאלות שנשאלו עליהם. מאוחר יותר, כשהתחילו הרבה מישראל להתבולל בין עמי אירופה, דנו הפוסקים אודות מעמדם ודינם של אלו אשר לא נימולו. ויש לדון אם ועד כמה אפשר ללמוד מכל זה לזמנינו, ונחזי אנו בס"ד.

א. מומר לערלות לא הוה מומר לכה"ת כולה

תנן (חולין ב, א): הכל שוחטין ושחיטתן כשרה. ובגמרא שם (ג, סע"א) מבואר רב אשי אמר הכי קתני הכל שוחטין ואפילו ישראל מומר. מומר למאי? לאכול נבילות לתיאבון, וכדרבא, דאמר רבא: ישראל מומר אוכל נבילות לתיאבון בודק סכין ונותן לו ומותר לאכול

משחיטתו, אבל לא בדק ונתן לו - לא ישחוט. ובגמרא שם (ד, סע"א) מסביר מאי טעמא? כיון דאיכא התירא ואיסורא (קמיה, שבידו להכשירה ובידו לנבלה. רש"י), לא שביק התירא ואכיל איסורא. אי הכי, כי לא בדק נמי! מיטרח לא טרח (אם לא ימצאנה יפה לא יחזור אחר סכין אחרת. רש"י).

הגמרא שם (ד, ב; ה, א) מביאה ברייתא: הכל שוחטין, ואפילו כותי ואפילו ערל ואפילו ישראל מומר. ושקיל וטרי בגמרא: האי ערל היכא דמי? אילימא מתו אחיו מחמת מילה, האי ישראל מעליא הוא (דאנוס הוא. רש"י)! אלא פשיטא מומר לערלות, וקא סבר: מומר לדבר אחד (לאחד מכל המצוות. רש"י) לא הוי מומר לכל התורה כולה. ושם (ה, א) מסיקה הגמרא דמומר לע"ז ולחלל שבתות בפרהסיא הוה מומר לכל התורה כולה.

והנה רש"י שם פירש: "מומר לערלות. מבעט במצוה זו". וכבר תמהו דאם הוא מבעט הרי הוא כבר נחשב כמומר להכעיס, ראה 'כסף משנה' ובנו"כ הרמב"ם הל' שחיטה (פ"ד הי"ד) וב'תבואות שור' (סי' ב סקמ"א), והרי גם אוכל נבילות להכעיס מין הוא (כמבואר בע"ז כו, ב). אמנם התוספות בזבחים (כב, ב ד"ה ערל) הביאו דברי ר"ת ד"מפרש דמומר לערלות, וקרי ליה [שם] לבו לשמים לפי שאינו עושה אלא מדאגת צער המילה".

וכ"ז נפסק להלכה בשו"ע יו"ד (סי' ב): "מומר אוכל נבילות לתיאבון, ישראל בודק סכין ונותן לו, ומותר לאכול משחיטתו אפילו ישחוט בינו לבין עצמו..." (ס"ב); "מומר להכעיס, אפילו לדבר אחד, או שהוא מומר אלילים או לחלל שבת בפרהסיא, או שהוא מומר לכל התורה, אפילו חוץ משתים אלו, דינו ככותי" (ס"ה); "מומר לערלות, דינו כמומר לעבירה אחת. ואם אינו ערל אלא מפני שמתו אחיו מחמת מילה, הרי הוא כשאר ישראל כשר" (ס"ז); "כותי, האידינא, דינו כעובד אלילים" (ס"ח).

ובש"ך שם (סקכ"א) הביא מה'בית יוסף' וה'דרכי משה' בגדר ערל שמתו אחיו מחמת מילה, "והיינו בשגם עכשיו שהוא גדול אינו מניח למול מיראתו פן ימות גם הוא כאחיו, אבל אם אין שם יראה ואפ"ה אינו מל הוי ליה מומר לערלות". וכן כתב ה'שמלה חדשה' (סי' ב סכ"ג): "מומר לערלות, דהיינו שאירע שלא נימול בקטנותו, וכשהגדיל אינו רוצה למול עצמו שאינו רוצה להצטער, או שאינו מל בנו שאינו רוצה לצער - הוי ליה כמומר לדבר אחד לתיאבון... אבל אם מתו אחיו מחמת מילה ואינו מל עצמו כי ירא פן ימות גם הוא כאחיו - הרי הוא כישראל כשר לכל דבריו".

ובהל' מילה (סי' רסד ס"א) פסק הרמ"א: "מומר לערלות דינו כגוי", וביאר הש"ך שם (סק"ד): "כלומר, לענין מילה דינו כעכו"ם, אבל לשאר דברים מומר לערלות לא הוי כעכו"ם, דמומר לדבר אחד לא הוי מומר לכה"ת כולה..."

ב. ערל מכלל ישראל הוא וחייב בכל המצוות?

כתב הגאון רבי שמואל אבוהב מויניצאה, בעל שו"ת 'דבר שמואל', ב'ספר הזכרונות' (דפוס הראשון, עה, א-ב) בקשר לאנוסים: "צריך להסיר מתוכם דעת נפסדת בזה שנתפשט כמעט ברוב ימי בני עמנו הבאים מעבדות הנפש ותהי להם לפוקה ולמכשול, שחושבים שכל עוד האיש ערל ולא נימול אינו מכלל ישראל ועונותיו אינם עונות והפשעים והמרדמים כלא היו, ומזה נמשך להם נזקים גדולים, ומהם שהאריכו בפשעם ולא מיהרו לעמוד על נפשם... והרי משנה שלימה שנינו בפ"ג דנדריים [לא, ב] קונם שאיני נהנה למולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי עכו"ם. ומהם כי יום המילה הרי הוא להם לפי דעתם יום ראשון לחשבון עוונות... ודעת זו הרי היא משובשת וכנגד עיקרי דתנו הקדושה דקי"ל [סנהדרין מד, א] אעפ"י שחטא ישראל הוא לכל עונשין ולכל איסורין, כי המילה מצוה הוא ככל שאר המצוות שבתורה, ואף כי זה השער לה' צדיקים יבאו בו, והיא אות ברית קדש בעדת ה', אין התורה תלויה בה. וא"כ מי שהוא מזרע ישראל ואינו חתום בה, לא בשביל חסרונה יפטר מכל שאר המצוות שבתורה..."

והגאון רבי רפאל מילדולה מאיטליה (תמ"ה-תק"ב, כיהן כרב בערים פיסא וליורנו) בשו"ת 'מים רבים' (יו"ד סי' נא) מביא מה שנשאל בזה זקינו הגאון רבי יעקב ש(י)ניאור אודות "אחד מאנוסי הזמן [ש]הציל את נפשו מני שחת ארץ גזרה, ובא לעיר שדרים בה ישראלים ובסוד ישרים ועדה מודה ה' בכל לב, וזמנין תלתא ביומא ברך על ברכוהי ומצלי, קורא ק"ש וברכותיה ומתעטף בציצית ומתעסק במצות כאשר הוא מזרע אברהם אבינו, אלא שעדיין לא נכנס בבריתו... [ובינתיים] פגע בו הרגל ובבית הכנסת קנה מצות פתיחת שערים להוציא ס"ת מארון הקדש", והשאלה היא "אם כפי הדין מותר להניחו שיתעסק במצוה זו ולאחוז בדבר קדושה כזה כל עוד שלא מל ולא טבל... או אם יש... לעכב על ידו כשם שאין מספיקים בידו להניח תפילין עד היותו מהול". הרב הנשאל הורה להיתר, כי "בלי ספק דדיינין ליה לאיש הזה כישראל גמור לפתוח לו פתח תקוה כדי שיעסוק במצות... ואל יעכב עליו איחור הכנסתו בברית דאנוס מיקרי... ואלמלא דמסתפינא הוה אמינא שאף בתפלין מותרים".

אבל חכמי ליורנו (שם סי' נב) נחלקו עליו, "כי עם שהדין כך אין השעה צריכה לכך, ואין להשוותם לישראלים גמורים להתיר להם ההשתמשות בדברי קדושה כל עוד שלא נמולו, כי נפיק ממנו חורבא כי ית[ע]צלו מהכנס בבריתו של אברהם אבינו בראותם שעם היותם ערלים אין מונעים מהם דבר ומשתמשים בכל דברי קדושה כישראלים גמורים. משא"כ כאשר יושם איזה הבדל מפורש ביניהם כי אז כל אחד וא' ימהר יחיש מעשהו להשלים חוקו ולמול בשר ערלתו כדי להיות נמנה לכל דבר שבקדושה כישראל עם ק[ר]ובו ישראל, זולת כאשר יהיה אנוס כמשמעו [כלומר כאשר יהיה אנוס לא רק מחמת ממונו]... כי לאנוס

[אמיתי] כזה אין לשום הבדל [בינו לבין שאר היהודים]... זולת בענין הנחת התפילין שלא יניחם, כי על פי שנים עדים יקום דבר ועד אחד לאו כלום הוא... אבל הבלתי נמול מה יועילהו הנחת התפילין והרי הוא כמביא עד אחד להעיד עליו לזכותו... והוא טעם אמיתי ונכון בעינינו, משא"כ מצות ציצית שלא נקראת אות. אבל המונעים עצמם ומאחרים להמול לא לסיבת אונס כי אם לסיבת עצלות יש להחמיר מאד עליהם ולמונעם מהשתמשם בשום דבר של קדושה ושלא יתעטף בציצית ולא יבואו להתפלל בביהכ"נ, כי אם [יתפללו] יחידים בביתם, עד שיהיו נמולים כמונו והיינו לעם אחד".

המחבר ה"ה הגאון רבי רפאל (שם סי' נג) מצטרף לדבריהם, וכותב: "למעשה לא מלאני לבי להקל, לפי שנכנסו דברי מעלת חכמי ורבני ק"ק ליוורנו יע"א שחוששים לריעותא דנפיק מן ההיתר הנ"ל... ועוד מסתברא, דאם ממקום טינופת צריך להרחיק הס"ת, משום שנראה שמבזה התורה כשמקרבין אותו במקום נמאס ומטונף, ובעינן והיה מחניך קדוש... כ"ש שיש להרחיקו ממגע ערל שאין דבר מאוסה כערלה [וכבמשנה נדרים שם]..."

נראה ברור מכל הנ"ל שלכולי עלמא גם הערל חייב בכל המצות כמו כל ישראל, וכפי שמוכח גם מההלכה ש"ערל נושא כפיו אפילו לא מל עצמו במזיד" (שו"ע אדה"ז סי' קכח סנ"א, ע"פ ה'מגן אברהם' שם סקנ"ד בסופו), וכפי שכתב גם הגרי"ד ס בספר 'שיעורים לזכר אמא מארי ז"ל' (ח"ב עמ' קכו הערה 5, וראה עוד 'איש ההלכה' עמ' 79, ובאריכות מש"כ הרב חיים דובער גולבסקי בקונטרס 'ממקור ישראל' [שבסוף ספר 'להט החרב המתהפכת'] עמ' לג): "אין ספק שצדק אא"ז ר' חיים [סאלאווייטשיק מבריסק] זצ"ל, בטוענו באסיפת הרבנים המפורסמת בפטרסבורג, כי אין למנוע רישום תינוקות ערלים מספר ילדי הקהילה, כי הלא דינם כישראל גמור, והם חייבים בכל המצוות ומותרים לבא בקהל". אלא שלדעת המחמירים יש לחשוש ד"נפיק ממנו חורבא כי ית[ע]צלו מהכנס בבריתו של אברהם אבינו" (כהלשון בשו"ת 'מים רבים' הנ"ל) באם נשווה אותם לשאר ישראל טרם יכנסו לבריתו של אאע"ה, ועל כן צידדו שאין להתיר להם הנחת התפילין, ובמקרים מסויימים סברו שיש להרחיקם אף מביהכ"נ, כי זה ימריץ אותם להכנס בברית בהקדם האפשרי. וכל זה היה רק למיגדר מילתא, שהרי לדינא קיי"ל מומר לערלות לא הוה מומר לכה"ת כולה, וכנ"ל.

וכיון דמה שאנו מגבילים ואוסרים על הערלים אינו מדינא, הרי מובן שלא כל המקרים והאופנים שונים, ולפעמים צריך להחמיר ולפעמים להקל, הכל כפי תנאי הזמן והמקום, וכפי ראות עיני המורה. וה'אבן הבוחן' בזה צריך להיות מה יקרב אותם יותר להכנס בברית וללכת מחיל אל חיל בקיום התורה ומצוותיה. ודיברתי על כך עם הגאון הגדול רבי שמואל ואזנר זצ"ל בעל שו"ת 'שבט הלוי' ואכמ"ל. ועד"ז הוא בנוגע לקיום מצוות אחרות טרם נימולו כאשר צוה ה'. וע"פ הנ"ל אבוא בזה להעיר בנוגע לכמה דברים כפי הנהוג אצלנו.

ג. הנחת תפילין

על המבואר בשו"ת 'מים רבים' הנ"ל העיר בשו"ת 'ציץ אליעזר' (חי"א סי' ט): "עוד חידוש גדול נלמד מדברי הספר, דבר שלא עלה על דעתנו, כי נהוג היה מאז מקדם שלא לעזוב למי ששב אל אמונת אבותיו להניח עדנה תפילין כל עוד הוא עדנו ערל, וחכמי הישיבה בליוורנא חיזקו מנהג זה ולא נתנו לערערו, וזאת אפילו כשהוא אנוס ממש לכך וטעמם ונימוקם עמם כנז"ל. ונהי דעל אנוס ממש יש הרבה לדון על הנחתם זאת עפ"י סברתם שהמציאו ודימו לומר דצריכים לזה ב' עדים ושזהו דבר המעכב, ומה נעשה לערל שמתו אחיו מחמת מילה... אבל על אנוס רק משום ממון וכ"ש על פושע ובן מ[ו]מר בודאי שיש מקום רב לסברתם והנחתם, ואולי גם להנחתם הנוספת למנוע מלהשתמש בשום דבר של קדושה וגם כלה גרש יגורש מנחלת ה' דמי ביקש לפושעים כאלה לבוא ולרמוס בחצרות בית ד'. אע"פ שמעיקרא דדינא יש לשקול גם את הדבר הזה כי בדרך כלל הא אין אומרים לאדם רשע הוסף רשע והמנע מן המצוות כדברי הרמב"ם הנ"ל בפט"ו [ה"ו] מנשיאת כפים, אבל משום גדר וסייג בודאי יש בזה להבדילו לרעה".

ודאי צדקו דברי ה'ציץ אליעזר' דחידוש גדול ביותר הוא לאסור הנחת התפילין לערל, והרי יסוד כל ההסברה דתפילין ומילה הוי כעין שני עדים שבאו להעיד אינו נמצא בגמרא או במדרשים, והדברים מיוסדים על דברי הסמ"ג (עשין ג) [וראה שם לשונו: "כל אחד מישראל אינו יהודי שלם אא"כ יש לו שני עדים שהוא יהודי"], והכי ניתן לחדש חידוש גדול כזה להלכה על פי דרשא דקרא זו?!

וכדאי להעתיק מ"ש ה'תרומת הדשן' (פסקים וכתבים סי' קח, החצאי ריבוע ע"פ 'לקט יושר' ח"א עמ' 14) בנידון דרשה זו: " (שאלה) לפי טעם סמ"ג מכח שני עדים, מי שמתו אחיו מחמת מילה יניח תפילין בשבת. (תשובה) נראה דאין לחלק כלל בשביל טעם זה דמפרש סמ"ג דרך אגדה בעלמא, [דכמה טעמים אשכחן בדברי אגדה כה"ג אפי' בגמ'] ולא מחלקינן משום אותו טעם. כי הא דאמרינן פרק המפלת (נדה לא, ב) [מפני מה] אמרה תורה מילה לשמנה פרש"י אבל לא לשבעה, ומפרש הטעם שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים, פ"י שהן אסורין בתשמיש המטה. ולפי זה אם ילדה בזוב שצריכה ז' נקיים לאחר שבעת ימי לידה, וכי ס"ד שיהא הבן נימול לארבע עשר. וכאלה רבות בתלמוד". ועל כן ברור שאכן כל איסור הנחת תפילין לערל אינו אלא משום סייג וגדר להבדילו לרעה עד אשר יתקן את אשר עיוות.

1. ובשו"ת 'אגרות משה' (יו"ד ח"ד סי' יד): "ברור ופשוט שטעם דרבי מאיר אינו כלום לדינא, שכל הטעמים שנאמרו במצוות לא שייכים לדינא אלא שגם טעם זה יש בהמצוה... וכל שכן טעמים דזכרים במורה נבוכים ובפירוש הרמב"ן והחינוך, שאינם נוגעים כלל לדינא". ולהעיר מ'אנציקלופדיה תלמודית' (כרך כ ערך 'טעמא דקרא'), ע"ש בארוכה וש"נ.

ובשו"ת 'מים רבים' הנ"ל הוסיף המחבר עוד נימוק לאסור הנחת התפילין לערל, "דאם ממקום טינופת צריך להרחיק הס"ת... כ"ש שיש להרחיקו ממגע ערל שאין דבר מאוסה כערלה..." וגם זה תמוה, שהרי באם ערלה המאוסה דינה כטינופת, א"כ נצטרך להתרחק ד' אמות מהמקום שבו עומד הערל וכמו דקיי"ל בצואה (או"ח סי' עט ס"א), וזה לא שמענו מעולם. ולפי האמת הרי בערוה וצואה המכוסים אין צריך להתרחק מהם (שם סי' עה ס"ה, סי' עו ס"א). ועל כרחק דאין לדון כאן מדין "והיה מחניך קדוש".

אמנם לפועל היום אנו רואים מתוך הנסיון דאדרבה, "מצוה גוררת מצוה", ודוקא עי"ז שאנו מורים למתקרבים ליהדות להניח תפילין עי"ז הם מבינים ומרגישים שיהודים הם לכל דבר ושחייבים הם בכל המצות, וזה וכיוצא בזה הוא מה שמביאם בסופו של דבר להיכנס בברית (ובהקדם), ועל כן פשוט שאין מקום לאסור עליהם הנחת התפילין - להוסיף רשע ולהמנע מהמצוות.

והנה הרמ"א (יו"ד סי' שלד ס"ו) מביא מהמבואר בשו"ת המיוחסות לרמב"ן (סי' רמד): "יש רשות לבית דין להחמיר עליו [על המנודה] שלא ימולו בניו", "דלמיגדר מילתא ב"ד מתנין לעקור דברי תורה" (ש"ך שם סקי"ט), וכנראה שזה המקור למה שנהגו למנוע מהאנוסים הנחת התפילין. ועד"ז פסק בשו"ת 'זכר שמחה' (סי' יא) דמי שאינו מהול אינו מצטרף למנין עשרה מפני מיגדר מילתא. אבל בזמנינו הרי אדרבה הנחת התפילין היא היא המקרב אותם לתורה ומצות, וא"כ הנחתן היא היא תקנתן ועי"ז ירוויחו ה'למיגדר מילתא' האמיתי, וא"כ ברור שאין שום היתר למנוע מהם קיום מצות תפילין. וכן משמע ממה שעורר כ"ק אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש כמ"פ (ראה 'לקוטי שיחות' חלק ו עמ' 275-271) דכל שאין איסור ע"פ הלכה אין למנוע שום יהודי מהנחת תפילין, ואדרבה יש להשתדל לזכותם במצוה זו, וגדול כחה של מצוה זו לשעבד את לבם ומוחם לאביהם שבשמים ולהביא לידי שמירת התומ"צ בכל הפרטים והדקדוקים.

ואולי יש להוסיף, דרוב היהודים כאן שלא מלו את בניהם אחרי השואה הנוראה, הנה אחת הסיבות העיקריות לזה היתה מפני שבשנות המלחמה היתה אות ברית קודש אחת מהדרכים שעל ידן גילו הרשעים ימ"ש את היהודים שניסו להסתתר בין הגוים, ואלו שנתפסו עי"ז ברשתם מתו מות קדושים הי"ד (ורבות שמעתי על דבר זה מאדמו"ר (שליט"א) [ז"ל]), שהוא בעצמו בהאי פחד הוה יתיב כל משך ימי המלחמה), וא"כ בתור לימוד זכות עכ"פ אולי י"ל שדינם דומה למבואר בגמרא חולין ושו"ע שם, דאם מתו אחיו מחמת מילה ואינו מל עצמו כי ירא פן ימות גם הוא כאחיו - הרי הוא כישראל כשר לכל דבריו.

ד. חופה וקידושין

בשו"ת הרשב"ן (או"ח סי' סז) הביא מהספר "ציון לזכרון עולם... לכבוד הישיש הנכבד

והרב המפורסם מו"ה יצחק נח מאנהיימער יצ"ו, דרשן מפואר בווינא הבירה... מאת מאיר קאהן ביסטריץ, וינה תרכ"ד" (עמ' 9-7): "בשנת תר"ג קמו בפראנקפורט בני בליעל תרבות אנשים חטאים ויכתבו במכתבי עת תועה על תורת ה' ויתירו לחלל שבת ולהפר את הברית אשר כרת ה' את אברהם בשאט נפש... ראינו גם מכתב מהרב מאנהיימער... באחרית מכתבו יתן עצתו להרבנים בפראנקפורט כדת מה לעשות עם המרשיעים, ובהמשך הדברים הוא מספר כי גם בעדתו כבר קרה מקרה כזה, כי איש קשה ורע מאן למול את בנו, וימאן גם הוא להכניס את שם הבן בפנקס עדת ישראל, וכי חובה עלינו להבדל מאיש כזה ולבלי תת לו חלק כחלק בכל הכבוד הראוי לבן ברית, לא יעלה לתורה, וכל רב ומורה לא יסדר לו חופה וקידושין..." ועד"ז הביא בשו"ת 'מנחת יצחק' (ח"ד סי' י אות ו) בשם הגר"י אברמסקי "כיון שאי אפשר לנו בזמן הזה בכפיה אחרת רק בדברים כאלה, ע"כ מחויבים אנו שלא לסדר לו קידושין, אף אם לא מצד הדין של פסול בקידושין". ושם (אות ז) העתיק מה שכתבו הרבנים נגד הרפורמים בשנת תר"ד.

אמנם להלכה העיר שם ב'מנחת יצחק' ממש"כ בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תטו בסופו): "הרי אין המילה מעכבת בו מלבא בקהל שהרי אם קידש קדושיו קדושין".

וכן כתב בשו"ת 'מלמד להועיל' (יו"ד סי' עט): "בודאי מן הדין מותר לסדר לו קידושין דאף במומר לחלל שבתות בפרהסיא דהוי מומר לכל התורה כולה לא מצינו איסור לסדר לו קידושין, כי בנישואין הללו אינ[ו] עושה איסור, ואדרבה מצוה עבד. וכן מה שפסק המג"א בסי' קכ"ח ס"ק נ"ד דמומר לערלות מותר לישא כפיו אף דהיד אהרן חולק עליו מ"מ בשו"ע של בעל התניא [סנ"א] פסק כמג"א, וכן משמע בדרך החיים, אך האלי' רבה מפקפק בדבר... אין לעשות דבר זה ביחוד בימינו למנוע ממנו סידור קידושין, דא"כ ישא אשה בציפילעהע [=נישואין אזרחיים] בלא קידושין ומה לנו אם יוסיף חטא על פשעו. אך אם יסכימו כמה וכמה רבנים שלא לסדר קידושין לערלים מפני שנראה להם שעל ידי זה יגדרו פרצה שלא יגדלו את בניהם ערלים, אם יראו שעל ידי זה הם מובדלים ומופרשים מכלל ישראל שפיר דמי, וצריך הסכמת כמה רבנים לזה דאל"כ יעשו אגודות אגודות דזה אוסר וזה מתיר ויהי' כחוכא ואטלולא..."

ועד"ז כתב גם מו"ר מפאפא זצ"ל, בשו"ת 'ויחי יוסף' (ח"ו אה"ע סי' מט), בתשובה (מתאריך מ"ח למב"י תשל"ב) להרה"ג ר' משה הכהן ווייס אבד"ק פעסט, "על דבר הספק אם רשאי לסדר קידושין למי שהוא מומר לערלות, לדעתי איני רואה מצד הדין איסור בזה - דאע"פ שחטא ישראל הוא וקידושיו קידושין. אך למעשה כיון שבאונגארן היו נחלקין האורטודכסין מן הנע[א]לאגען ולא הי' רב ארטאדאכסי נוטל חלק בחופה וקידושין של נעאלאגען, אף שעתה בעוה"ר בטלה החלוקה מצד ערכאותיהם, מ"מ ראוי לרב ארטאדאכסי להראות דאצלנו עדיין ההבדל קיים עכ"פ [כ]שיכולין לקיימו - וגם מצד לזות שפתים ראוי

למעכ"ת למנוע מזה, ולייעצו לאיש כזה ליקח לו למסדר קידושין רב נעאל[א]גי - אך אם הענין הוא באופן שא"א להישמט ממנו אין איסור בדבר, ואינני בקי בהענינים שם בזה"ז".

ולענין מעשה יש להעיר, שבנישואי ערל, כיון שאין לו שם יהודי הרי פשוט שצריכים לכתוב את שמו הלועזי בכתובה. ודבר זה משמש סיבה נוספת לעורר את החתנים הערלים שיכנסו לברית טרם יכנסו לחופה, כי הלא טבעי הדבר, וכן ראינו למעשה, שהרבה יהודים חפצים שבכתובה המעידה על חתונתם כדת משה וישראל יחקקו שמותיהם בלשון הקודש, וכיון שנתפשט המנהג שלפני הברית אין נותנים להם שם יהודי (ראה לקמן), ע"כ הם נימולים לפני נישואיהם.

ולפועל אנחנו משתדלים עד מאד שאכן ימולו לפני הנישואין. אבל גם במקרה ש"אינו רוצה למול עצמו שאינו רוצה להצטער" הנה בנוסף למש"כ ה'מלמד להועיל' דמה נרויח מזה ש"יוסיף חטא על פשעו", הרי הנסיון הראה שבאם מתחתנים בחופה וקידושין כדמו"י הרי הם מרגישים שהם שייכים לקהילה היהודית באופן רשמי, ובגלל זה, בהרבה מקרים, מתחילים לשמור (באופן חלקי עכ"פ) דיני טהרת המשפחה, ועי"ז באים לידי שמירת שבת קודש ואת בניהם ימולו בהיותם בני שמונת ימים כדין תורה?.

ה. עליה לתורה

בשו"ת 'שואל ומשיב' (מהדו"ת ח"ג סי' סד) כתב: "נשאלתי היות שאחד מהזדים לא רצה למול את בנו באמרו שאף שלא ימול מ"מ לא יצא מכלל דת יהדות לכל הדברים, והרב מו"ה הירש פאסיל³ רוצה להוציאו מכלל דת יהדות אותו הילד שלא נימול שלא יעלה לתורה והוא ערל, וקרא לכל חכמי הדור אשר יראת ה' נוגע בלבם לעמוד לימינו, וע"כ ביקש שגם אני אתן את ידי בזה". בדבריו שם הוא מביא את דברי המהר"צ חיות בספרו 'מנחת קנאות' ('כל כתבי מהר"ץ חיות' ח"ב עמ' תתרג-תתרו) שדחה כל הנימוקים נגד ברית מילה שהעלו ה"זדים ארורים" מפראנקפורט, ומסיק שם דמי שאינו מל "אינו יהודי כלל".

ובשו"ת הרשב"ן שם העיר על דבריו ועל דברי הרי"ן מאנהיימער מויען, וכתב: "ולענ"ד שלא הורו כהלכה מעיקר הדין והפריזו על המדה... מה שהחליט שאינו יהודי כלל... והנה אמת ויציב שבדור פרוץ כזה החיוב על חכמי הדור לעמוד בפרץ ולעשות גדרים וסייגים כפי

2. להעיר ממענה כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש ('שלחן מנחם' ח"ו עמ' קס) ע"ד אירגון חופה וקידושין לזוגות שיצאו מרוסיה שלע"ע לא נישאו כדת משה וישראל: "רוצים ר"ל לדחות את זה בחמשה חדשים ר"ל. באם היו שואלים רב פס"ד, ה' מתיר לעשות את זה אפילו בג' השבועות, וכמובן".

3. מקאניזשא. למרות היותו מתלמידי ה'חתם סופר' בפרעשבורג היה פאסיל ממנהיגי הרבנים המתקדמים בהונגריה, אבל בענין ברית מילה נראה שגם הוא יצא לקנא קנאת ה'. ודומה לזה גם הרי"ן מאנהיימער היה מהמתקדמים בעירו, ובענין זה קינא בחריפות.

מה שיראה להם הוראות שעה... כדת וכדין הורה בעל שואל ומשיב להורות הורא(ו)ת שעה שאין מומר לערלה בכלל ישראל, ויש כח לחכמי הדור להוציאו מן הדת למיגדר ולקיים ועשו סייג לתורה, אך אין כח ליחידים לתקן ולגזור אם לא באסיפת כל חכמי המדינה...", ולפועל גם הוא מסיק ד"ברור ופשוט שאסור לקרות אותו לתורה ולצרפו למנין עשרה", והסכים בזה למה שהביא השואל "שראה במה"ע ישור[ו], שהרב הצדיק רש"ר הירש ז"ל הכריע שלא לקראו לתורה מצד גדר וסייג".

אמנם דעתו של הגאון רבי יצחק אלחנן מקאוונא (בתשובה שנדפסה בשו"ת רבי עזריאל הילדסהיימר או"ח סי' ה) היתה להיתר, וז"ל: "וע"ד מה שדרש כת"ר ממני להגיד חוות דעת ע"ד אותן שאינן מלין א"ע אם להרחיקן שלא לקוראן לעליות ס"ת ולא לצרפן למנין עשרה וכן לבר מצוה שלהם או לא כו'. והנה ע"פ דין הא קי"ל מומר לערלות לא הוי מומר לכל התורה... ולכן אין לנו להרחיקן ויש לחוש שמא יצאו לתרבות רעה ולצאת מן הכלל, ואף דעכשו הם פורשין א"ע מכלל הציבור עכ"ז יש לחוש דשמא יצאו ויהיו רודפין חלילה לכלל עמנו ודתנו כאשר עינינו ראו כזה בעו"ה בעתים הללו. וע"כ לדעתי אין להרחיקן לגמרי ואולי בתוך כך יראו קצת לשוב מן דרכם הרעה מעט ומעט עד שישבו לגמרי בעזר ה'... אין לנו לעשות מעצמנו שלא כפי הדין ובפרט כיון דיש לחוש שיצאו לתרבות רעה ביותר חלילה ויבדלו מכלל ישראל ח"ו לגמרי". ביאור שיטתו ראה לקמן.

והנה בשו"ת 'ציץ אליעזר' שם כתב "שגם הגרי"א מקאוונא בתשובתו שם עדנה מהסס למעשה בפסקו, ואם לא לדינא עכ"פ משום גדר וסייג למען לא תפוג תורה ולא ירופפו עמודיה", אמנם לכאורה אין דבריו נכונים בזה, כי מש"כ הגרי"א מקאוונא "שבעיקר הענין יעשה כפי ראות עיניו הטהורים", הרי זה רק כיון שכל עניני סייג וגדר משתנים מזמן לזמן ממקום למקום. ועד"ז כתב בשו"ת 'שרידי אש' (ח"א סי' יא), לאחר שהאריך בזה לענין יהודי אשכנז שלא נימולו ומסיק שמותר לעלותם לתורה, ומ"מ "כ"ז הוא להלכה, **אבל למעשה אפשר שבנסיבות ידועות צריך לגזור שלא יקראו אותם לתורה למיגדר מילתא ולהראות שאין אנו מכבדים אנשים שמפירים ברית אבות ואינם מלים את בניהם...** הדבר מסור לרבנים העומדים על משמרת התורה, אם יודעים שעל ידי מניעת כבוד זה לאב ולבן יחזירום למוטב אז ירחיקו אותם מעליה לתורה, ואם חלילה יגרמו בזה שיפרשו א"ע לגמרי מן הציבור, יקרבו אותם מכיון שעפ"י דין מותר לקרות לתורה את הבן ואת האב".

שאלה הנ"ל נשאלה גם ב'אגרות קודש' אדמו"ר מוהרי"צ (חלק טו עמ' רנ), אבל המענה שנזכר שם (עמ' רנג) לא הגיעה לידינו.

ו. עליה לתורה למי שלא מל את בנו

והנה בשו"ת 'אגרות משה' (או"ח ח"ב סוף סי' לג) יש לו דעה אחרת בענין זה, וכך כתב:

"הבן שאביו לא מל אותו שנגדל ורוצה לעלות לתורה, שאף כשהאב לא מל אותו להכעיס אין הבן מומר לערלות שהרי אינו ברשות עצמו עדיין למול דהאב לא יניחנו והוא אנוס ממש, שלכן מסתבר שאין שייך לקנסו, ואדרבה צריך לקרבו שיש לקוות שהבן יהיה יהודי כשר, וכ"ש כשהאב לא מל אותו לתיאבון משום שלא רצה לצער את בנו שעלול יותר שיתקרב לתורה וגם ימול עצמו כשיגדל יותר שיהיה ברשות עצמו. אבל את האב אף כשידוע שעשה זה רק שלא לצער את בנו ודאי יש לקנסו יותר מעל שאר עבירות, שהרי הוא כפירש עצמו מכל ישראל בעברו על מצות מילה החביבה לכל אף לעבריינים בשאר מצות ואיסורים ועדיין עושין אותה בשמחה [וכמבואר בגמרא שבת קל, א], וגרע מצד זה גם ממחללי שבת לתיאבון. אף ששבת הוא בסקילה, ומה שלא מל את בנו עבר רק על מ"ע שאין בו כרת דהאב אינו חייב כרת, דלענין זה שיש להחשיבו שפירש מכלל ישראל הוא גרוע הרבה ואין לחוש אף אם יפרוש ביותר..."

ועד"ז כתב בשו"ת 'באר משה' (ח"ה סי' צ אות א), בתשובה שכתב בעיר דעברעצין מיד לאחר השואה, שם הביא מש"כ בספר 'טהרת יו"ט' "כנגד המורדים ופושעים שאינם מניחים למול בניהם, והאריך לברר וללבן שמי שבמרד אינו מניח למול בנו אסור לקרותו לתורה... גם אני כבר נשאלתי בזה מהכפרים סביב לקהילתי... והשבתי להלכה ג"כ שאסור לאב כזה לעמוד לפני התיבה ביום היאהרצייט או לקרותו לס"ת וגם לענות אמן אחר קדיש או ברכה שיאמר בע"כ נגד רצון הקהל, כי אסור להניחו לומר קדיש וכל דבר שבקדושה בביה"כ..." (ובהמשך דבריו מסתמך על דברי ה'שואל ומשיב' שפסק כן אודות "דינו של האב", אבל האמת היא ששם נאמר בפירוש שהילד הערל לא יעלה לתורה, ולא בנוגע להאב).

ה'אגרות משה' וה'באר משה' שניהם לדבר אחד נתכוונו, שהאב שאינו מל את בנו אינו יכול לעלות לתורה, כיון "שיש להחשיבו שפירש מכלל ישראל". אבל בנידון הבן שלא נימול, האם יכול לעלות לתורה בעת הכנסו לגיל המצוות הנה ה'באר משה' לא הביע את דעתו בזה, וה'אגרות משה' מצדד שיכול לעלות לתורה, כי עי"ז "עלול יותר שיתקרב לתורה וגם ימול עצמו כשיגדל".

למעשה נדמה לי שנהוג עלמא וכן הוא המנהג גם אצלנו דלא כה'אגרות משה' וה'באר משה' הנ"ל בשני הדברים, דהיינו (א) מי שיש לו בן שלא נימול מעלים אותו לתורה, אבל (ב) מי שלא נימול בעצמו אין מעלים לתורה. וההסבר לשני השינויים בזה, נדמה לי שתלויים בנקודה אחת. בפוסקים הנ"ל מודגש ענין הקנס והעונש - שקונסים את מי שאינו מכניס את בנו בברית, והילד שלא נכנס לברית אין שייך לקנוס אותו, עכ"פ בצעירותו. אבל היום בקהילותינו מדובר ביהודים שנתרחקו מאד מהיהדות שלא באשמתם, וכתינוקות שנשבו הם לכל דבר, וכיון דאונס רחמנא פטריה ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, על כן כל ענין הקנס אינו שייך כלל ברוב המקרים ככולם, וגם אם באנו לזרום שימולו את בניהם אחריהם הרי, אדרבה, הקנסות למיניהם, במקום לגרום שיכנסו לברית, עלולות הן לגרום את ההיפך

הגמור, שיתרחקו עוד יותר מהיהדות רח"ל. וזה שלא קוראים מי שלא נימול בעצמו לתורה הרי זה לא בדרך של קנס ועונש, כי אם בגדר זירוז ועידוד, ע"ז שמסבירים לו שעדיין לא הוכשר לעלות לתורה כיון שחסר לו הכניסה לברית והשם היהודי, וגם אנשים פשוטים יכולים להבין דברים אלה, ובמכ"ש וק"ו מזה שאפילו אברהם אבינו לא נקרא שלם עד שמל (משנה נדרים שם).

ואכן, כדי שלא להרחיק אותו מיהדותו יש לצעוד בשביל הזהב האמצעי, היינו שמצד אחד מניחים איתו תפילין, ולומדים איתו תורה ומצטרף למנין עשרה בביהכ"נ וגם מכבדים אותו בכיבודים שונים - כדי שירגיש שהוא יהודי ושיש לו חלק באלוקי ישראל, אבל כדי שלא יתעצל מחמת "שאינו רוצה להצטרף", מסבירים לו שעדיין צריך להיכנס לברית כדי שיזכה בכל הזכויות של 'יהודי שלם'. והנסיון הראה ומראה שאכן "מצוה גוררת מצוה", ובדרך כלל אכן נכנסים הם לברית המילה.

שוב מצאתי בשו"ת 'שבט הלוי' (ח"ז סי' יט) שנשאל "בענין הבאים מארץ רוסיא, ואחב"י אלה הרבה פעמים אינם נימולים, אם אפשר ל[ה]עלות אותם לקה"ת בציבור", וע"ז ענה, ש"הישראלים הלא נמולים האלה ועדיין לא עלה בידם למול עצמם ודעתם להכנס לברית ולקבל עליהם עול מלכות שמים פשיטא דיכולים לקרב אותם... ועיין בס' לדוד אמת להגאון הק' החיד"א ז"ע (סי' ה' אות ט' [ס"ק ה']), שבכמה מקומות נוהגים להעלות האנוסין, והיינו כשרוצים ללכת בדרכי ה'..." והנה בנוגע לקירוב אותם הערלים להתקרב ליהדות ודאי אנו נוהגים כדבריו, ברם מה דמשמע דלשיטתו באם "דעתם להכנס לברית" כבר אפשר להעלות אותם לתורה, נוהגים אנו להחמיר בזה, כי האדם יראה לעינים ואין לדעת באם הם באמת מוכנים להכנס לברית כל עוד לא נימולו בפועל ממש. וכבר ביארנו דזה שאין מעלים אותם לתורה טרם נימולו הרי זה בד"כ מזרז אותם להכנס לברית בפ"מ. ומה שהביא מדברי החיד"א אודות האנוסים קצ"ע הקשר לנדו"ד, שהרי זה לשונו ב'לדוד אמת' שם: "פשט המנהג בכמה עיירות גדולות להעלות האנוסים שאינן מכירין כלל צורת האותיות ומתפללין בלעז רק למדו ברכות ס"ת (וכך נהגו גם בא"י)", ולכאורה אין כאן שום רמז שמדובר בערלים שלא נימולו, ואדרבה משמע שכל החסרון בהאנוסים אודותם דיבר היה כיון שלא הכירו "כלל צורת האותיות", והרי נפסק להלכה (או"ח סי' קמא ס"ב): "צריך הוא [העולה לתורה] לקרות עם שליח ציבור, כדי שלא תהא ברכתו לבטלה" [והקילו בזה כדברי המהרי"ל המובא בהגה שם סי' קלט ס"ג ואכמ"ל].

והנה בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' רג) כתב: "מה דפלפל מעכ"ת בענין מומר לערלות דלא הוי עדיין רק כמו מומר לדבר אחד ואין דינו כגוי, לדעתי הוא רק דרוש וקבל שכר, דלפי הידוע בדורותינו ובזמנינו אלה דמי שהגיע למדרגה שפלה כזו בענין קיום דת משה וישראל עד שאינו מניח למול את בנו, כבר הגיע מקודם לזה למדרגת מחלל שבת בפרהסיא ולעבור על שאר איסורין שבתורה...", עיין שם שמחמיר אף בנוגע ללימוד התורה עם נער שלא נימול.

אמנם זה היה נכון בדורו ובזמנו, שאלו היהודים שלא מלו את בניהם היו כאלו שנתרחקו לגמרי מכל עניני היהדות ומצוותיה, אבל היום דנין אנו על בני בניהם וצאצאיהם שכבר גדלו ככה, ותינוקות שנשבו הם, וע"כ אין דינם כמחללי שבת במזיד, ויש מהם שכבר ממעטים לחלל את השבת ומתחילים לקיים מצות כפי יכולתם, וא"כ עלינו לקרבם בעבותות אהבה, כדי להכניסם תחת כנפי השכינה.

וראה עוד שו"ת 'בצל החכמה' (ח"ד סי' ה) שגם ניסה למצוא פתח להקל קצת בענין זה.

ז. מי מברך ברכת 'להכניסו בבריתו של אברהם'?

מבואר בשו"ע (יו"ד סי' רסה ס"א): "המל, מברך: אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה; ואבי הבן מברך בין חתיכת הערלה לפריעה: אקב"ו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. הגה: ואם אין אבי הבן אצל המילה, יש מי שאומר שאדם אחר מברך ברכה זו, דהרי הבית דין מצווין למולו. ונוהגין שמי שתופס הנער מברך ברכה זו". והש"ך שם (סק"ב) כותב: "כתוב בבדק הבית בשם הרשב"ץ כשהאנוסים מוהלין עצמן מברך אקב"ו להכנס בבריתו של אברהם אבינו עכ"ל. ונראה דפשיטא שמברכים גם כן על המילה".

וכבר העירו ('הגהות והערות' שם אות א) שהכוונה למש"כ רבינו שלמה בן הרשב"ץ בשו"ת הרשב"ש (סי' פט): "בני אלו המשומדים הנקראים אנוסים הערלים כשבאים לחזור בתשובה... כיון שהוא ישראל ואינו צריך טבילה ולא קבלה, ושהוא מחוייב בכל המצות, אם כן כשם שאבי הבן חייב לברך להכניסו בבריתו של אברהם אבינו דמצוה דרמיא עליה היא, הכי נמי כשמל עצמו מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להכנס בבריתו של אברהם אבינו, דמצוה רמיא עליה היא, שאם לא מל אותו אביו חייב הוא למול את עצמו, כדאיתא בפרק קמא דקדושין [כט, א] כמו שכתבתי שהוא מחוייב כרת כל זמן שלא מל, שאין לך חיוב כרת במילה אלא בגדול שלא מל את עצמו, כדאיתא התם בקדושין..."

והנה הברכה הראשונה ד"על המילה" נהוג עלמא שהמוהל מברך גם בגדול הנימול (וראה בזה בשו"ת 'שבט הלוי' ח"ה סי' קמז אות א, אמנם בשו"ת 'שרידי אש', יו"ד סי' סב ענף השני, דעתו דהמל המברך אינו אלא שליחו של הנימול), ובנוגע לברכה השניה כתב שם (ח"ח סי' ריד אות ו): "בענין ברכת להכניסו לבריתו של א"א בנדון הנ"ל מי יהי המברך המוהל או הסנדק או הנימול בעצמו ואיך נוסח הברכה כשמברך לעצמו. הנה בש"ך יו"ד סי' רס"ה ס"ק ב' מייתי דברי הב"י בשם התשב"ץ דכשאנוסים מלים עצמם יברכו "אקב"ו להכנס בבריתו של א"א", והיינו מילת גדול, אבל עכ"פ משמע דזה דוקא כשמל עצמו מחמת פחד שמד וכה"ג ואין שם לא סנדק ולא מוהל אחר, אבל כשנימול ע"י אחרים ויש סנדק ומוהל יראה דהסנדק יברך ברכת להכניסו וע"ש בלשון הרמ"א".

אמנם לכאורה אין משמע כלל מלשונו של הרשב"ש מה שרצה ה'שבט הלוי' ללמוד ממנו, וצע"ג דלפי דבריו יוצא דהנימול הגדול שהוא מקיים עצמו אינו מברך על מילתו, ורק המוהל והסנדק מברכים, והרי כשם שבמילת קטן אבי הבן מברך ולא הסנדק, א"כ למה במילת גדול בברך הסנדק ולא הגדול הנימול המקיים המצוה.

שוב מצאתי כן גם ב'שבט הלוי' שם (סי' רכא אות ב): "בענין ברכת להכניסו לבריתו של אברהם אבינו, אם הנמול גדול כך סוגיא דעלמא שמברך בעצמו להיכנס וכו', אעפ"י שלקצת פוסקים לא הי' זה פשוט כ"כ". ויש לחפש מי הם הקצת הפוסקים שלא ס"ל כן.

ובהאי ענינא אעתיק תפלה מיוחדת על האנוסים הנכנסים לברית משו"ת הרשב"ש שם (בסוף הסימן, נעתק ב'פתי תשובה' סי' רסח סק"י): "אל-הינו ואל-הי אבותינו הצלח נא לעבד הנקרא שמו כך ומשוך אליו חסדך, וכשם שהטית לבו לשוב בתשובה שלימה לפניך כן תטע בלבו אהבתך ויראתך ותפתח לבו בתורתך ותדריכהו בנתיב מצותיך למען ימצא חן בעיניך, וכן יהי רצון ונאמר אמן".

ח. הסנדק

כותב הרמ"א (יו"ד סי' רסה ס"א): "ונוהגין להדר אחר מצוה זו, להיות סנדק לתפוס התינוק למוהלו. ויפה כח הסנדק מכח המוהל להקדימו לקריאת התורה, דכל סנדק הוי כמקטיר קטורת".

ובספר 'אגורה באהלך' (סי' מו) דן הרה"ג מרדכי שי' פרקש אודות גדר הסנדקאות במילת אדם מבוגר, כשהנימול שוכב על המיטה והרופאים מסביבו; המוהל עושה את עבודתו הק', ואילו הסנדק עומד על יד או בראש המיטה, מבלי לאחוז בנימול (ויש מרימים את ראש הנימול בשעת הברית). ונשאלת השאלה, האם יש לזה גדר סנדק - הנקרא גם 'בעל ברית' - שמותר לו להחליף בגדיו אף בט' באב (או"ח סי' תקנט ס"ח), וכן לגבי שאר ההלכות המבוארות בשו"ע, וכמו כן לגבי הסגולות של הסנדק המבוארות בכו"כ מקומות, האם שייכות לסנדק כזה?

ולכאורה יש מקום להביא מקור שגם הסנדק הנ"ל יש לו גדר סנדק. וזה לשון רבינו יעקב הגוזר ב"כללי המילה" שלו ('זכרון ברית לראשונים' ח"א עמ' 66) תחת הכותרת "טעם המצוה לבעל ברית", "ומנין לו לבעל ברית שעושה מצוה במה שתופס הנער בחיקו למול? אבל יש ללמוד מממרא, תמצא בבראשית רבה [פמ"ב, ח עם שינויים]: למה נקרא שמו ממרא? רבי עזריה בשם רבי יודא אומר: שהמרה פנים⁴ באברהם, שאמר הקב"ה לאברהם

4. "העיז פנים לנגדו והחזיקו למול" (רש"י על המדרש, והועתק גם ב'מתנות כהונה').

שימול, הלך ונמלך בשלשת אוהביו. ענר אמר לו: כבר אתה זקן בן צ"ט⁵ ותצ(ט)ער את נפשך. אשכול א"ל: למה אתה הולך ומסריח⁶ עצמך בין שונאיך. א"ל ממרא: וכי לא עמד לך אלהיך בכבשן האש, ברעבון, במלכים, והדבר הזה שאמר לך למול אין אתה שומע לו? אמר לו הקב"ה: נתת לו עצה למול חיך איני נגלה אל אוהבי אלא בפלטין שלך ואתה תהיה עמו שותף בברית, הה"ד [בראשית יח, א] וירא אליו ה' באלוני ממרא. מכאן לבעל ברית שזוכה במצות מילה ע"י שנעשה שותף לברית מילה...".

והנה זה ברור שממרא לא החזיק את אברהם על ברכיו כשנימול, ובכל זאת מביא רבינו יעקב הגוזר אותו, ואת שכרו שקיבל, כמקור לענינו ומעלתו הגדולה של הסנדק. הרי מבואר שכל מי שעוזר למצות מילה, הן בגופו והן בעידודו, הרי הוא נעשה שותף לברית המילה ונחשב כסנדק. ואם כן, למה יגרע מי שתורם מכספו ומשלם הוצאות הברית של המבוגר? לפי דברי רבינו יעקב הגוזר נראה ברור שגם הוא נחשב כסנדק עם כל המעלות הקשורות בזה. ויש להוסיף עוד, דנראה שגם הרב ששיכנע את היהודי המבוגר להיכנס לבריתו של אאע"ה הרי הוא כסנדק ושכרו גדול מאד⁷ (וי"ל שדבר זה לא נזכר בפוסקים, שהרי בימיהם לא היה כ"כ מצוי שהיו צריכים לשכנע את אבי הבן למול את בנו). אבל מהיות טוב כו' וכדי לצאת את המבואר בשו"ת 'חתם סופר' הנ"ל שיעקר זכותו של הסנדק הוא כשעוזר בעצם הברית מילה, כדאי שינסו לסעד ולסייע באיזה אופן מעשי ובשעת מעשה המילה. וראה עוד בשו"ת 'שבט הלוי' שם (סי' ריט אות ב).

ט. נתינת השם

עוד כתב בשו"ת שבט הלוי שם (אות ג): "ובענין הברכה, ואמירת התפילה אלקינו ואלוקי אבותינו קיים את הילד הזה שלא שייך כאן כמובן, מ"מ בודאי יראה לאמרו רק בשינוי קצת ומצינו במילת גרים בכללי המילה לר' גרשום הגוזר אלקינו ואלקי אבותינו קיים את האיש הזה בתורת אל ויקרא שמו בישראל וכו', אמנם ויקרא שמו לא שייך כאן אם לא שרוצה לשנות שמו או שנוסיף לו שם על שם שיש לו כבר ובאמת הי' רצוי לעשות כן כיון שעד עכשיו הי' ערל בשר⁸, ואמנם אם לא נשתנה השם יאמר במקום ויקרא שמו ונקרא שמו

5. במדרש: בן ק'. ויותר מדויק כבפנים, שהרי "אברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו" (לך יז, כד).

6. במדרש: ומסיים [כנראה מלשון: סימן].

7. הערת המו"ל: דבר גדול מאד חידש כאן והרי נפק"מ לנו להלכה דהרי באם מעמיס על הרב או השליח המשכנע היהודי להיכנס בברית ומארגן בריתו, זכות וגדר ד"סנדק" ממש, הרי שלכאורה לפי דבריו, הנה בכל יום דארגון וביצוע ברית ליהודי באשר הוא, פטור יהיה מ"תחנון" ו"יפטור את העולם - המנין - כולו מן הדין" ומן התחנון, בדיוק כה"סנדק", "אבי הבן" וה"מוהל"... **האמנם!?** ולכאורה לענ"ד הצנועה - **עצ"ע!**

8. להעיר ממש"כ הרמב"ם (הל' תשובה פ"ב ה"ד): "ומשנה שמו, כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותו המעשים".

וימשיך בנוסח זה, ישמח בתורה ויגל במצות הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו (פלוגי) זה גדול יהי' כשם שנכנס לברית כן יכנס בתורת האל ובמעשים טובים וכו'..."

ודבריו צע"ק, שהרי בדרך כלל נהוג להכריז את השם היהודי רק אחרי שנכנס התינוק בבריתו של אאע"ה. ומנהג זה נזכר גם בדברי רבינו יעקב הגוזר שם (עמ' 94): "מפני מה תקנו לקרות לו שם לנער תיכף למילה? משום דעת עתה היה שם טומאה לפניו, וחרפה, שם ערלות, ועכשיו שנמול וקיימו בו מצות מילה צריך לשנות שמו לשבח..." וראה עוד במקורות שנאספו בספר 'זיו השמות' (פ"ד אות ד ובהערות לשם) [ולהעיר ממש"כ בשו"ע אדה"ז (או"ח מהדו"ב סי' ד סוף ס"ב): "ותחלת כניסת נפש זו הקדושה היא בחינוך לתורה ולמצות שחיבו חכמים לחנוך, גם במצות מילה..."] ואם כן, מטעם זה היה נראה, דגם גדול שלא נימול בקטנותו יקרא שמו היהודי בישראל רק אחרי שנכנס לברית, וא"כ ודאי שצריך לשנות שמו, ותחת השם הלועזי שהשתמש בו עד עתה, יכנס עכשיו שמו היהודי. ומסתבר שגם ה'שבט הלוי' סובר כן, אלא שהוא מיירי במקרה שכבר קוראים לו בשם יהודי הרבה זמן לפני מילתו.

והנה בילד שאי אפשר למולו בזמנו ישנם מנהגים שונים אודות קריאת השם, יש שקורין לו שם כשאביו עולה לתורה. ויש שמקפידים לקרוא לו שם בתוך שמונה ימים ללידתו, שעדיין לא נקרא ערל. ויש נוהגין להמתין בקריאת השם עד הברית - ראה כ"ז ב'זיו השמות' שם (אות ה). אמנם בנוגע לאלו שלא נכנסו לברית מרצונם או מרצון הוריהם, כיון שנתרחקו מהדת, נראה לי נכון המנהג שמחכים עם קריאת השם עד שיכנס לברית, כי גם זה ממריץ אותו למהר ליכנס לברית, ויפה שעה אחת קודם, וכשם שנכנס לברית, כן יכנס לתורה, לחופה ולמעשים טובים, אמן.

ומצאתי ב'עלי תמר' על הירושלמי (זרעים ח"א עמ' שיז) שכתב: "והיום אחרי החורבן באים אנשים מבוגרים מרוסיה ושאר ארצות שלא נמולו מפאת שלא היו מוהלים במדינת השמד, נוהגים שאין אומרים התפלה קיים וכו', אלא עושין מי שברך וכו'. ונראה שיש לומר פלוגי הנקרא בשם קודש פלוגי כי נראה שיש קפידיא שיהיה נקרא בשם הקודש כשהוא תמים ונכנס לברית... ואף שנתנו לו שם קודש זה לפני שלשים שנה יש לזכור השם הקודש שלו בשעת הברית. וכ"ש אם היה לו עד עכשיו שם גוי שיש לומר ונקרא שמו בישראל פב"פ". ומה דפשיט ליה דאין אומרים את התפילה או"א קיים, הרי ב'שבט הלוי' הורה שיש לאומרו, ונדמה לי שאכן כן הוא המנהג הנפוץ.

י. ברכת הגומל לאחרי הברית

חולה שנתרפא הוא מארבעה שצריכים להודות (שו"ע או"ח סי' ריט ס"א). "מה מברך: בא"י הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב. והשומעים אומרים: מי שגמלך כל טוב הוא יגמלך כל טוב סלה" (ס"ב).

ובשו"ת 'מנחת שלמה' (ח"ב סי' ד אות לא וב'הליכות שלמה' תפילה פכ"ג ס"ג והערה ב שם) הביא מש"כ בשו"ת מטה לוי (או"ח סי' ח), דיולדת לא תברך ברכת הגומל כי "אם אנחנו מצווים לעשות מצוה שאי אפשר לקיימה בלי סכנה, הרי השי"ת הוא המצוה והוא השומר, ולא שייך לברך הגומל 'לחייבים', ולא תקנו בזה ברכה והודאה שהצילנו השי"ת, ואדרבה מי שמברך בכגון זו הוא ממחוסרי אמונה ח", שלא יבטח בה' שיצילהו בקיום דברי מצותיו הקדושים. ואם כן ביולדת ממ"ג, אם הלידה אפשר בלי סכנה אמאי תברך, ואם אי אפשר בלי סכנה הרי לא לתוהו בראנו ולשבת יצרנו וקדשנו במצותיו". ותמה ע"ז הגרשז"א: "ולא הבינותי, הרי גם יורדי הים לצורך מצוה, כגון הבא באניה בלב ים מחו"ל לא"י דקעביד מצוה, או סיכן עצמו להציל אחרים מן הגייס, ג"כ מברך ואומר 'לחייבים', וא"כ למה לא תגיד יולדת".

ולא הבנתי תמיהתו, הרי ה'מטה לוי' מדגיש שדבר זה אין לאומרו רק ב"מצוה שאי אפשר לקיימה בלי סכנה... יבטח בה' שיצילהו בקיום דברי מצותיו הקדושים", אבל כל מצוה שאפשר לקיימה בלי סכנה, ודאי גם לפי סברת ה'מטה לוי' יש לברך הגומל 'לחייבים', שהרי מאחרי שרואים שבא לידו המצוה דוקא באופן של סכנה, בשעה שאחרים מקיימים אותה בלי סכנה, הרי זה מורה שהוא מה'חייבים'. ומעתה בענייננו, מי שנימול כשהוא גדול, מסתבר שגם ה'מטה לוי' מודה שצריך לברך הגומל, שהרי הוא מהחייבים, כיון שמצוה זו צריך לעשותו בן שמונת ימים, שאז הסכנה הרבה יותר קטנה.

אמנם בשו"ת 'חקי חיים' לש"ב הרה"ג מיאקא ז"ל (ח"ו סי' כח) פשיטא ליה דא"צ לברך, ועל דברי הגרשז"א כתב: "ולדידי קשה להאמין שפסק זו יצאת מפי ממלל רברבן". הוא סבר ד"אין כאן מקום לברכת הגומל, דבשלמא חולה בעלמא שנתרפא, קי"ל (שבת נה, א) דאין יסורין בלא עון, ושייך לומר עליו הלשון 'חייבים', שהחולי בא עליו מחמת חטאו והקב"ה גמל עמו שנתרפא... אבל מי שנחלה מחמת מצות מילה שנכתרו עליו שלש עשרה בריתות, איך יתכן לקרוא אותו בשם 'חייבים', הרי החולי לא בא מחמת חטא אלא מחמת המצוה. לכן נ"ל פשוט דהלכה זו אינו, ובפרט לומר אותו בשם ומלכות ולא לחשוש על ברכה שאינה צריכה שהחמיר בו השו"ע (סי' רטו ס"ד) עיי"ש".

אמנם ה'חקי חיים' לא הביא שום ראיה לדבריו לשיטתו, וכי מצינו מי שיורה שיורדי הים לשם מצוה אינו מברך ברכת הגומל. והרי מעשים בכל יום שמברכים ברכת הגומל כשנוסעים לארץ ישראל. וא"כ מוכח מכאן כמו שכתב הגרשז"א, שגם בקעביד מצוה ע"י סכנה צריך לברך.

אמנם לפועל מעולם לא ראיתי מי שבירך ברכת הגומל לאחרי שנכנס בבריתו של אאע"ה. וצ"ע למעשה.

קונמרס זה מוקדש באהבה רבה לידודנו היקרים
ר' יהודה בן אילנה ורעייתו ה' תמו בת ויקמוריה הידועה
ובל ור'ה: דינאל, ווסף יבוק, מנחם מענדל דינאל בני ה' תמו שי.
מוסקבה, היסוד
לברכת והצלחה בכל ענייניהם ומתוך בריאות שלימות,
שמחה, הרהבת נחת יודו הסודתי אכ"ר

♦ ♦ ♦

קונמרס זה בהשתתפות ואריות
"וסף ושתי' דינאל השבון"
ומוקדש באהבה רבה לידוד נפשנו היקר:
הרה"ח ר' בור אלעד בן חנה ווסף
רעייתו ובני'ה שי:
יסמון דוד בת ליבני, שניאור זלמן, נחמה נאילה, רבקה מלכה
מנחם מענדל, שיינא אהל, מנחה דהל, בני יסמון דוד שידוד ווסף.
וסף ה' עליכם אלף פעמים ככה מודו המלאה השמחה, הקדושה,
הגדושה והרהבת רבת"י אכ"ר

לע"נ סב החתן

הרה"ת הרב משה שלמה בן הרב עזריאל זעליג ע"ה סלונים

נלב"ע כ"ג מרחשון תשנ"ו

ת.נ.צ.ב.ה

♦ ♦ ♦

לע"נ סב החתן

רבם של חסידי חב"ד בצרפת וראב"ד וועד רבני ליובאוויטש

הגה"ח הרב הלל בן הרב אברהם ברוך ע"ה פעוזנער

נלב"ע ד' תשרי ה'תשס"ט

ת.נ.צ.ב.ה

♦ ♦ ♦

לע"נ זקנת הכלה

מרת חדוה פריידא בת הר"ר בן ציון אשר ע"ה טייכמן

נלב"ע מוצאי עשרה בטבת ה'תש"ע

ת.נ.צ.ב.ה